

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYE'DE VE AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SOSYAL
HARCAMALARIN İNCELENMESİ**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**2019
DENİZLİ**

**TÜRKİYE'DE VE AVRUPA BİRLİĞİ'NDE SOSYAL
HARCAMALARIN İNCELENMESİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Maliye Ana Bilim Dalı
Maliye Programı**

Serkan GÜMÜŞTEKİN

Danışman: Doç. Dr. Fatih DEYNELİ

**Ağustos 2019
DENİZLİ**

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

Serkan GÜMÜŞTEKİN

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince yol göstericiliğini benden esirgemeyen ve tezin her aşamasında göstermiş olduğu özveriyle bana destek olan danışmanım Doç. Dr. Fatih Deyneli'ye sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitimim boyunca maddi ve manevi destekleriyle daima yanımda olan anneme ve babama sonsuz saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, tez çalışmam süresince her zaman yanımda olan ve beni destekleyen çok değerli ablama ve enişteme teşekkür ederim.

Serkan GÜMÜŞTEKİN
Denizli, 2019

ÖZET

TÜRKİYE'DE VE AVRUPA BİRLİĞİNDE SOSYAL HARCAMALARIN İNCELENMESİ

Serkan GÜMÜŞTEKİN

Yüksek Lisans Tezi

Maliye ABD

Maliye Programı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Fatih DEYNELİ

Ağustos 2019, 92 sayfa

Geçmişten günümüze sosyal harcamalar, toplumların sosyal refah seviyelerini yakalamalarında devletlere yardımcı olmaktadır. Ancak sosyal devletler tarafından yapılan harcamaların hangilerinin sosyal harcamalar olduğu hususunda literatürde ortak görüş bulunmamaktadır. Sosyal politikaların gelişimi, ülkelerin kendi içlerinde farklı sosyal harcama uygulamalarına sebebiyet vermektedir. Sosyal devlet düzeninin aile, piyasalar ve devlet arasında bir döngüye sahip olduğu görülmektedir. Sosyal refah bu döngüde dağılarak bölüşülmektedir. Bu çalışmada, AB üye ülkelerinin ve Türkiye'nin sosyal politikaları ve sosyal harcamaları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Ülkelerin sosyal politika faktörlerinin sosyal politika göstergesi üzerindeki etkileri incelenerek ülkeler arası karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Sosyal harcamalar ile sosyal politika göstergeleri arasındaki ilişki korelasyon analizi, sosyal politika göstergesini belirleyen faktörlerin etkisi de çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Çalışmamızda sosyal politika başarısının sosyal harcama ile doğrudan ilişkili olmadığı, aralarındaki pozitif yönlü orta seviyeli ilişkiye bakarak söylenmektedir. Devlet tarafından yapılan sosyal harcamaların sosyal refah düzeyinde yüksek seviyeye ulaşmada doğrudan etkili olmadığı, sosyal politika başarısı yüksek olan ülkelerin daha az harcama ile sosyal politika göstergelerinde iyileşme sağladığı ve bu ülkelerin de sanayileşmesini tamamlayan ülkeler olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, sosyal harcamaların doğru alanlara yapıldığında gelişmesini sürdüren ülkeler tarafından da sosyal politika gösterge puanlarına olumlu yansıtacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal harcamalar, sosyal politika, Avrupa Birliği, regresyon

ABSTRACT**INVESTIGATION OF SOCIAL EXPENDITURES IN TURKEY AND
THE EUROPEAN UNION**

Serkan GÜMÜŞTEKİN

Master Thesis

Public Finance Department

Public Finance Programme

Advisor of Thesis: Assoc. Prof. Fatih DEYNELİ

August 2019, 92 Pages

From past to present, social expenditure has helped guide the societies in achieving their welfare levels. However, there is no consensus in the literature about the expenditures made by the social welfare states. The development of social policies leads to different social expenditure practices within countries. The social state system seems to have a cycle between the family, markets and the state. Social welfare is dispersed and divided in this cycle. In this study, the relationship between EU member states and Turkey's social policies and social spending were investigated. The effects of the social policy factors of the countries on the social policy indicator were examined and a comparative analysis was conducted between the countries. The relationship between social expenditures and social policy indicators was analyzed by correlation analysis and the effect of factors determining social policy indicator was examined by multiple regression analysis. In our study, it can be said that the success of social policy is not directly related to social expenditure by looking at the positive middle level relationship between them. It is observed that the social expenditures made by the state do not have a direct effect on reaching the high level of social welfare, the countries with high social policy success have improved their social policy indicators with less spending and these countries have completed the industrialization. On the other hand, it is considered that the countries that continue to develop when social expenditures are made in the right areas have positive reflections on the social policy indicator scores.

Keywords: Social expenditures, social policies, European Union, regression

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
GRAFİK DİZİNİ	xii
EK DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLET, SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL HARCAMA

1.1. Sosyal Devlet Nedir?	4
1.2. Sosyal Politika Tanımı ve Genel Hatlarıyla Sosyal Politika	6
1.3. Sosyal Harcama Tanımı	8

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ ve TÜRKİYE'DE SOSYAL HARCAMALAR

2.1. AB Kurucu Üyelerinde Sosyal Harcamalar	12
2.1.1. Almanya'da Sosyal Harcamalar	12
2.1.2. Belçika'da Sosyal Harcamalar	13
2.1.3. Fransa'da Sosyal Harcamalar	14
2.1.4. Hollanda'da Sosyal Harcamalar	14
2.1.5. İtalya'da Sosyal Harcamalar	15
2.1.6. Lüksemburg'da Sosyal Harcamalar	16
2.2. AB Genişleme Dönemlerinde AB'ye Katılan Ülkelerde Sosyal Harcamalar	17
2.2.1. Birinci Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar	18
2.2.1.1. Danimarka'da Sosyal Harcamalar	18
2.2.1.2. İngiltere'de Sosyal Harcamalar	19
2.2.1.3. İrlanda'da Sosyal Harcamalar	19
2.2.2. İkinci Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar	21
2.2.2.1. Yunanistan'da Sosyal Harcamalar	21
2.2.3. Üçüncü Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar	22
2.2.3.1. İspanya'da Sosyal Harcamalar	22

2.2.3.2. Portekiz’de Sosyal Harcamalar	23
2.2.4. Dördüncü Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar	23
2.2.4.1. Avusturya’da Sosyal Harcamalar	23
2.2.4.2. Finlandiya’da Sosyal Harcamalar	24
2.2.4.3. İsveç’te Sosyal Harcamalar	26
2.2.5. Beşinci Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar	26
2.2.5.1. Bulgaristan’da Sosyal Harcamalar	26
2.2.5.2. Çekya’da Sosyal Harcamalar	27
2.2.5.3. Estonya’da Sosyal Harcamalar	28
2.2.5.4. GKRY’de Sosyal Harcamalar	29
2.2.5.5. Letonya’da Sosyal Harcamalar	30
2.2.5.6. Litvanya’da Sosyal Harcamalar	32
2.2.5.7. Macaristan’da Sosyal Harcamalar	33
2.2.5.8. Malta’da Sosyal Harcamalar	33
2.2.5.9. Polonya’da Sosyal Harcamalar	35
2.2.5.10. Romanya’da Sosyal Harcamalar	36
2.2.5.11. Slovakya’da Sosyal Harcamalar	36
2.2.5.12. Slovenya’da Sosyal Harcamalar	37
2.2.6. Altıncı ve Son Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar	38
2.2.6.1. Hırvatistan’da Sosyal Harcamalar	38
2.3. Türkiye’de Sosyal Harcamalar	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL HARCAMALAR İLE SOSYAL POLİTİKALAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ

3.1. Literatür	41
3.2. Yöntem	45
3.2.1. Korelasyon	45
3.2.2. Basit Doğrusal Regresyon	46
3.2.2.1. Basit Doğrusal Regresyon Analizinin Varsayımları	47
3.2.2.2. Basit Doğrusal Regresyonda Parametre Tahmini	47
3.2.3. Belirlilik Katsayısı	48
3.2.4. Çoklu Regresyon	49
3.2.4.1. Çoklu Regresyonda Parametre Tahmini	49
3.2.4.2. Çoklu Belirlilik Katsayısı	50
3.3. Veri	50
3.3.1. Sosyal Harcama Veritabanı (SOCX)	50
3.3.2. Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleri (SGI)	51
3.3.2.1. Eğitim	53
3.3.2.2. Sosyal İçerme	54
3.3.2.3. Sağlık	54
3.3.2.4. Aileler	54
3.3.2.5. Emeklilik Maaşları	55

3.3.2.6. Bütünleşme.....	55
3.3.2.7. Güvenli Yaşam.....	55
3.3.2.8. Küresel Eşitsizlikler	56
3.3.3. Değişkenler	56
3.4. Bulgular.....	57
SONUÇ.....	67
KAYNAKLAR	69
EKLER.....	73
ÖZGEÇMİŞ.....	76

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Normallik Testi	57
Tablo 3.2. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2018 yılına ait korelasyon	58
Tablo 3.3. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2017 yılına ait korelasyon	58
Tablo 3.4. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2016 yılına ait korelasyon	58
Tablo 3.5. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait korelasyon	59
Tablo 3.6: Sosyal politika ve kişi başına düşen sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait korelasyon	59
Tablo 3.7. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2018 yılına ait kısmi korelasyon	60
Tablo 3.8. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2017 yılına ait kısmi korelasyon	60
Tablo 3.9. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2016 yılına ait kısmi korelasyon	60
Tablo 3.10. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait kısmi korelasyon	61
Tablo 3.11: Sosyal politika ve kişi başına düşen sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait kısmi korelasyon	61
Tablo 3.12. 2018 yılı için regresyon analizi sonuçları	63
Tablo 3.13. 2017 yılı için regresyon analizi sonuçları	64
Tablo 3.14. 2016 yılı için regresyon analizi sonuçları	65
Tablo 3.15. 2015 yılı için regresyon analizi sonuçları	66

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 2.1. GSYH içinde sosyal harcamalara ayrılan pay (%)	12
Grafik 2.2. Türkiye’de yapılan sosyal harcamaların GSYH içindeki payı (%)	39

EK DİZİNİ

Ek - 1. Modelde yer alan değişkenler ve açıklamaları	74
Ek - 2. Değişkenlerin açıklayıcı istatistikleri	76
Ek - 3. Ülkelerin SGI indeks değerleri.....	77

GİRİŞ

Bir toplumun temel hedefi, tüm bireylerin refahını en yüksek düzeye ulaştırmaktır. Sosyal harcamalar, ülkelerin dezavantajlı veya korunmasız gruplarının yaşam standartlarını destekleme sorumluluğunu ne ölçüde üstlenildiğinin bir göstergesidir. Toplam harcamaların yerine sosyal harcamaların kullanılmasının nedeni, sosyal harcamaların refah devletinin göstergelerini daha iyi yansıtmasıdır.

Sosyal yaşamla birlikte insanlara kurumlar tarafından sosyal harcama adı altında destekler verilmesi gerekliliği doğmuştur. Günümüzde sosyal harcamalar sosyal devletin yaptığı işlerin vitrine çıkarılmasında, toplumu etkileyen harcamalar olarak öne çıkmaktadır. Sosyal harcamalarda çıktı olarak karşılık maddi değildir ve aslında toplumun satın alma gücünün desteklenmesidir.

Sosyal devlet olmanın gerekliliği olarak oluşturulan sosyal politikalar uygulanış biçimi ve hedeflediği kitle bakımından toplumun tamamını kapsayıcı ve bütüncü olmalıdır. Sosyal devletler, sosyal politikaları uygularken toplumdaki bireylerin gelirini, yaptığı işi, topluma katkısını sorgulamamalıdır. Devletin toplum yapısında ayrıştırıcı olmaktan ziyade bütüncü politikalar ile karşımıza çıkması gerekmektedir.

Toplumlarda temel hedef bireylerin refahını üst seviyeye taşımaktır. Toplum içinde yer alan dezavantajlı grupların yaşam standartlarının ne ölçüde desteklenmesi gerektiği konusunda ülke yönetimleri tarafından sosyal politikalar belirlenmektedir. Sosyal politikaların sadece ekonomik göstergeleri iyileştiren politikalar olarak görülmemesi gerekmektedir.

Sosyal harcamalarına bakıldığında az gelişmiş ülkeler de gelişmiş ülkeler gibi sosyal politika göstergelerinde başarı elde edebilmektedir. Günümüzde ne kadar fazla sosyal harcama yapılırsa o kadar daha başarılı sosyal politika göstergesine sahip olunacağı düşüncesi ise büyük bir yanılgı olmaktadır. Sosyal politikaların uygulanıp, belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için sosyal harcamalar gerçekleştirilmektedir. Sosyal harcamalar

uzun yıllardan beri toplumsal refahın sağlanması ve gelirin adil şekilde dağılması adına önem arz etmektedir. Eğitime, sağlığa, emeklilik sistemlerine, güvenliğe, toplumsal eşitsizliklere vb. alanlara yapılan sosyal harcamalar neticesinde toplumda daha huzurlu ve daha sağlıklı pozitif bireyler yer almaktadır.

Geçmişten günümüze sosyal harcamalar ve sosyal politikalar arasındaki ilişki gelişen dünyada toplumların birbirinden refah seviyesi bakımından ayrılmasında etkili bir yol gösterici olmuştur. Nakit faydası, aynı mal, hizmet tedariki, sosyal amaçlı vergi indirimleri gibi yollarla yapılan sosyal harcamalar, toplumdaki yaşam memnuniyetinin sağlanması için sosyal politika göstergelerinde olumlu geri dönüşlere sebep olacaktır.

Refah devleti, doğru sosyal politikalar izleyerek yaşamın bireysel veya öznel yönleri üzerindeki görünür sonuçlarını geliştirmek için sosyal harcamalar gerçekleştirmektedir. Bu, doğru sosyal politikaların oluşturulması ve kapsamlı bir sosyal bilimsel literatürün ortaya çıkmasıyla mümkündür.

Bu çalışmada, devletler tarafından yapılan sosyal harcamalar ile ülkelerin sosyal politika göstergeleri arasındaki ilişki AB üyesi ülkeler ve Türkiye açısından incelenerek, sosyal harcamaların sosyal politika göstergeleri üzerindeki etkisinin araştırılmasının literatüre özgün bir katkı sağlaması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, çalışma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde genel hatlarıyla sosyal devlet, sosyal politika ve sosyal harcamalar kavramları ele alınmış, ikinci bölümde sosyal harcamalar Türkiye ve AB üyesi ülkeler açısından değerlendirilmiş ve AB üyesi ülkeler üyeliklerine göre dönemsel gruplara ayrılarak anlatılmıştır. Üçüncü bölümde, tezin analiz kısmında kullanılan yöntemlere değinilerek ülkelerin yapmış olduğu sosyal harcamaların sosyal politika göstergesi üzerindeki etkileri incelenmiş, AB üyesi ülkelerin ve Türkiye'nin ülkeler arası karşılaştırmalı analizi literatür taramasıyla birlikte ele alınmıştır. Sosyal harcamalar ile sosyal politika göstergeleri arasındaki ilişki korelasyon analizi kullanılarak ve sosyal politika göstergelerini belirleyen faktörlerin etkisi de çoklu regresyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Sonuç kısmında çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLET, SOSYAL POLİTİKA VE SOSYAL HARCAMA

Sosyal devletin toplumsal refahı sağlamak için bireylere yönelik refahı artırması ve bireylere etki edecek sosyal harcamalarla sosyal politikalarını geliştirmesi gerekmektedir. Refah kavramının ilk ortaya çıkışı II. Dünya Savaşı dönemine denk gelmesi sebebiyle savaşa katılan toplumun moralini yükseltmek adına ortaya atılmış bir kavramdır. Ayrıca, refah devleti kavramı da ilk defa İngiltere’de 1941 yılında kullanılmıştır (Gümüş, 2018: 34-35).

Ülkemizde sosyal devlet olgusu hedef olarak 1961 Anayasasında kendini göstermiştir. Daha önceki zamanlarda az da olsa sosyal devlet olgusunun sosyal adaleti sağlamakla birlikte hem Osmanlı İmparatorluğu dönemi hem de Cumhuriyetin ilk yıllarından 1961 Anayasasına kadar geçen süreçte tedbir niteliğindeki uygulamalarla ortaya çıktığı görülmektedir. Ahilik teşkilatı kapsamında meslek birlikleri bu konuda örnek olarak verilebilir. Diğer yandan İkinci Mahmut ve Tanzimat dönemlerindeki değişim çalışmaları sosyal devlet kavramının Osmanlı Devleti’nde şekillenmeye başladığını göstermektedir (Bulut, 2003: 177).

Devletlerin sosyal refahını ileri seviyeye taşınması sadece ekonomik amaç olarak değerlendirilmemelidir. İnsanlara etki eden refah seviyesi insanların daha huzurlu, eğitilmiş, sağlıklı ve hayata pozitif bakış açıları yakalamalarını sağlamaktadır. Günümüzde sosyal politikaların öncelikleri sosyal refah yani doğrudan toplumsal refah olmalıdır. Toplumsal refahın ortaya çıkarılmasının iki ayağı sosyal politika ve sosyal harcama olarak ele alınmalıdır. Sosyal politika insanların kişisel özgürlüklerine ve bunun yanında haklarının korunmasına, işsizliği azaltma kapasitesi ve demokrasiye dayanak oluşturması açısından önemlidir. Sosyal harcamalar ise eğitim sistemini, sağlık sistemini, sosyal sigorta sistemi ve benzer alanları geliştirmektedir. Bu alanlarda ihtiyaçlara verilen cevap, sosyal problemlerin ne ölçüde çözüldüğü ve ortaya çıkan fırsatların nasıl değerlendirildiği açısından önemlidir (Coşkun vd., 2019: 6).

Küreselleşme ile birlikte ülkelerin birbirleriyle etkileşimleri sonucunda refah anlayışının sağlanması bakımından sosyal harcamalarda artış gözlenmektedir. Dezavantajlı grupların dışında toplumun tümüne yayılması, nüfustaki yaşlılığın artması, geleneksel aile yapısındaki değişim, istihdam oranında artış sağlanamaması vb. nedenlerle devletlerin refah

harcamalarında küreselleşme etkisi yaşanmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle sosyal refah düzeyini arttırmayı hedefleyen devletler bu hedeflerine ulaşırken sosyal harcamalardan istenilen verimin alınmadığı zamanlarda toplum refahında düşüş yaşamasının gelişen dünyada kaçınılmaz bir nokta olduğunu düşünmektedir (Gökbunar vd. 2008: 163).

Küreselleşen dünyada refah devleti olma hedefi taşıyan ülkeler arasında rekabet oluşmasına ve bu rekabetten de olumlu şekilde faydalanan toplumların oluşmasına yol açmıştır. Bu süreç sosyal yardımların, toplumsal hakların, sosyal harcamaların nasıl bir rekabet içerisinde dağıldığını ortaya koymuştur. Sosyal devletler arasındaki bu rekabet sosyal politikalarının gelişmesini sağlayarak üst seviyelere çıkmasına sebep olmuştur. Her sosyal devlet olma yolunda ilerleyen ülke, sosyal politikasını son duruma göre ayarlama hedefine girişmiş ve bu sosyal politikalar ışığında da sosyal harcamalarına yön vermiştir. Ancak bilinmelidir ki tek bir sosyal politika ile de sosyal devlet olgusunu tanımlamak mümkün değildir. Sosyal politikaların çeşitliliği ve toplumu kapsayıcı olması gerekmektedir (Aydın ve Çakmak, 2017: 6-8).

Avrupa Birliği üyesi ülkeler sosyal politikalar konusunda herhangi bir zorunlu uygulamayla karşılaşmamaktadır. Her devlet kendine özgü sosyal politikasını oluşturarak bu politikaya göre harcamalarını yapmaktadır. Birliğin önemsedığı nokta, üye devletlerin ortak sosyal politikasından ziyade hukuki açıdan politikalar arasında uyum yakalayarak koordinasyonun düzgün biçimde işlemlerini sağlamaktır. Dolayısıyla burada her devletin kendi sosyal politikasına göre sosyal harcama miktarında artış veya azalış sağlaması da kaçınılmaz bir gerçektir.

1.1. Sosyal Devlet Nedir?

Sosyal devlet; toplumun refahını sağlamak için ekonomiye kapsamlı şekilde aktif olarak müdahale eden ve gelirin dağıtımında adaleti ön planda tutan devlet anlayışıdır (Koçak vd. 2011: 56).

Sosyal devlet aynı zamanda refah devleti olarak da anılmaktadır. 20. yüzyılın ilk zamanlarında Batı demokrasilerinde filizlenmiştir. 1940'lı yıllarda Avrupa kıtasında yayılarak güçlenmiştir. Sosyal devlet anlayışı 1970'li yıllarda tüm dünyada ekonomiyle iç içe girerek 1980 ve sonrasında da artık gelişen dünya ile birlikte değişimler göstererek günümüzdeki kullanımına ulaşmıştır (Türkoğlu, 2013: 278).

Esping-Andersen'in 'liberal, muhafazakâr ve sosyal demokrat' refah devletleri ayrımını yaptığı 'Refah Kapitalizminin Üç Dünyası' adlı çalışmasında, bu üç refah rejimi arasındaki belirgin çizgileri ortaya koymuştur. Sosyal harcama seviyesinin bir devletin refah taahhüdünü yeterince yansıttığı varsayılmaktadır (Esping-Andersen, 1990: 101).

Avrupa Birliği ülkelerinin sosyal devlet modellerinde farklılıklar görülmektedir. Dünyada kendine en çok yer bulan model olan İskandinav ülkelerinde (Danimarka, Finlandiya, İsveç, İzlanda, Norveç) refah devleti anlayışı Sosyal Demokrat Model olarak isimlendirilmektedir. Bu modelde toplumun her kesiminin çalışmasına ve ailevi durumunda şartları sağladığı takdirde yardım yapılması planlanmaktadır. Yardımlar bireylere yapılmaktadır. Mali yükleri devlet üstlenirken, bireylere yapılan yardım aynı aileden farklı bireylerin yardım alması sonucu evli insanların bile farklı yardımlar alabilmesini sağlamaktadır. Devlet tüm refah kazancını topluma adil şekilde dağıtabilmek adına ekonomik sistem içine fazlasıyla dahil olmaktadır. Dolayısıyla hem yüksek vergiler hem de vergi sisteminin oldukça geniş tabanlı olması hedeflenmiştir. İskandinav ülke modelinde sosyal devlet işgücünün istihdama katkısına önem vermiştir. Çocukların, yaşlıların ve engellilerin toplum içindeki yaşama karışmaları sosyal güvencelerle güçlü bir şekilde desteklenmektedir. Son olarak bu modelde göze çarpan en belirgin nokta sosyal devletin tedbir alma hususunda başarılı olduğu değerlendirilebilir (Şenkal 2007: 157-162).

Avrupa Birliği ülkelerinin kullandığı bir diğer sosyal devlet modeli olan Anglo-Sakson (Liberal) devlet modelinde, sosyal devlet insanların işgücü piyasasını yönetmesini istemektedir. Burada işgücüne katılım ve işgücü piyasası içinde kalmak bireylerin kendi çabasına bırakılmaktadır. Devlet, istihdam sağlayıcı ya da piyasayı istihdam açısından yöneten konumda yer almamaktadır. Bu modelde sosyal devlet, seçicilik prensibine göre hareket etmektedir. Gelir transferleri yaparken transferin yapılacağı kesimin durumuna ve ihtiyacına göre aşamalı eleme yöntemi ile sonuca doğru gitmektedir (Toprak, 2015: 165).

Sosyal devlet modellerinden bir diğeri olan Kıta Avrupası (Muhafazakar) modelinde odak noktası piyasa olmaktadır. Sosyal hakların kazanımı zorlaştırılmıştır. Modelin aile kavramı üzerine önem veren yapısı mevcuttur. Aile yapısına destek sağlanması devletin ayakta kalmasına yardımcı olmaktadır. Bu şekilde toplumun refahının arttırılması toplumun kazancı gibi gösterilerek topluma bu kazancı kendisi elde etmiş izlenimi verilmektedir (Aydın, 2017: 5).

Avrupa Birliği üyesi olan ülkelerin gelişimi için amaçladığı hedefler diğer taraftan sosyal devletin hedefleriyle aynı uyumu göstermektedir. Bunların arasında tarımsal düzenlemelerle üretimi artırmak, fiyat desteklemeleri ile yaşam standartlarını yükseltmek, ailelerin elinde olan işletmelere yardımın doğrudan yapılması, istihdama yönelik rakamların artırılması, tarımsal üretimle yaşayan kırsal kesimin sosyal ekonomik düzen içerisinde iyi bir yer edinmesi gibi konular bu hedeflerden gösterilebilir (Evyapan, 1999: 261).

1961 Anayasası ile modern anlamda sosyal devlet olgusu Türkiye'nin gündemine girmiştir. Türkiye hukuk devleti olmasının yanında aynı zamanda bir sosyal devlet niteliği taşımaktadır. 1980 sonrasında Türkiye'de sosyal devletin nitelikleri kamuyla sınırlı kalmayarak piyasa ekonomisine doğru yönelen bir hal almıştır. 2000 yılından sonraki dönemde serbest piyasa ekonomisini benimseyen Türkiye, piyasadan kamunun etkisini azaltarak uluslararası piyasa etkileşimini artırmayı hedeflemiştir. Toplum içindeki sınıflardan ziyade toplumun genel refahını üst seviyeye taşımayı amaçlamıştır. Merkezi yönetim, yerel yönetimler, toplum içindeki sosyal gruplar bir arada çalışarak sosyal devlet hizmetlerini iyileştirmeyi ve kaynakları etkin kullanmanın faydasını ortaya çıkarmıştır (Özer vd., 2015: 262, 264).

1.2. Sosyal Politika Tanımı ve Genel Hatlarıyla Sosyal Politika

Sosyal politika; toplumu şekillendirmek, devletin bireyler üzerinde etkisini artırmak, kaynakların verimli ve adil kullanımını sağlarken ekonomik sisteme faydalı müdahaleler yapmak olarak tanımlanabilir (Buğra ve Keyder, 2015:42).

Bir başka tanıma göre sosyal politika; istihdamı odak noktasına alan ve bunun yanında güvenlik, sanayi, hukuk, sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanlarında da emeğin kuşaklar arasında dengeli, adaletli etkileşimini sağlayan disiplindir (Metin, 2011, 181).

Genel olarak devlet tarafından uygulanan sosyal politikalar sosyal devlet olmanın gerekliliğindedir. Sosyal politikaların uygulanış biçimi ve genel olarak hedeflediği kitle olarak toplumun bütününe yayılması gerekmektedir. Sosyal politikalar uygulanırken toplumda bireylerin geliri, mesleği, toplumsal sisteme nasıl bir katılım sergilediğinin önemi olmamalıdır. Ayrıştırmaktan ziyade bütünleştirici politikalar olarak karşımıza çıkmalıdır (Metin, 2011: 181-182).

Ülkemizde sosyal politika genellikle iş alanlarıyla ilgili olan hukuk, ekonomi, sanayi gibi alanlarda sıkışıp kalmıştır. Avrupa Birliği ülkelerinde ise sosyal politika tarih, felsefe, sosyoloji, politika iktisat gibi alanlarla etkileşime girerek hem derinlik kazanmıştır hem de toplum içindeki olaylara dokunma noktasında büyük bir gelişmişlik göstermiştir (Buğra vd., 2006: 9).

Sosyal politika aslında aynı zamanda piyasanın eksik yönlerine dokunduğu için daima bir özeleştirici olarak ele alınabilir. Eleştirilen noktalarda piyasayı düzeltme işlevi görmektedir. Liberaller sosyal politikanın bu yönü sebebiyle sosyal politikayı iyimser bulmamıştır. 1980'den bu yana, AB içinde de sosyal politikalara eleştiri yapılmaktadır. Aslında amaç Avrupa Birliği'nin sürdürülebilir kalıcı politikasının ne olduğunun belirlenmek istenmesidir (Çelik, 2014: 13).

Avrupa Birliği kurulduğunda ekonomik temele dayalı olup süreç ilerledikçe sosyal politikaların birliğe katkısının yüksek olacağı ve zengin-yoksul arasındaki farkı daraltacağı düşünülmüştür. AB mevzuatı içinde sosyal politikanın tüzüklerle ve talimatlarla çok yönlü bir alana yayıldığı görülmektedir. İşçilerin yaşamsal standartları, sosyal güvenceler, kadın-erkek eşitliği, sağlık sistemi, eğitim sistemi Avrupa Birliğinin etkili sosyal politika alanları olmuştur. Ayrıca birliğin 2000'li yıllarda daha iyi iş imkanları, sosyal koruma ve sosyal dışlanmışlıklar üzerine etkili çalışmalar yaparak bu alanlarda gelişmeler göstermeyi planladığı anlaşılmaktadır (Özerdem, 2010: 18).

Ülkemizde 1923-1929 yılları arasında sosyal politikalarla birlikte milli gelir toplumun her kesimine yayılarak artış göstermiştir. 1930-1939 yılları arasında Türkiye ekonomisinde belirgin derecede önemli yol alınmıştır. Ancak 1980 sonrasında uygulanan sosyal politikalarla birlikte bu olumlu etkiler ters yönde ilerlemiştir. Piyasalarda serbesti tanınması ekonominin sınırlarını büyütmemektedir. Ancak diğer taraftan kontrolsüz serbestlik, borçların ve faiz ilişkisinin de kontrolden çıkmasına sebep olmaktadır. Bu şekilde sürdürülen ekonomik yapı gelir dağılımını bozarak, yoksulluğun artmasına sebep olmaktadır (Uçkaç, 2010: 427, 428).

Türkiye'nin sosyal politika alanında planlı-programlı biçimde yürüdüğünü söylememizin zor olduğu görülmektedir. Son dönemin dışında siyasi iktidarların uzun vadeli iktidarda olmaması sonucu gündelik politikalara yönelimler gerçekleşmiştir. Toplumsal uzlaşma, diyaloglar ve sosyal dışlanma gibi ilkelerin gelişmemesi de etkili olmaktadır.

Türkiye’de altyapı yatırımları, özelleştirmeler, vergi politikaları, faiz, para politikaları sosyal politikalarla etkileşim halindedir. Ancak bu etkileşim piyasaların küreselleşmesi ile toplumun refahına ya da tabanına etki etmemektedir. Burada ortaya çıkan sorun ise kamu hizmetleri piyasalaşırken toplum güvenliği altında yer alan bireysel güvenliği insanların kendisinin sağlaması beklenmektedir. Son zamanlarda yoksul ve dezavantajlı gruplara yapılan yardımlar sosyal politika alanında etkili sonuçlar alınmasında faydalı olmaktadır. (Koray, 2007: 24).

1.3. Sosyal Harcama Tanımı

Sosyal harcama kavramı uzun yıllardır bilinen bir kavram olsa da tanımı üzerine henüz bir birlik sağlanmış değildir. Sosyal harcama kavramından önce sosyal kelimesinin tanımına bakacak olursak; sosyal, bireyin toplum içinde ailesi, arkadaşları, iş çevresiyle etkileşimli iletişimde olma durumudur (Tomambay, 2007: 1).

Sosyal harcamanın net bir tanımı olmamasına karşılık, sosyal harcama; toplumun tamamına ya da geliri az olan gruplara veya toplumun diğer kesimlerinden geride kalan gruplarına gelirin yeniden dağıtılarak söz konusu grupların refah seviyesinde yükselme sağlanmasıdır (OECD, 2007: 7). Sosyal harcamalar, kamu ve özel kuruluşların, refahlarını olumsuz yönde etkileyen durumlarda destek sağlamak amacıyla hane halkı ve bireylere yönelik fayda ve mali katkıların belirli bir mal veya hizmet için ne doğrudan bir ödeme ne de bireysel bir sözleşme veya devir teşkil etmediği sürece sağlanmasıdır. Hane halkı ve bireylere yönelik avantajlar nakit transferleri olabilir veya mal ve hizmetlerin doğrudan (ayni) tedariki olabilmektedir. (Adema, 2001:5-7).

Sosyal devlet asgari bir yaşam düzeyini sağlamak ve söz konusu görevlerini yerine getirmek için birtakım harcamalar yapmak zorundadır. Kamu harcamalarının fonksiyonel bir sınıfı olan sosyal harcamalar, devletin sosyal devlet anlayışı kapsamında yaptığı harcamalardır ki bunlar geliri sürdürme (sosyal güvenlik harcamaları ile konut, işsizlik, sakatlık, malullük ve hastalık yardımları) ve erdemli mal (eğitim ve sağlık) niteliğinde olan harcamalar şeklinde iki alt gruba ayrılmıştır (Topuz, 2009).

Sosyal harcamalar Avrupa Birliği’nde İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra hızla artış göstermiştir. İstihdamdaki iyileşme, demokrasilerde gelişme gösteren ülkelerde

harcamalar refaha doğrudan katkı yapmıştır. Ülkelerde meslek hastalıkları sigortaları kurulmuştur. Avrupa Birliği ülkelerinde eğitim ve sağlık harcamaları artmış, sosyal hizmetler hem kapsam hem de kalite olarak gelişmiştir (Akbaş, 2009: 127).

Avrupa Birliği sosyal harcamalarda kullanılmak üzere fonlar oluşturmaktadır. Fonların temel kullanım alanı yatırımlar ve işsizliğin azaltılması üzerine olmuştur. 1960 yılında Avrupa Sosyal Fonu, 1975 yılında Bölgesel Kalkınma Fonu, 1988 yılı sonrasında Avrupa Sosyal Fonu ve Bölgesel Kalkınma Fonu, Yapısal Fonlar adı altında birleştirilmiştir. 1992 yılı sonrasında ise Yakınlaştırma Fonu kurulmuştur (Koray, 2005c: 270- 272).

İsveç, Norveç, Almanya gibi kapsamlı bir refah devletine sahip olan ülkelerde sosyal harcamalar GSYH'nın %25'inden fazlasına denk gelen oranlarda yapılmaktadır. İsveç sosyal harcamaların etkileri bakımından en başarılı AB ülkelerinden biridir. Toplumun yaşamdan aldığı mutluluk, eğitim, sağlık alanlarında da en iyi olan ülke konumunda bulunmaktadır (Gökbunar, 2008: 169).

2000'lerden itibaren Türkiye'de gerçekleşen politik gelişmeler, ekonomik yapılanmalar ve yapısal uyum reformları diğer ülkelerin ilgi odağı olmuştur. Ancak Türkiye'nin çok öncelerden başlayan ve 1990'dan beri artış gösteren sosyal harcamaları genellikle gözardı edilmiştir. Aslında, Türkiye'de devlet, sosyal politika alanında günden güne daha çok harcama yapmakta ve bu bakımdan Batılı refah devletlerine giderek yaklaşmaktadır. Örneğin, emeklilik ve hastalık sigortalarının özel sektör çalışanlarına sağlandığı 1950'nin ilk yıllarında GSYH'nın yüzde 1'ine denk gelen sosyal harcamalar, 2010'ların başında yüzde 10'a ulaşmıştır. Bu sebeple, Türkiye devletinin emeklilik, sağlık, işsizlik, sosyal yardım ve diğer sosyal politika alanlarında son yıllarda hiç olmadığı kadar harcama yaptığı söylenebilir. Batı Avrupa ve Kuzey Avrupa'daki refah devletlerinin yapmış olduğu sosyal harcamalar 19. yüzyılda %1 civarındayken modern sosyal güvenlik sistemlerinin oluşumu ile birlikte 20. yüzyılda %20-30'a kadar yükselmiştir. Günümüzde sosyal harcamalara en geniş bütçeyi ayıran ülkelerden biri olan Almanya GSYH'nın neredeyse üçte birini sosyal politika harcamalarına ayırmaktadır. 1945'ten itibaren devlet kademeli olarak iş kazaları (1945), emeklilik (1949), sağlık ve analık izni (1950) ile alakalı

kanunlara ek olarak işsizlik sigortasını (1999) da getirmiş ve böylelikle sosyal harcamalar oldukça büyük bir yükseliş göstermiştir¹.

Gelişmiş ülkelerde sosyal harcamaların ekonomideki payının yüksek olması buna karşılık Türkiye’de çok daha az olmasının sebebi sosyal politikanın ülkemizde geç gelişme göstermesidir (Bıyıklıoğlu, 2004:56).

Geçmişten günümüze sosyal politika ile sosyal harcamalar arasında ilişki yaklaşarak devam etmektedir. Karşılıklı olarak birbiri üzerinde gelişim sağlamaktadırlar. Bireylerin yaşadıkları sosyoekonomik kötü durumların iyileştirilmesinde devletin önemli rolü olduğunun bireylere ve dolaylı olarak da topluma hatırlatılması gerekmektedir. Devletler sosyal politikalarla bazen istihdam kanalıyla bazen gelir destekleriyle toplumda oluşan sosyo- ekonomik kötüleşmeyi düzeltmeye çalışmaktadır. Bireylerin toplumu oluştururken yaşam koşullarından rahatsızlık duymaması için temel gereksinimlerin sosyal harcamalar kanalıyla pozitif duruma dönüştürülmesi gerekmektedir (Karadağ, 2018).

Sosyal harcamanın yapıldığı alanlarda kamunun uygulayacağı sosyal politikalarla eğitim, sağlık, adalet, istihdam, sosyal hizmet vb. konularda güvence olması bireylerin ve toplumun yaşam standartlarının iyi bir noktadan başlamasına olanak tanımaktadır. Az gelişmiş ülkelerde sosyal politikaların hedeflerinden uzak kalmasının nedeni yapılan sosyal harcamaların kamu yararından uzak kalarak sorunların çözüm kaynağına inememesi, ekonomik olarak devleti aşırı borç altına sürüklemesi, emanet olan sıcak paranın sosyal harcama yapılan alanlarda iyi kanalize edilememesidir (Yolcuoğlu, 2012: 149).

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi)

[https://www.uni-bielefeld.de/\(tr\)/soz/massit/publicsocialspending.html](https://www.uni-bielefeld.de/(tr)/soz/massit/publicsocialspending.html) Erişim : 26.06.2019

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİ ve TÜRKİYE'DE SOSYAL HARCAMALAR

Tüm dünyada, sürdürülebilir gelir sağlayan, yoksulluk, ekonomik eşitsizlik, sosyal dışlanmayı önleyen yaşam koşullarını korumak için devlet sosyal harcama yapmaktadır. Her ülkede farklı uygulamalar vardır (Lindert, 2002). Sosyal harcamalar toplumsal yaşam açısından büyük önem taşımakta ve doğrudan hissedilmedikleri durumlarda bile bütün toplumu yakından ilgilendirmektedir.

1951 yılında imzalanan Paris Antlaşması sonucunda ve 1957 yılında imzalanan Roma Antlaşmalarıyla Avrupa Birliği'nin (AB) kurulmasının ilk adımları atılmıştır. AB temel olarak altı ülke (Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg) üzerine kurulmuştur. İlk olarak Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, daha sonra Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu olarak oluşmakta ve son olarak AB adını almaktadır. AB, üye ülkeler arasında tarımda, göç oluşumlarında, ortak para birimi gibi konularda birliktelik sağlamak üzerine inşa edilmiştir. Son zamanlarda katılan ülkelerle birlikte 28 üyeli bir yapı halini almıştır².

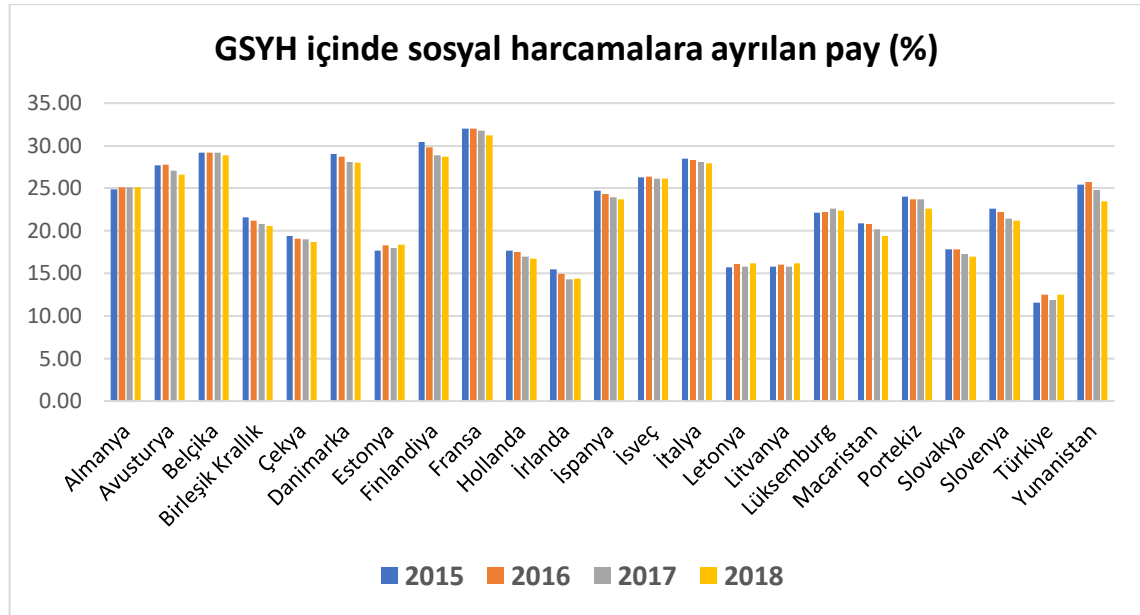
Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sında yer alan sosyal devlet kavramı çok geniş bir çerçeveye sahip olsa da sosyal yardım hizmetlerini de içermektedir. Buradaki sosyal yardım hizmetleri toplumun ihtiyaç sahibi kesimlerine çeşitli yollarla yapılan devlet yardımı olarak düşünülebilir. Sosyal devletin amaçlarından biri de temel insanî ihtiyaçların karşılanması konusunda bireylere destek sağlamaktır. Sosyal adaletin sağlanması hususunda, devletin piyasaya farklı yollar ile müdahil olması gerekmektedir. Bu noktada sosyal devlet anlayışının gelişimi ile sosyal harcamalarının artışı kesişmektedir (Kaya, 2019:141). Sosyal harcamalar, sosyal devlet olmanın bir gereği olmanın yanı sıra, Türkiye'de aynı zamanda anayasal bir yükümlülüktür.

Sosyal yardımların ölçülmesi amacıyla Avrupa Entegre Sosyal Koruma İstatistikleri Sistemi (ESSPROS) geliştirilmiştir. 1970'lerin sonunda Eurostat ve AB üye devletleri tarafından geliştirilen bu sistem, Avrupa'daki ülkeler arasında tutarlı karşılaştırmalar yapmak için ortak bir çerçeve sunmaktadır. Bu sisteme göre sosyal harcamalar, kişileri ve

² Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) <https://www.ab.gov.tr/109.html> Erişim : 26.06.2019

hanehalklarını belirli risklerden korumak ve bu risklerin gerçekleştiği durumlarda ihtiyacı karşılamak amacıyla, kamu veya özel kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan tüm müdahaleler olarak tanımlanmaktadır. Bu sistem, sosyal koruma müdahalelerinde yer alan kuruluşların veya programların harcamalarını kaydeder (Dobre-Baron, 2014:64).

Grafik 2.1’de Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye’nin 2015-2018 yılları arasında GSYH içinde sosyal harcamalara ayırdıkları pay (%) gösterilmektedir.

Grafik 2.1. GSYH içinde sosyal harcamalara ayrılan pay (%)

Kaynak: SOCX veritabanı kullanılarak elde edilen veriler ile tarafımızca oluşturulmuştur.

GSYH içinde sosyal harcamalara her yıl en yüksek pay ayıran ülkenin Fransa, daha sonra sırasıyla Finlandiya ve Belçika olduğu görülmektedir.

2.1. AB Kurucu Üyelerinde Sosyal Harcamalar

2.1.1. Almanya’da Sosyal Harcamalar

Almanya en kapsamlı refah sistemlerinden birine sahiptir. Almanya’da sosyal harcamalar, kamu harcamalarının en büyük kalemini teşkil etmektedir. Ülkedeki eğitim sistemi, mesleki eğitim açısından güçlü olup, vasıflı işçilere iyi iş ve gelir olanakları sunmaktadır. Almanya, tüm vatandaşlarına geçinebilecek düzeyde gelir seviyesini garanti etmektedir. Alman sağlık sistemi yüksek kalitede, kapsayıcı ve hemen hemen tüm vatandaşlara sağlık hizmeti sunabilecek durumdadır. Çalışanların çoğu kamu sağlık sigortası

sistemlerinde sigortalıdır. Memurlar, serbest meslek sahipleri, yüksek gelirliler özel sigortalıdır. Almanya'da GSYH'nın %11,3'ü sağlık harcamalarına ayrılmaktadır. Bu oran dünyada en yüksek üçüncü sıradaki sağlık harcaması oranıdır. Kısa ve yeterli tazminat içermeyen ebeveyn izni uzatılmış ve ek olarak babalık izni tanımlanmıştır. Bir ebeveynin izinli iken net geliri, izin almadan önceki net gelirinden %25 daha az olarak planlanmıştır³.

Almanya, son yıllarda önemli miktarda emekli aylığı reformu gerçekleştirmiştir. Engelli insanlar için emekli aylıkları iyileştirilmiştir. Bu reformların maliyetinin 2030 yılına kadar toplam 160 milyar Avro olacağı tahmin edilmektedir. Almanya'da sığınma talebinde bulunan mülteci sayısı fazla olduğundan, göç ve entegrasyon konusu halk arasında öncelik haline gelmiştir. İller ve belediyeler önemli miktarda mali destek, erken entegrasyon, dil kurslarının sağlanması ve çocuklara yönelik özel destekler sağlamaktadır (Adema ve Ladaique, 2005).

2.1.2. Belçika'da Sosyal Harcamalar

Belçika eğitim sisteminde, anaokulundan yüksek eğitime kadar tüm eğitim seviyeleri kamu tarafından "ücretsiz" finanse edilmektedir. Ancak bu şekildeki eğitim sisteminin maliyetleri son zamanlarda aşırı artmıştır. Ücretsiz olan devlet eğitimi, üç yaşından sonra olan çocuklar için mevcuttur. Çocuk başına verilen maddi yardımlar, ilk iki çocuk için düşük ve üçüncü çocuk için daha yüksektir. Bu yardımlar, üç çocuk için ayda yaklaşık 700 Euro, dört çocuk için ise ayda 1,000 Euro civarındadır (Akbaş, 2009).

Belçika'da devlet hastaneleri iyi donanıma sahip ve bakımlıdır. Üniversite hastanelerinin, kurumların tıbbi araştırmalarına katılımı dikkate alındığında gelişmiş tedaviler sunmakta olduğu görülmektedir. Ülkede sağlık hizmetlerine erişim oldukça uygundur. Belçika, sağlık bakım sisteminin etkinliği açısından oldukça başarılıdır. Belçika'da emeklilik politikası uzun zamandan beri önemli bir konu olmuştur. Ülkede emeklilik yaşı 2025'e kadar 65'ten 66'ya ve daha sonra 2030'a kadar 67'ye çıkarılmıştır. Belçika hükümeti göçmenler konusunda acil barınma merkezlerini hızlı bir şekilde oluşturarak entegrasyonu teşvik etmek ve mültecilerin toplu halde yerleşimler sağlamasını

³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) https://www.sgi-network.org/2018/Germany/Social_Policies Erişim : 26.06.2019

önlemek için ailelerin farklı şehirlere ve köylere gönderilmesini sağlamaktadır⁴.

2.1.3. Fransa'da Sosyal Harcamalar

Fransa'da GSYH'nın yaklaşık olarak %5,3'ü eğitim harcamalarına ayrılmaktadır. Okul öncesi eğitim harcamaları örnek niteliğindedir ve neredeyse üç yaş ve üstü tüm çocuklar, anaokuluna gitmektedir. En büyük sorunlardan biri mesleki eğitim ile ilgilidir. Mesleki eğitim alma yetersiz kalmaktadır. Devlet okulları tarafından düzenlenen sistem, işletmelerle işbirliği içinde alternatif bir eğitimden yoksundur ve diplomalar genellikle şirketler tarafından kabul edilmemektedir. Bu durum, Fransa'daki yüksek genç işsizliğinin önemli bir nedenidir. Fransa, büyük ölçüde kapsayıcı olan yüksek kaliteli bir sağlık sistemine sahiptir. Avrupa'nın en yüksek oranlarından biri olarak GSYH'nın yaklaşık %10'u sağlık hizmetlerine harcanmaktadır. Sağlık sistemi tüm vatandaşlara ve aynı zamanda yasadışı göçmenler ile yabancılar için de hizmetler sunar. Fransız emeklilik sistemi yaşlıların yoksulluğunu büyük ölçüde önlemektedir. Ülkede emeklilik yaşı 62 olarak belirlenmiştir. Son on yılda Fransa'da emeklilik primi artırılmış, tam emekli maaşı almak için gereken yıllık katkı sayısı 43 yıla çıkarılmış ve bazı meslek gruplarına verilen imtiyazlar azaltılmıştır. Fransa'da doğan her insan Fransız vatandaşlığı almaya hak kazanır. Uzun süreli oturma izinleri açısından entegrasyon politikaları, vatandaşlığa erişim ve aile birleşimi açık ve katı kurallara tabi değildir⁵.

2.1.4. Hollanda'da Sosyal Harcamalar

Hollanda nüfusunun eğitim alma düzeyi yüksektir ve eğitim kalitelidir. Eğitim bakanlığı, ebeveynlerin çocukları için en iyi veya en uygun okulu seçmelerini sağlayan bir politika izler. Çalışma hibeleriyle eşit erişim sistemi kaldırılmıştır ve her öğrenci üniversite eğitimini düşük faizli kredilerle ödemektedir. Etnik gruplara eğitime erişimde eşitlik sağlanamamıştır ve üniversite düzeyinde azalmaktadır. Yaşam boyu öğrenme, hükümet tarafından zayıf bir şekilde desteklenmektedir (Adema ve Ladaique, 2005).

Hollanda da sağlık hizmetlerine GSYH'nın %15,4'ü veya kişi başına 5,535 Euro

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) https://www.sgi-network.org/2018/Belgium/Social_Policies Erişim : 26.06.2019

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) https://www.sgi-network.org/2018/France/Social_Policies Erişim : 26.06.2019

harcanmaktadır. Sağlık hizmetlerinde işgücü geliri, neredeyse tamamen hasta bakımından elde edilen kazançlarla sağlanmaktadır. Uzun süreli sağlık hizmetlerinde yaşlılar için kapsayıcılık düzeyi çok yüksektir. Hollanda'daki aile politikası, bir çocuğun en iyi ilgisini tanıma ve aileye destek sağlama ve ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi ihtiyacı ile resmen tanımlanmıştır. AB-28 verilerine göre, Hollanda hükümeti GSYH'nın yaklaşık %32'sini sosyal korumalara (sağlık bakımı, yaşlılık, barınma, işsizlik, aile) harcamaktadır, ancak bunun sadece %4'ü aile masraflarına harcanmaktadır. Küçük çocuğu olan aileler için günlük bakım merkezleri lüks haline gelmektedir. Emekli maaşı yaşı 64 yıl ve 9 ay olarak düzenlenmiştir. Nüfusun %4'ü yabancı olarak doğduğundan, Hollanda, göçmenler için oldukça büyük bir hedef ülkedir. 2009'dan beri, Hollanda'ya göç eden AB üyesi olmayan tüm vatandaşların Hollandaca ve Hollanda toplumu hakkında bilgi edinmeleri gerekmektedir. Mültecilerin dil sınavlarını geçerek Hollanda'daki vatandaşlık statüsünü kazanmaları beklenmektedir. Hollanda'da dil kursları ücretleri yüksek olduğu için mültecilerin büyük bir kısmı borçlanmaktadır. Buna ek olarak, mülteci oldukları için borç bulma noktasında sıkıntı da yaşamaktadırlar.

2.1.5. İtalya'da Sosyal Harcamalar

İtalyan eğitim sisteminde eğitim bakanlığı, işe alım ve finansman dahil olmak üzere eğitim politikasına hakimdir. İtalya'da özel eğitim sınırlıdır ve eğitim temel olarak devlet okullarından oluşmaktadır. Eğitim sistemi, ayrımcılık yapılmaksızın herkese açıktır. Öğrenim ücretleri sadece yükseköğretim düzeyi hariç olmak üzere genel olarak düşüktür. Eğitim harcaması toplam kamu harcamasının yüzdesi olarak ölçüldüğünde, İtalya Avrupa ülkeleri arasında en düşük oranlardan birine sahiptir. Sermaye harcamaları ve araştırma fonları ile karşılaştırıldığında öğretmenlerin, akademisyenlerin ve teknik personelin maaşlarına tahsis edilen eğitim harcamalarının payı ortalamanın üzerindedir. Bunun sebebi maaşların yüksek olması değil, sermaye ve araştırma fonlarının çok sınırlı olmasıdır (Schwabish vd., 2006)

Sosyal dışlanmayı azaltmak için kullanılan temel sosyal politika aracı emekli maaşları olmuştur. Ülkenin kuzeyindeki yerel sosyal programlar, ortalama olarak güneyden üç kat daha fazla yardım sağlayabilmektedir. İtalya'nın ulusal sağlık sistemi, tüm nüfusu kapsamaktadır. Sağlık hizmetleri temel olarak merkezi hükümet tarafından finanse edilse de

sağlık hizmetleri ve sağlık harcamaları bölgesel otoriteler tarafından yönetilmektedir. Doğum izni ile ilgili oldukça iyi imkanlar vardır. Okul öncesi çocuklar için gündüz bakım merkezleri sınırlıdır ve bölgelere göre önemli ölçüde değişiklik göstermektedir. Ebeveyn izni yaygın olarak uygulanmamaktadır. İtalya’da emeklilik yaşı 67’ye çıkarılmıştır ancak hükümet son zamanlarda emeklilik yaşını daha esnek hale getirmek ve daha düşük olan emekli aylığı oranlarını artırmak için yeni önlemler almaktadır. Son yıllarda, yasal (özellikle yeni AB üye ülkelerinden) ve kaçak göçmenlerin sayısı önemli ölçüde artmış ve göç, en önemli siyasi sorunlardan biri haline gelmiştir. Okul sisteminin entegrasyon sürecinde olumlu bir faktör olduğu anlaşılmıştır, ancak okullar hükümetten yeterli kaynak alamamıştır⁶.

2.1.6. Lüksemburg’da Sosyal Harcamalar

Lüksemburg’da eğitim, çok dilli bir toplumun zorlukları ve yüksek oranda göçmen öğrenci ile ilgilenmekten oluşmaktadır. Altı yıllık ilkokuldan sonra, öğrencilerin genel veya teknik şeklinde iki akademik parçadan birini seçmeleri gerekir. Bütün bir akademik yılı tekrarlaması gereken öğrenci sayısı AB’deki en yüksek oranlardan biridir; öğrencilerin %30’dan fazlası bir veya daha fazla akademik yılı tekrar etmektedir. Son dönemlerde yapılan araştırmalar, göçmen öğrencilerin üniversiteye gitme ihtimalinin Lüksemburg vatandaşlarından dört kat daha düşük olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, daha zengin göçmenler genellikle çocuklarını uluslararası okullara göndermektedir. Emeklilik hakları, İskandinav standartlarını aşmaktadır. 1970’lerden bu yana, komşu ülkeler kamu refah harcamalarını kısmak zorunda kalsa bile, Lüksemburg’da refah sistemi sürekli olarak genişletilmiştir⁷.

Lüksemburg sağlık sektörü önemli ölçüde genişlemiştir. Lüksemburg’un iyi donanımlı hastaneleri, ileri teknoloji ve pahalı tedaviler dahil olmak üzere çok çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bekleme listeleri, talep gören bazı servisler dışında nadirdir. Bununla birlikte, Lüksemburg, AB içerisinde tedavi için diğer ülkelere hasta transferinde en yüksek paya sahiptir. Ülkenin küçük olması ve bir üniversite hastanesinin bulunmaması nedeniyle, tüm tıbbi tedavileri sağlamak mümkün değildir. Komşu ülkelere yapılan gerekli tıbbi

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) https://www.sgi-network.org/2018/Italy/Social_Policies Erişim : 26.06.2019

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Luxembourg>) Erişim: 26.06.2019

transferler devlet sağlık sigortası programı için daha uygun maliyetli olmanın faydalı yan etkisine sahiptir, çünkü bu hizmetler genel olarak yurtdışında daha ucuzdur. Bununla birlikte, Lüksemburg sağlık sistemi ABD ve İsviçre'den sonra en pahalı üçüncü sistemdir. Hastalar için kişi başına yıllık 7,463 dolar maliyetinde olan cepten ilaç harcaması Almanya'dan sonra cepten ilaç harcaması en yüksek olan ikinci hükümettir⁸.

Lüksemburg hükümeti, çocuk parası, doğum izni ve doğum sonrası ödenekler gibi çok çeşitli çocuk yardımı ve çocuk bakım hizmetleri sunma politikalarını hayata geçirmiştir. Ayrıca, evde bulunan çocuk sayısına bağlı olarak dolaylı yardım da sunulmaktadır. Genel olarak, Lüksemburg, Avrupa Birliği içerisinde en üst düzeyde çocuk parası sunmaktadır. 6 ila 12 yaşları arasında bir çocuk başına 265 € ödenmektedir. 2017'den beri hükümet, ücretsiz çocuk bakım tesisleri, erken dil desteği ve kültürlerarası eğitim sunmaktadır. Yapılar artık yetkililer tarafından daha sıkı bir şekilde kontrol edilmekte ve çok dilli hizmetler için nitelikli personel sağlanmaktadır. Lüksemburg'un emeklilik planları, yaşlılar için yüksek bir yaşam standardı sunmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, Lüksemburg'un göçmen nüfusu sürekli olarak artmıştır. Bugün, göçmenlerin yaklaşık %85'i AB vatandaşı ve göçmenlerin %90'ı Avrupa kökenlidir. Lüksemburg en büyük ikinci resmi kalkınma yardımı katılımcısıdır. Lüksemburg'un kalkınma yardımı, sağlık hizmetleri, su arıtma, kanalizasyon, yerel ekonomik kalkınma ve altyapı projeleri alanlarında eğitim ve öğretim sağlayan yerel girişimleri hedeflemektedir⁹.

2.2. AB Genişleme Dönemlerinde AB'ye Katılan Ülkelerde Sosyal Harcamalar

Birinci genişleme döneminde 1973 yılında İngiltere, İrlanda, Danimarka, ikinci genişleme döneminde 1981 yılında Yunanistan, üçüncü genişleme döneminde 1986 yılında İspanya, Portekiz, dördüncü genişleme döneminde 1995 yılında Avusturya, Finlandiya, İsveç, beşinci genişleme döneminde 2004 yılında Macaristan, Polonya, Çekya, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ayrıca aynı genişleme dönemi olarak kabul edilen 2007 yılında Romanya, Bulgaristan, altıncı ve son genişleme döneminde 2013 yılında Hırvatistan birliğe katılmıştır. Son olarak birliğin her

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Luxembourg>)
26.06.2019

Erişim:

⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Luxembourg/Social_Policies)
Erişim : 26.06.2019

alandaki bütünleşmesi, genişleme politikası izlemesi gücünün temel kaynağıdır. Ancak burada elde ettiği gücün kaybolmaması için de yeni katılacak üyelerin önündeki engellerin çitısı yükseltilmektedir¹⁰.

2.2.1. Birinci Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar

2.2.1.1. Danimarka'da Sosyal Harcamalar

2014 yılından itibaren Danimarka'da öğretmenlere daha fazla kaynak tahsis edilerek, okul müdürlerine daha çok yetkiler verilmiştir. Okul günleri uzatılarak eğitim destekleri arttırılmıştır. Danimarka'da yapılan eğitim harcamalarının çok yüksek olmasına rağmen Danimarkalı öğrenciler, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) problem çözme testleri konusunda iyi puan alamamaktadır. Ayrıca hükümet, genç Danimarkalıların %95'inin genel veya mesleki bir lise eğitim programını tamamlaması gerektiğini de vurgulamaktadır¹¹.

Ülkede kamu desteği alan çalışma çağındaki insan sayısı (yaklaşık 700.000 ile 800.000 kişi) dikkat çekmektedir. İstihdam oranları bakımından Danimarka, AB bölgesindeki en iyi performans gösteren ülkeler arasındadır. Önemli bir ayırt edici refah özelliği, istihdam edilmeyen kişilerin çoğunun bir tür sosyal transfer hakkına sahip olmasıdır. Ancak, 40 yaşın altındaki engelli bireylerin (ciddi ve kalıcı iş kabiliyeti kaybı olanlar hariç) engellilik maaşları kaldırılarak bunun yerine engelli bireyin çalışma yeteneklerini kullanması ve geliştirmesi amaçlanmıştır. Benzer şekilde, sosyal yardım programı da 30 yaş altındaki genç işçilerin eğitimsel kazanımlarının iyileştirilmesine yönelik olarak yeniden düzenlenmiştir¹².

Avrupa Birliği dışından gelen göçmenlerin, normal sosyal yardım almaya hak kazanmak için son sekiz yılın yedisinde Danimarka'da ikamet etmeleri gerekmektedir, aksi takdirde daha düşük oranda yardım seviyesi sunulmaktadır. Danimarka'da sağlık hizmetleri kapsamında, ekonomik şartlara bakılmaksızın tüm vatandaşlar için evrensel sağlık hizmetleri ücretsiz olarak sunulmaktadır ve bölgesel yönetilmektedir. Son on yıldır Danimarka'da hastanelerde çalışan doktor ve hemşire sayıları artırılarak bekleme süreleri yarıya

¹⁰Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.ab.gov.tr/109.html>) Erişim : 26.06.2019

¹¹Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Denmark>) Erişim : 26.06.2019

¹²Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Denmark>) Erişim : 26.06.2019

indirilmiştir¹³. Danimarka'da gündüz bakım merkezleri ve anaokulları, her iki ebeveynin de çalışabilmesi için esneklik sağlar. Danimarkalılar günlük bakım ve okul öncesi tesislerini vazgeçilmez bir kamu hizmeti olarak görmektedir. Doğum izni ile bağlantılı olarak ebeveyn izni çoktur ve erkeklerin de ebeveyn izni hakları vardır. Danimarka'daki emekli aylığı politikası iyi yapılandırılmıştır. Danimarka'nın kalkınma stratejisinin öncelikli alanları insan hakları ve demokrasi, yeşil büyüme, sosyal gelişme, istikrar ve korumadır¹⁴.

2.2.1.2. İngiltere'de Sosyal Harcamalar

İngiliz refah devleti büyük bir geleneğe sahiptir. Birincil alandaki (eğitim, sağlık vb.) hizmetler oldukça popülerdir, ancak çalıştırılması çok maliyetlidir. İç politika ve kamu harcamalarında sosyal politikaların ve sosyal harcamaların giderek artan baskın rolü göz önüne alındığında, refah devletih sınırlarının nasıl belirlendiğinin, devletin ekonomik sınırlarını göz önünde bulundurarak merkezi sorunlardan biri olması kaçınılmazdır. İngiltere'de refah harcamaları Avrupa'da 2000'den bu yana neredeyse tüm ülkelere göre daha hızlı artmıştır. İşsizlik maaşı, konut desteği ve emekli maaşı üçlüsünden oluşan ekonominin payı olarak emeklilik maliyeti son yıllarda dörtte bir oranında artmıştır. Bu değişim gelişmiş dünya ülkelerinin çoğundan daha hızlı bir oranda artışı ifade etmektedir (Powell, 2019:126).

Ulusal Sağlık Hizmeti, Birleşik Krallık'ın evrensel refah devletinin temel taşı olmaya devam etmektedir ve yaygın olarak temel bir kamu kurumu olarak kabul edilmektedir. Ulusal sağlık hizmeti tarafından sağlanan sağlık hizmetlerinin çoğu doğum noktasında ücretsizdir. Bununla birlikte, reçete ve diş tedavisi için ücret alınmasına rağmen, belirli demografik gruplar (örneğin emekliler) bu ücretlerden muaf tutulmaktadır. Emekli Maaşı Yasası, 2020'ye kadar devlet emekli maaşı yaşını erkekler için 65'ten 66'ya, kadınlar için 60'a yükseltmiştir¹⁵.

2.2.1.3. İrlanda'da Sosyal Harcamalar

İrlanda eğitim sistemi batı Avrupa standartlarına göre ortalamanın üzerindedir. Az

¹³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Denmark>) Erişim : 26.06.2019

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Denmark/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sginetwork.org/2018/United_Kingdom/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

sayıda öğrenci, ücret ödenen okullara gitmektedir. Lisansüstü eğitimde İrlandalı öğrencilerin çoğu dersler için ücret ödememektedir. Ancak, “öğrenci katkı payı” yükselmiştir. Ayrıca okul öncesi eğitime yatırım eksikliği de vardır. Öğretmenlerin ve akademisyenlerin maaşları İrlanda'da uluslararası standartlara göre nispeten yüksektir. Bununla birlikte, yaşlanan nüfus yapısı devlet emeklilik sisteminin maliyetini artırmaya devam etmektedir¹⁶.

İrlanda halk sağlığı sistemine ilişkin kamu algısı, sayısız ihmal, yetersizlik ve erişim yetersizliği durumlarından dolayı çok olumsuzdur. Bununla birlikte, İrlanda'da sağlık sonuçlarının nesnel göstergeleri nispeten iyidir ve gelişmeye devam etmektedir. İrlanda sağlık sistemi iki çeşittir; nüfusun yarısından fazlası yalnızca halk sağlığı sistemine kayıtlıdır ve geri kalanı hastanedeki tedavilere daha hızlı erişebilmek için özel sigorta sistemine kayıtlıdır. Bununla birlikte, özel sağlık sigortasının artan maliyeti, kamu sistemine güvenen kişilerin sayısında istikrarlı bir artışa yol açmaktadır¹⁷.

İrlanda emekli maaşı sistemi üç ayağa dayanır: devlet yaşlılık maaşı, emekli maaşı ve bireysel emeklilik planları. Kamu kesiminde istihdam edilen nüfusun önemli bir kısmı nispeten iyi emeklilik haklarına sahiptir. Devlet emekli aylığı gelire bağlı değildir. Nitelikli emekliler için artışlarla birlikte, önceki kazançlardan bağımsız olarak ayda 920 Avro ödenir. Bu, istihdam edilen nüfusta ortalama kazancın üçte biri kadardır. İrlanda, GSYH'ye göre mevcut bireysel emeklilik fonlarının büyüklüğü bakımından İngiltere ve Hollanda ile birlikte Avrupa'nın en iyileri arasındadır. Devlet emeklilik sisteminin sürdürülebilirliği, devletin devam eden taahhütleri yerine getirmek için gereken fonları vergi ve sosyal sigorta vergileri yoluyla yükseltme yeteneğine bağlıdır¹⁸.

İrlanda'ya gelen göçmenlerin %70'inden fazlası, AB vatandaşlığı sayesinde ülkede ikamet etme, çalışma ve mülk sahibi olma hakkına sahiptir. Vatandaş olmayanlar arasında (özellikle yeni AB katılım ülkelerindeki) işsizlik oranı, yerel nüfustan daha yüksektir. Çalışan birçok göçmen, yetenekleri ve eğitimleriyle orantılı olan mesleklerde değildir. Son 10 yıl içerisinde İngilizce konuşamayan ülkelerden ailelerin girişi eğitim sistemini zorlamıştır. Bu zorlukla başa çıkmak için ek kaynaklar sağlanmıştır, ancak bunlar yeterli görülmemektedir¹⁹.

¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Ireland>) Erişim : 26.06.2019

¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Ireland>) Erişim : 26.06.2019

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Ireland>) Erişim : 26.06.2019

¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Ireland>) Erişim : 26.06.2019

2.2.2. İkinci Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar

2.2.2.1. Yunanistan'da Sosyal Harcamalar

Yunanistan, lise eğitimi konusunda diğer Güney Avrupa ülkelerinden daha iyi bir performans sergilemektedir. Yunanistan'da yükseköğretimde lisans eğitimi için öğrenim ücreti bulunmaması nedeniyle yükseköğrenimi tamamlayan nüfusun oranı çoğu Avrupa ülkesinden yüksektir. Yunan hastanelerinde iş bulamayan çok sayıda doktor kendi tıbbi uygulamalarına başlayacak finansal kaynakları bulamamaktadır. Yunanistan, okul öncesi eğitime çok az harcama yapan ülkelerden biridir. Eğitim sistemi düzensiz bir şekilde yapılandırılmış ve desteklenmiştir²⁰.

Yunanistan da nüfusun büyük bir kısmı yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altındadır. Yunanistan'ın sosyal içerme politikası tehlikelidir ve sosyal dışlanma sorunuyla orantılı değildir. Sosyal yardım ödenekleri nüfusun seçilmiş kategorilerine dağıtılmaktadır. Yoksul ve / veya kamu kesimindeki işsizler kısa, genellikle beş aylık sözleşmelere kiralanmakta ve yaşlı aile üyelerinin, özellikle emekli olmaları durumunda, emeklilik maaşlarını veya diğer gelir kaynaklarını kullanmaları beklenmektedir (George ve Nikos, 2015).

Uzun süredir devam eden ekonomik kriz nedeniyle, kamu ve özel sağlık harcamalarında büyük kesintiler yaşanmıştır. AB üye ülkelere kıyasla, Yunanistan toplam sağlık harcamalarında cepten harcanan ev harcamasının en büyük paylarından birini göstermektedir. Sağlık Bakanlığı, devlet hastanelerinde sigortasız hastalara ücretsiz olarak ilaç, test ve tedavi imkânı sağlamaktadır (George ve Nikos, 2015).

Yunanistan, Avrupa'daki en güçlü aile bağları geleneğine sahiptir. Hem kentsel hem de kırsal alanlarda, büyükanne ve büyükbabalar anneler çalışırken okul öncesi çocuklara bakmakta, aileler yaşlılarına bakmaktadır. Özellikle, kamu sektöründe çalışan yeni bir anne, özel sektörde çalışan ya da serbest çalışan bir anneden çok daha iyi destek almaktadır. Kadın kamu çalışanlarına doğum izninin ardından işlerinde güvence verilmektedir. Yunanistan emeklilik sistemi, çok sayıda mesleki emeklilik fonuna dayanmaktadır. Sosyal harcamalar, neredeyse GSYH'nın %29'una ulaşmıştır ve sosyal koruma harcamalarının en büyük payı

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Greece/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

emekli maaşlarına ayrılmıştır. Yunanistan'da çalışan 55-64 yaş arası kişilerin oranı, Türkiye hariç, Avrupa ülkelerinin en düşük olanıdır²¹.

2.2.3. Üçüncü Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar

2.2.3.1. İspanya'da Sosyal Harcamalar

İspanya refah devletinin dört ayağı sağlık, eğitim, emekli aylıkları ve işsizlik maaşlarıdır. Yaşlılara evde bakımı sübvans etmek için girişimde bulunulmuş ve yetersiz kalmıştır. Bu girişim fon yetersizliği nedeniyle durdurulmuştur. Sağlık hizmetleri temel olarak özerk bölgeler tarafından yönetilmektedir, ancak ihtiyaç duyulan fonlar genel hazine tarafından genel vergilerden aktarılmaktadır. Eczanede reçete başına bir euro talep etmek için çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Bu tasarruflar sonucunda, bir bütün olarak İspanya için bütçelenen sosyal harcamalar bir miktar azaltılmıştır (Leon vd.,2015).

İspanya'da GSYH içinde eğitim harcamalarına ayrılan pay AB ortalamasının altındadır. Ancak, eğitim harcamalarının %80'inden sorumlu olan özerk topluluklar arasında farklı harcama seviyeleri bulunmaktadır. İspanyol eğitim sistemi kalite ve fırsat eşitliği açısından zorluklar yaşamaktadır. İspanyol istatistik kurumundan alınan 2017 verilerine göre, İspanyolların %27,9'u yoksulluk riski altında yaşamaktadır. İspanya ulusal sağlık sistemi merkezi olmayan, oldukça kaliteli, kapsayıcı ve maliyet verimliliği kriterlerini büyük ölçüde sağlayan bir sistemdir. Yüksek kaliteli sağlık hizmetlerine erişim, nüfusun %99'unu kapsayan kamu sigorta sistemi aracılığıyla güvence altına alınmaktadır²².

İspanya'da erkekler yasal babalık izinlerinde 13 günden dört haftaya kadar izin alabilmektedir. Aileler çocuk sayısına bağlı olarak aylık 100 € veya 200 € tutarındaki vergi mükellefi indirimleri sağlanmaktadır. Emeklilik sistemi, en büyük tek kamu harcamasını göstermektedir. İspanya genel nüfusu içindeki yoksulluk oranı %22 iken yaşlılar arasındaki oran sadece %12'dir. İspanya, GSYH'nın yalnızca %0,21'ini resmi kalkınma yardımı olarak vermektedir. İspanya parlamentosu 2020'de resmi kalkınma yardımını GSYH'nın %0.40'ına yükseltecek bir karar almışlardır²³.

²¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Greece/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

²² Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Spain>) Erişim : 26.06.2019

²³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Spain>) Erişim : 26.06.2019

2.2.3.2. Portekiz’de Sosyal Harcamalar

Portekiz, sosyal hakların kurumsallaştırılmasının ve devletin gerekli sosyal politikaların uygulanması için gerekli araçlarla donatılmasının geç yaşandığı ülkelerden biri olarak görülmektedir. Bu gerçek, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan tarihsel koşullarla ilgilidir (Hespanha, 1997:22).

Portekiz de ilkökul ders kitapları öğrencilere ücretsiz olarak verilmektedir. Mart 2017’de hükümet eğitim kalitesini yükseltmeyi amaçlayan bir dizi karar almıştır. Bu kararlar neticesinde Portekiz’de eğitim sisteminde ilerlemeler kaydedilmiş ve öğrencilerin PISA puanları artmıştır. Ailelere yönelik yapılan sosyal harcamalarda 2015 yılına kadar hiç artış yaşanmazken hükümet bu harcamaları ayda 1497 Euro ve yılda 17964 Euro olacak şekilde yeniden düzenlemiştir²⁴.

Portekiz Ulusal Sağlık Sistemi, Portekiz hükümetinin kamu harcamalarını azaltma baskısı nedeniyle önceki dönemlere göre finansal baskı altına girmiştir. Emeklilik sistemi, hükümet politikasının en yakından incelenen araçlarından birisidir. Resmi emeklilik yaşı 66 yıl ve üç ay olarak yeniden düzenlenmiştir. Yeni emeklilik politikasına göre, 65 yaşın üzerindeki herkesin iyi bir yaşam sürmesi sağlanmakta ve 12 ile 18 yaşları arasında çalışmaya başlayan herkese yasada izin verilen miktarda emekli aylığı temini garanti edilmektedir²⁵.

2.2.4. Dördüncü Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar

2.2.4.1. Avusturya’da Sosyal Harcamalar

Avusturya’da ekonomi, güçlü büyüme ve işsizliğin azalmasıyla Avrupa eğilimlerini takip etmiştir. Merkez sağ hükümeti, işçi örgütlerini zayıflatmayı, gelecekteki çatışmayı ve potansiyel olarak daha az üretken sosyal ortaklığı ele almayı planlamaktadır. Düşük eğitim seviyesine sahip kişiler genellikle ülkede işsiz kalmaktadır. Açık sınırlar ve işçi göçü, mavi yakalı işçiler için gerçek gelirlerin düşmesine katkıda bulunmuştur. Ülkede 2014 yılında, yıllık katma değerin %30’undan fazlası kamunun yararına ve sağlık yardımı için harcandı ve sağlık harcamaları tüm sosyal yardım harcamalarının dörtte birini oluşturmuştur (Österle ve

²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Portugal/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

²⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Portugal/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

Heitzmann, 2016).

Avusturya eğitim sistemi sosyal olarak seçicidir. Ebeveynlerin sosyal statüleri ve eğitim seviyeleri, öğrencilerin yükseköğretime erişme yeteneklerine yansımaktadır. Avusturya eğitim sistemi, dokuz yıllık okuldan sonra göçmen çocukların akıcı bir şekilde Almanca okumalarını ve yazmalarını garanti etmemektedir. Yapılan reformlar sonucunda öğretmenlerin aldıkları eğitimin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Avusturya’da iş yerinde eğitim ve sınıf içi eğitimden oluşan mesleki eğitim sistemi oldukça faydalı olmaktadır²⁶.

Avusturya sağlık sistemi birkaç ayağa dayanmaktadır. Kamu sağlık sigortası, yasal olarak Avusturya’da yaşayan kişilerin çoğunu kapsarken, rekabetçi bir özel sağlık sigortası sektörü ek faydalar sunmaktadır. Bununla birlikte, sağlık hizmetlerinde, özellikle ek olarak özel sigorta sağlayabilenler ve bulamayanlar arasında büyük eşitsizlikler ortaya çıkmaktadır. Avusturya sağlık sisteminin karmaşık yapısı, maliyetlerin artmasından kısmen sorumludur. Yaşam maliyeti beklentisi, özellikle yaşlı bakımı ile bağlantılı bazı maliyetlerin de artması nedeniyle artmaktadır²⁷.

Çocuk bakım hizmeti büyük ölçüde ailelerin kendilerine bırakılmıştır, bu da fiili olarak birincil sorumluluğun annelere bırakıldığı anlamına gelmektedir. İki ile beş yaş arası çocuklar için olan imkanlar Avusturya’da çalışan ailelerin ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Avusturya Sayıştay tarafından yapılan hesaplamalara göre, emekli aylığı ödemeleri net devlet vergi gelirinin yaklaşık %50’sini tüketmektedir. Dolayısıyla, okullar ve üniversiteler için devlet harcamaları (ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim) geride kalmaktadır. Bu nedenle sistem, nesiller arası eşitlik hedefine ulaşmada büyük ölçüde başarısız olmaktadır²⁸.

2.2.4.2. Finlandiya’da Sosyal Harcamalar

Finlandiya’nın sosyal koruma harcaması 2016 yılında 68,8 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamadaki artış reel olarak yüzde 2,1’dir. Kişi başı harcama 12,508 Euro’dur. Yaşlılık ile ilgili harcamalar, sosyal koruma harcamalarının en büyük bölümünü

²⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Austria/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

²⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Austria/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

²⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Austria/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

oluşturmaktadır. Tüm sosyal koruma harcamalarından yaşlılıkla ilgili emekli aylıkları ve hizmetlere yaklaşık 27,6 milyar Euro harcanmıştır. Reel anlamda, yaşlılığa bağlı harcamalardaki yıllık büyüme %4,3 olmuştur. İşsizlik oranındaki reel sosyal koruma harcamalarındaki artış, işsizlik oranının 2016 yılında düşmeye başlamasıyla %8,1 olarak gerçekleşmiştir. Sosyal harcamaların GSYH içindeki payı, önceki iki yıla göre hiçbir değişiklik göstermeden 2016 yılında %31,9, 2017 yılında %28,9 ve 2018 yılında ise %28,7 olmuştur. Merkezi yönetim ve belediyelerin finansman payı %47,9'dur ve belediyelerin payı 2015 yılında yapılan merkezi yönetim transferleri reformu sonucunda artmıştır (Hantula, J. ve Julin, 2016).

Yaşam boyu öğrenme ilkesine dayanan Finlandiya'daki eğitim harcamaları yüksek eğitim standartlarını teşvik etmekte ve korumaktadır. Temel eğitim ücretsizdir ve belediyeler tüm yerel çocuklara eğitim hizmeti sunmaktan sorumludur. Hükümet tarafından dört yılda bir revize edilen Eğitim ve Araştırma Geliştirme Planı, Hükümet programında belirtildiği gibi eğitim ve araştırma politikası hedeflerinin uygulanmasını yönlendirmektedir. Plan, 2011'den bu yana yoksulluk, eşitsizlik ve dışlanmanın azaltılmasına odaklanmıştır. Ek olarak, ebeveynleri işgücü piyasasına katılmayan çocuklar için özellikle sosyal açıdan bakıldığında, erken eğitime eşit erişimi engellemektedir. Hükümet, sosyal dışlanma yaşayan 15 ila 17 yaşları arasındaki risk altındaki gençlik programlarına ve engelli bireyler için eşit fırsatlar yaratma programlarına özel önem vermektedir²⁹.

Finlandiya'da yaşayanlar kişi başına düşen sağlık maliyetlerinin nispeten düşük olmasına rağmen kapsamlı sağlık hizmetlerine erişime sahiptir. Finlandiya'nın aile politikası programları çocuklar için güvenli bir ortam yaratmayı ve ebeveynlerin fiziksel ve zihinsel kaynaklarını desteklemeyi amaçlamaktadır. Ailelere yönelik desteğin üç ana unsuru vardır: hizmetler ve aile kurma için maddi destek, çocuk parası ve günlük bakım hizmetlerinin sağlanması. Gündüz bakımına erişim, yedi yaşın altındaki tüm çocuklara garanti edilir ve 17 yaşına kadar her çocuğa ödenek ödenir. Finlandiya emekli maaşı sistemi ikiye ayrılmaktadır: ikamete dayalı ulusal emekli maaşı ve zorunlu istihdama dayalı kazanca bağlı emekli maaşı. Mevcut stratejiler, devlet emekli maaşının yeterli finansmanı sağlaması için daha sonra emekliliği teşvik etmeyi amaçlamaktadır³⁰.

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Finland>) Erişim : 26.06.2019

³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Finland>) Erişim : 26.06.2019

2.2.4.3. İsveç'te Sosyal Harcamalar

Eğitim ve işgücü piyasası arasındaki uyumu arttırmak için mevcut hükümet, üniversite çalışmalarına hazırlanmaktan başka bir öğrenme yolu sunan alternatif eğitim programları açmaktadır. İsveç, yaşam boyu öğrenmeyi hedeflemektedir, çünkü yetişkinlerin yüksek bir yüzdesi düzenli olarak daha ileri eğitim kurumlarıyla irtibat halindedir. Sağlık sistemi, çoğu Avrupa ülkesinde olduğu gibi İsveç için de bir sorun alanı olmaya devam etmektedir. Acil serviste bekleme süreleri aşırı uzundur ve sağlık hizmet kalitesinin idari denetimini zayıftır. Bölgesel hükümetler bütçelerinin yaklaşık %90'ını tahsis ederek sağlık hizmetlerini sunmaktadır. Sağlık hizmetleri, yerel olarak sunulan birinci basamak hizmetine ve hastaneler tarafından sağlanan ileri düzey bakıma ayrılmaktadır. İsveç'te hızla artan sayıda insan özel sağlık sigortası yaptırmaktadır. Hızla artan özel sağlık sigortası poliçeleri, kamu sağlık hizmetlerinin uygunluğuna ve kalitesine olan inancının eksikliğini açıkça ortaya koymaktadır³¹.

İsveç'in emeklilik sistemi, yaşlılar arasında yoksulluğun önlenmesinde başarılıdır. Bununla birlikte, bir emeklilik maaşı ile yaşayan ve özel emeklilik sigortası olmayan emekliler, sosyal yardım programlarından ek destek almak için uygundur. Artan göç, büyüklük ve kapsamda benzeri görülmemiş bir şekilde İsveç entegrasyon politikasına büyük bir zorluk teşkil etmektedir. Bu politikalar, dil eğitiminden destekleyici işgücü piyasasına ve konut politikalarına kadar çok çeşitli tedbirleri kapsamaktadır. Politikaların çoğu yerel olarak uygulanmaktadır³².

2.2.5. Beşinci Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar

2.2.5.1. Bulgaristan'da Sosyal Harcamalar

Bulgar eğitim sistemine devletin sahip olduğu kurumlar ve her seviyede hükümet tarafından belirlenmiş standartlar hakimdir. Eğitime yapılan kamu harcaması GSYH'nın %3,6'sıdır ve 2020'ye kadar %3,8'e yükseleceği öngörülmektedir. Bulgaristan'da eğitim kalitesi, modern ve rekabetçi bir ekonominin ihtiyaçlarının altında kalmaktadır. 2017 yılının sonbaharında, Eğitim Bakanlığı, eğitim kalitesinin ölçülmesini iyileştirmek, okul ağını

³¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Sweden>) Erişim : 26.06.2019

³² Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Sweden>) Erişim : 26.06.2019

optimize etmek ve bir çift eğitim programı (mesleki eğitim ile birlikte genel eğitim) geliştirerek ortaöğretim ve iş piyasası arasındaki bağı güçlendirmek için reformlar yapmıştır. Bulgar sağlık sisteminde ikili düzen mevcuttur. Bir yandan tüm gelirliler tarafından zorunlu katkılarla finanse edilen ve devlet tarafından kontrol edilen devlete ait sağlık fonu, diğer yandan da bir sağlık sağlayıcı birliği fonu ile sağlık sözleşmesine dayanan özel sağlık fonu. Sistem kapsayıcıdır ve ihtiyaç duyan herkes için en azından bir düzeyde sağlık hizmeti sunulmaktadır. Sağlık sistemi, Sağlık Bakanlığı'ndaki sık değişimler yüzünden ciddi politika kararsızlıkları çekmektedir ve bu durum harcamalara yansımaktadır³³.

Bulgaristan'daki aile politikası tartışmaları, annelerin çalışma yeteneğini desteklemek yerine ebeveyn iznine odaklanmaktadır. Anaokullarına kayıtlı üç ila altı yaş arası çocukların oranı son on yılda önemli ölçüde artmış olsa da kamu çocuk bakımı tesisleri diğer birçok OECD ve AB ülkesinde olduğundan daha az gelişmiştir. Bulgar büyükanne ve büyükbaba geleneksel olarak çocuklara bakmakla ilgilenmektedir. Ebeveynlik izni mevzuatı, iki yıllık ebeveynlik izninden sonra bile annelerin işlerine dönme hakkını garanti ederek annelerin işgücü piyasasına entegrasyonunu desteklemektedir³⁴.

Bulgaristan'da üç kısımdan oluşan karma bir emekli maaşı sistemi bulunmaktadır: sosyal sigorta primleri ile finanse edilen bir kamu kazancı ödeneği kısmı, zorunlu olarak tamamen finanse edilen bir özel emeklilik fonu kısmı ve son olarak gönüllü kısım. Bulgaristan, göçmenlerin entegrasyonu için gelişmiş bir politikaya sahip olamamaktadır çünkü büyük ölçüde diğer AB ülkelerine göç akışı için bir geçiş noktasıdır. Tahminlere göre, göçmenlerin toplam nüfus içindeki payı %1'in altındadır ve çoğu göçmen komşu ülkelerden gelen geleneksel Bulgar kökenli insanlardır³⁵.

2.2.5.2. Çekya'da Sosyal Harcamalar

GSYH içinde eğitime ayrılan kamu harcamaları son yıllarda artmış ve AB ortalamasının biraz üzerindedir. Eğitim sonuçları iyidir ve yükseköğretim mezunlarının istihdam oranı yüksektir. Ülkede yükseköğretim eğitimi alan yetişkinler, ortaöğretimdekilere göre %92 daha fazla kazanmaktadırlar. Çekya'daki gelir eşitsizliği ve yoksulluk, OECD ve Avrupa Birliği'ndeki en düşük oranlar arasında kalmaya devam etmektedir. Bununla birlikte,

³³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Bulgaria>) Erişim : 26.06.2019

³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Bulgaria>) Erişim : 26.06.2019

³⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Bulgaria>) Erişim : 26.06.2019

hükümetler tarafından yeterince ele alınmamış bölgeler ve etnik gruplar arasında önemli farklılıklar vardır. Bu alanların yarısından fazlasını, Roman azınlığı oluşturmaktadır. Bu bölgelerde, sakinlerin yaklaşık %75'i düşük vasıflıdır ve ortalama işsizlik oranı %80 ile %85 arasındadır. Sosyal içermenin acil bir sorunu da ucuz konut eksikliği ve evsizlerin sayısının artmasıdır³⁶.

Çekya'da sağlık hizmetlerine yapılan harcama daha gelişmiş Avrupa ülkelerine kıyasla daha azdır. Genel zorunlu sigortaya dayanan sağlık sistemi, hem sağlık hizmeti sağlayıcılarına hem de bireylere geniş bir seçenek yelpazesi ve uluslararası standartlara göre yüksek düzeyde bir hizmet sunmaktadır. Çekya'da çocuk bakımı hizmeti son yıllarda önemli ölçüde azalmıştır. 2017 yılından itibaren, okul öncesi eğitim-öğretim olarak anaokuluna katılmak zorunludur. Çek emeklilik sisteminde ortalama emekli aylığı yaklaşık 460 €'dur. Emeklilerin üçte ikisinin bu seviyenin altında emekli aylığı vardır ve kadınlar erkeklerden %18 daha az almaktadır. Emeklilik yaşı 65'tir³⁷.

Çekya'da tüm bölgelerde entegrasyon merkezleri vardır. Göçmenlere destek olarak belediye yetkilileri ve sivil toplum kuruluşları tarafından dil kursları, sosyal etkinlikler ve istihdam konularına vurgu yapılmaktadır. Ülkede, hastalık ve sakatlık harcamaları, sosyal harcamaların önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Sosyal harcamaların bir diğer önemli kategorisi de ailelere ve çocuklara yardım harcamalarıdır. (Mihaylova vd., 2017).

2.2.5.3. Estonya'da Sosyal Harcamalar

Estonya'nın sosyal koruma harcamaları Avrupa Birliği ortalamasının oldukça altındadır. Aynı zamanda ülkenin aile ve çocuk yardımları açısından sekizinci sırada olduğu, Eurostat tarafından yayınlanan verilerden görülmektedir. AB genelinde, sosyal harcamalar 2015 yılında ortalama GSYH'nin %19,2'sini oluştururken, Estonya için bu oran %12,9 olmuştur. Estonya'nın harcamalarının AB ortalamasının üzerinde olduğu tek sosyal koruma alanı, aileler ve çocuklar için destek sağlanan harcamalardır (Eurostat, 2017).

Estonya da belediyeler, nüfusun büyük çoğunluğunun erişebileceği okul öncesi eğitim hizmeti sağlamaktadır. Kamu kurumlarında eğitim her seviyede ücretsizdir.

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Czech_Republic) Erişim : 26.06.2019

³⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Czech_Republic) Erişim : 26.06.2019

Çalışmayan nüfusta yoksulluk yaşlılar arasında en yüksektir. Estonya, sosyal sigortaya dayalı bir sağlık sistemine sahiptir. Sigorta prensibi sağlık hizmetlerine erişimi evrensel olmaktan ziyade sigorta durumuna bağlı kılmaktadır. İstihdam edilmeyen veya eğitim görmeyen çalışma çağındaki insanlar ulusal sağlık sigortası kapsamında değildir. Toplam nüfusun yaklaşık %7'si sağlık hizmetlerine ücretsiz erişime sahip değildir. Muayene olmak veya yatan hasta bakımı almak için uzun bekleme süreleri önemli bir problemdir. En önemli sosyal problem, karşılanmayan sağlık ihtiyaçları ve kendi kendine algılanan sağlık durumu açısından gelir grupları arasında eşitsizliktir³⁸.

Estonya'da, ebeveynlerin üç yıl süre içerisinde kullanabilecekleri 435 günlük izinleri vardır. Ayrıca izinli oldukları süre içerisinde de işlerini kaybetmezler. Emekli maaşı ödemeleri, mevcut çalışanlar tarafından ilk ayağa yapılan sosyal sigorta primlerine bağlıdır. Nüfusun yaşlanması nedeniyle, devlet emekli aylığı sigortası harcaması, sosyal vergi gelirlerini sürekli olarak aşmaktadır. Ulusal göç politikası, çeşitli entegrasyon programlarına önemli miktarda ulusal ve AB fonu tahsis eden hükümetle düzenli olarak izlenmektedir. Tüm hükümet faaliyetleri, "Estonya 2020'nin Bütünleşmesi" adlı ulusal kalkınma planı ile çerçevelenmiştir³⁹.

2.2.5.4. GKRY'de Sosyal Harcamalar

GKRY'nin ilk ve orta öğretimi ağırlıklı olarak devlet tarafından finanse edilmektedir. Eğitimin odağı, yavaş yavaş bilgiye dayalı öğrenmeden daha fazla araştırma, deneme ve eleştirel düşünceye doğru kaymaktadır. Yüksek okuryazarlık oranları, düşük okulu bırakma oranları, eğitime değer veren bir kültürün göstergesidir. Yükseköğretimdeki öğrenciler, yerel ve yabancı eğitim kurumlarına neredeyse eşit sayıda katılmaktadır. Okul öncesi seviyeden 15 yaşına kadar okul eğitimi zorunludur. Mesleki okullar, çıraklık programları ve diğer eğitim ve mesleki eğitim programları da eğitim kurumlarına ve diğer organizasyonlara ek olarak, büyük ölçüde kamu makamları tarafından finanse edilmektedir. Yükseköğretim, devlet üniversiteleri ve özel üniversiteler tarafından verilmektedir. GKRY, GSYH içerisinde eğitim harcamalarına büyük bir pay ayırmaktadır ancak bu pay AB ülkelerindeki eğitim

³⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Estonia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Estonia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

harcamalarına göre azdır⁴⁰.

2013 yılından bu yana gerçekleştirilen temel politika eylemleri arasında kamu yardımının yeniden yapılandırılması, hedeflenen ödenek ve imkanlar, engelliler için kamu sektörü istihdam kotaları ve genç aileler ve diğer muhtaç nüfus için barınma programları yer almaktadır. GKRY, hem kamu sektörü hem de özel klinikler ve bireysel doktorlar tarafından sunulan yüksek kaliteli sağlık hizmetleri potansiyeline sahiptir. Altyapı eksikliği, bekleme listelerine ve gecikmelere yol açan kısıtlamalara rağmen, kamu sisteminin sunduğu hizmetlerin kalitesi Dünya Sağlık Örgütü tarafından yüksek olarak kabul edilmektedir⁴¹.

Aile destek politikalarının yeterli olmayışı, kreşlerde ve çocuk bakım merkezlerinde düşük bir kayıt oranına yol açmaktadır. Annelere yönelik devlet politikalarının ve olanaklarının eksikliğini telafi etmek için, çocuk bakımı genellikle aile üyeleri tarafından, özellikle büyükanne ve büyükbabalar tarafından sağlanmaktadır; bunun, çocuk yoksulluğu oranının azaltılması dahil olmak üzere faydalı etkileri vardır. Anaokuluna devam eden çocukları olan ebeveynlerin, ek ulaşım masrafları karşılanmaktadır. GKRY’de emeklilik programları, kamu çalışanlarını özel sektör çalışanlarından daha iyi bir konuma yerleştirmektedir. İş sektörlerine bağlı olarak farklı emeklilik yaşlarından faydalanılıp hem devlet hem de sosyal sigorta emeklilik maaşları ile birlikte emeklilik ikramiyesi alınmaktadır⁴².

Büyüme, turizm, büyük inşaat projeleri ve özel tüketim nedeniyle orta seviyelere geri dönmüştür. İşsizlik oranları büyük ölçüde düşmüş, ancak kriz öncesi seviyelerin oldukça üstünde kalmıştır. Genç işsizlik sorun olmaya devam etmektedir (Fanti vd., 2016).

2.2.5.5. Letonya’da Sosyal Harcamalar

Letonya, ekonomik kriz sonrası AB komisyonunun önlemleri ve direktifleri doğrultusunda hareket etmiş ve komisyon tarafından değer verilen birkaç başarılı sosyal önlem, aktif işgücü piyasası politikaları ve işsizlere yönelik eğitimi, azalan demografik eğilimleri tersine çevirme ve ayrıca Avrupa Sosyal Fonu tarafından finanse edilen “geçici işyerleri” iş programına dahil olmuştur. Program, işsizlere krizin etkilerini hafifletme konusunda yardım etmede başarılı olmasına rağmen (Dünya Bankası, 2013a: 10), komisyon,

⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Cyprus>) Erişim : 26.06.2019

⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Cyprus>) Erişim : 26.06.2019

⁴² Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Cyprus>) Erişim : 26.06.2019

sosyal yardımın yerini alması ve istihdamın önündeki ana engellerin kaldırılması gereğini duymuştur (Avrupa Komisyonu, 2013a: 17).

Letonya nispeten iyi eğitilmiş bir nüfusa sahiptir ve PISA gibi uluslararası karşılaştırmalarda iyi performans göstermektedir. Hükümet tarafından hem harcamaları azaltmayı hem de ortaokul düzeyinde okul sayısını arttırmayı hedefleyen eğitim sistemi planlanmaktadır. Genel olarak, yükseköğretime yapılan kamu harcamaları düşüktür ve çok sayıda kuruma yayılmıştır. Sadece iki milyon nüfusa sahip olan Letonya hem kamu hem de özel sektör dahil olmak üzere 58 akredite yükseköğretim kurumuna sahiptir. Letonya'nın sosyal güvenlik ağı, işsiz kişilerin ve risk altındaki nüfus gruplarının ihtiyaçlarını karşılayan garantili bir asgari gelir programını içermektedir. Yüksek göç oranı, sosyal dışlanmanın ve fırsat eksikliğinin ana göstergesidir⁴³.

Letonya genel sağlık sigortası genel vergilendirme yoluyla finanse edilen tek bir ödeme sistemine sahiptir. Nüfusun tamamını kapsamaması, yüksek nitelikli sağlık personeline sahip olması, hekim asistanlarının yenilikçi yaklaşımı sistemin olumlu yönleridir. Bununla birlikte, orantısız derecede cepten yapılan harcamalar, önemli tanı ve tedavi hizmetleri için uzun bekleme süreleri de sistemin zorluklarıdır. E-sağlık ve bilişim çözümleri uzun bir gecikmeden sonra 2017 yılında başlamıştır⁴⁴.

Anneler maaşlarının ortalama %80'ini alabilmektedir ve azami 112 takvim günü doğum izni kullanabilmektedir. Babalık izni en fazla 10 gündür ve doğumdan sonra iki ay içinde kullanılmalıdır. Üç veya daha fazla çocuğu olan ebeveynler, toplu taşımada indirimli ücretler gibi diğer sosyal yardımların yanı sıra yılda üç ekstra gün ücretli izin alma hakkına sahiptir. 2017 yılı itibariyle, evlat edinen ebeveynler için 10 günlük ebeveyn izni bulunmaktadır. İş kanunu, bir işverenin hamile bir kadınla ya da bir yaşın altındaki bebeği olan bir anne ile iş sözleşmesini sonlandırmasını yasaklamaktadır⁴⁵.

Devlet emeklilik sistemi aylık asgari emekli aylığını garanti etmektedir. Emekli maaşının miktarı, emeklinin hizmet yıllarına bağlıdır, ancak en az 70 € 'luk devlet sosyal güvenlik ödeneğine eşit ya da daha fazladır. Bununla birlikte, bir kişinin aylık emeklilik

⁴³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Latvia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁴⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Latvia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Latvia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

maaşının asgari ücretin altında olması durumunda, emekli kamu yardımı almaya hak kazanmaktadır⁴⁶.

Letonya'da göçmenlerin hakları oturma izni türüne bağlıdır. Geçici oturma izni bulunan kişiler, halk sağlığı bakımı, adli yardım veya işsizlik desteği için uygun olmadıklarından özellikle dezavantajlıdır. Kalıcı oturma iznine sahip olan veya AB içinde uzun süreli ikamet statüsü sahibi olan bireyler, Letonya vatandaşı olmayanlarla aynı haklara sahiptir. Mart 2010 itibariyle geçici ikamet izni bulunan göçmen işçilerin çocukları da dahil olmak üzere tüm çocuklar ücretsiz eğitime erişim hakkına sahiptir. Yüksek vasıflı göçmen işçiler, yabancı öğrenciler veya aile nedenleriyle taşınan göçmenler için çalışma hakkı konusunda herhangi bir kısıtlama yoktur. Bununla birlikte, yalnızca geçici oturma izni alan göçmen işçiler için yerel işgücü piyasasına erişim sınırlandırılmıştır⁴⁷.

2.2.5.6. Litvanya'da Sosyal Harcamalar

Litvanya'da eğitim harcamaları hükümetin mali harcamalarında bir miktar düşüş göstermesine karşın, devam eden yüksek öğretim reformu sayesinde yüksek öğrenime öncelik tanınmıştır. Bununla birlikte, Litvanya'da eğitim harcamaları AB ortalamasının üzerinde olmuştur. Sosyal dışlanma sorunu, Litvanya'nın sosyal politikası için kilit bir zorluktur. Birçok çocuğu olan aileler, kırsal alanlarda yaşayanlar, gençler ve engelliler, işsizler ve yaşlı insanlar, yoksulluk riski en yüksek olan demografik gruplardır. Litvanya hükümeti, yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altındaki nüfusun büyüklüğünü 2020 yılına kadar 814.000 kişiye düşürme hedefi belirlemiştir. Hükümet, emekliler, çocuklar ve düşük geliri aileleri hedefleyen pek çok sosyal politika önlemi ve ek fon tutarı açıklamıştır⁴⁸.

Litvanya sağlık sistemi, AB'deki en yetersiz sağlık sistemlerinden biridir. Sağlık hizmetleri ile ilgili yapılan ankete katılanların %58'i genel sağlık hizmetlerinin oldukça kötü ya da çok kötü olduğunu belirttiler. Litvanya sağlık sistemi, Ulusal Sağlık Sigortası Fonu tarafından finanse edilen kamu sektörü kurumlarını ve cepten hasta masraflarını finanse eden özel sektör sağlayıcılarını içermektedir. Mevcut sağlık harcamalarından olan önleyici bakım

⁴⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Latvia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁴⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Latvia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Lithuania>) Erişim : 26.06.2019

ve diğ er ilgili sağlık programları için harcamalar oldukça düşükken, ilaç ve diğ er dayanıklı olmayan tıbbi harcamalar oldukça yüksektir. Cepten ödemeler, özellikle savunmasız gruplar için sağlık hizmetlerine erişimi açısından yüksek kalmaktadır⁴⁹.

Litvanya aile politikası, pasif (ailelere finansal destek) ve aktif (sosyal hizmetler ve altyapı) politika önlemlerine dayanmaktadır. Hükümet, aile ve sosyal refah mevzuatı, çocuk yetiştiren ailelere mali yardım dahil olmak üzere, ebeveynlik ve istihdamı birleştirmek isteyen kadınlara bir miktar destek sağlamaktadır. Litvanya'daki emekli aylığı sistemi, emeklileri yaşlılık yoksulluğuna karşı yeterince korumamaktadır⁵⁰.

2.2.5.7. Macaristan'da Sosyal Harcamalar

Macaristan'daki sosyal sigortanın kökenleri, Avusturya-Macaristan İmparatorluğ u altında 19. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Hastalık, analık, yaşlılık ve sakatlık durumlarında sanayi işçilerini ve memurları kapsayan düzenlemeler devlet sosyalizmi altında ortadan kalkmamıştır.

Macar eğitim sisteminde harcamalar azaltılmış, yeterlilikler ve kontrol merkezi hale getirilmiş, özel ve devlet okulları güçlendirilerek ortaöğretim yeniden yapılandırılmıştır. Sağlık hizmetleri, sağlık hizmeti konularını ele alan bir bakanlığın yokluğundan ve sınırlı bir sağlık bütçesinden yana sıkıntılıdır. Çocuk bakım tesislerinin genişletilmesine daha fazla önem verilmiştir. Ayrıca, kadınların iş bulmasına ve ebeveynlik ile istihdamı birleştirmelerine yardımcı olmakla görevli 67 yerel danışma merkezi ağı kurulmuştur⁵¹.

2.2.5.8. Malta'da Sosyal Harcamalar

Malta'da okul çocukları için tablet bilgisayar sağlayacak bir pilot proje Ekim 2016'da tamamlanmıştır. Yeni okullar inşa edilmekte ve diğ erleri modernleştirilmektedir. Malta, her seviyede eğitime yüksek düzeyde eşit erişim sağlamaktadır. Tüm okulların toplam %80'i ücretsizdir ve öğrencileri desteklemek için çeşitli önlemler alınmaktadır. Yükseköğretime erişim, öğrenim ücretlerinin olmaması ve öğrenciler için ödenen ücretler nedeniyle herkese açık kalmaktadır. Üç yaş ve üstü çocuklar için ücretsiz okul öncesi devlet tesislerinin

⁴⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Lithuania>) Erişim : 26.06.2019

⁵⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Lithuania>) Erişim : 26.06.2019

⁵¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Hungary>) Erişim : 26.06.2019

sağlanması büyük ölçüde genişletilmiştir. Malta'da Ulusal Zorunlu Eğitim Kurulu'nun kurulması, ek destek gerektiren çocuklar için geliştirilmiş hizmetler, uygulamalı öğrenime yatırımın artırılması ve mezuniyet sonrası çalışmalar için burslar bulunmaktadır⁵².

Malta, düşük geliri olanları destekleyen konsolide bir sosyal yardım sistemine sahiptir; Ek olarak, sağlık ve eğitim ücretsizdir. Bununla birlikte, işsizler ve yaşlılar arasında yüksek yoksulluk riski, sosyal yardımların ve emekli maaşlarının sürekli olarak yeterli olmadığını göstermektedir. Engelli bireyler nispeten sosyal olarak dışlanmıştır, ancak işsizlik seviyeleri yıllık olarak azalmaktadır. Engelli bireyler istihdam eden işverenlere vergi indirimi ve teşvikler zorunludur. İstihdamda olan engelli bireyler ayrıca maaşlarına bakılmaksızın tam olarak faydalanma hakkına sahiptir⁵³.

Sosyal problemleri ele almak için son birkaç yılda çocuklar için okulda kahvaltı, çocuklara yönelik okul sonrası kulüpler oluşturulması yoluyla düşük gelirli çalışan ebeveynlere daha fazla destek verilmesi, emeklilik programlarına yatırım yapmaları için mali teşvikler ve 75 yaşın üstündeki yaşlılar için yıllık ikramiye gibi bazı önlemler alınmıştır. Bu sosyal önlemler, 50 milyon Euro değerinde bir sosyal konut projesinin başlatılması ve dezavantajlı öğrenciler için bir fon oluşturulmasıyla daha da güçlendirilmiştir⁵⁴.

Malta, ücretsiz olarak sunulan kapsamlı yataklı hastane ve ayaktan tedavi hizmetleriyle, tüm vatandaşlara kaliteli sağlık hizmeti sunmaktadır. Sağlık hizmeti, yerel olarak bulunmayan özel tedavilere ihtiyacı olan hastalara hizmet vermek için Birleşik Krallık ve İtalya ile yapılan anlaşmalar ile desteklenmektedir. Hassas gruplara reçeteli ilaç için devlet desteği ve tüm vatandaşlar belirli kronik hastalıklar (örneğin, yüksek tansiyon ve şeker hastalığı) için ücretsiz ilaç alma hakkına sahiptir⁵⁵.

Son yıllarda, çalışan ebeveynlerin işlerine devam etmelerini veya işlerine geri dönmelerini sağlamak için yeni işyeri politikaları tasarlanmıştır. Buna, ebeveyn izni (hem doğum hem de babalık izni), çalışma saatlerinde azalma, kariyer molaları, işe geri dönen anneler için mali teşvikler, ücretsiz çocuk bakım merkezleri, okul kahvaltıları ve okul sonrası

⁵² Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Malta/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁵³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Malta/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Malta/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Malta/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

kulüpler dahildir. Malta entegrasyon politikaları zayıf kalmaktadır. Göçmenler arasında yoksulluk ve evsizlik olması, hükümetin bu gruba daha fazla kaynak tahsis etmesi gerektiğini göstermektedir⁵⁶.

Malta'da devlet, nişanlı ve yeni evli çiftler için ev sahipliği planları sunmaktadır (Vakili-Zad, 2007).

2.2.5.9. Polonya'da Sosyal Harcamalar

Polonya eğitim sistemi sekiz yıl ilköğretim, ardından dört yıl lise ya da mesleki eğitim şeklindedir. Yüksek öğrenimde, üniversite öğrenci sayısının azaltılması ve STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) disiplinlerinin tanıtılması hedeflenmektedir. Sosyal eşitsizlikler yıldan yıla gözle görülür şekilde azalmaktadır. Bu kısmen Polonya'nın güçlü ekonomik performansı ve ağırlıklı olarak daha az gelişmiş bölgelere ve nispeten yoksul hanelere yardım etmeyi amaçlayan AB yapısal fonları nedeniyle olmaktadır. Hükümet politikaları ailelerin finansal koşullarını, özellikle de yoksulluktan muzdarip olanları iyileştirmeye yardımcı olmakta ve ortalama eğitim kazanımlarını arttırmaktadır. Hükümetin atmak istediği bir sonraki adım, sosyal konut programıdır⁵⁷.

Kamu sağlık sigortası, Polonya vatandaşlarının ve yasal sakinlerinin %98'ini kapsamaktadır ve sosyal sigorta katkılarıyla finanse edilmektedir. Bununla birlikte, sağlık hizmetlerine erişim, kamu sağlık sigortası yalnızca sınırlı bir hizmet yelpazesini kapsadığı ve sistemde belirgin bir şekilde cepten yapılan ödemeler kapsamı içerdiğinden oldukça dengesizdir. Ayrıca, bazı hizmetlerin kalitesizliği vatandaşların beklentilerinin çok altındadır ve bazı hizmetler için hastalar makul olmayan bir süre beklemelidir. Polonya'nın kadınlar arasındaki istihdam oranı OECD ve AB ortalamalarının altındadır ve çocuk bakımı altyapısı zayıftır. İki veya daha fazla çocuğu olan ebeveynlerin aile ödenekleri fazladır. Ebeveynlerin gelirinden bağımsız olarak her çocuk için devlet tarafından 116 Euro ödeme yapılmaktadır⁵⁸.

Polonya'da emeklilik yaşı kadın-erkek fark etmeksizin 67 yılken 2017 yılında yürürlüğe giren yeni yasaya göre kadınlar 60 yaşında ve erkekler 65 yaşında emekli olmaktadır. Emeklilik yaşının düşürülmesi Polonya emeklilik sisteminin

⁵⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Malta/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁵⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Poland>) Erişim : 26.06.2019

⁵⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Poland>) Erişim : 26.06.2019

sürdürülebilirliğini azaltmıştır ve kadınlar arasında yoksulluğu artırması beklenmektedir⁵⁹.

2.2.5.10. Romanya’da Sosyal Harcamalar

Romanya'nın eğitim sistemini etkileyen yapısal olumsuzluklar arasında yetersiz kamu harcaması, mezunların işlerle eşleştirilmesinde zorluklar, kırsal ve kentsel alanlarda farklı erişim ve sendikalarla hükümet arasındaki maaş anlaşmazlıkları yer almaktadır. Romanya’da yoksulluk ve gelir eşitsizliği AB'deki en yüksek oranlar arasında olmuştur. Çok kalitesiz bir konutta yaşayan ve gelirlerinin %40'ını konutlara harcayan insanların payı da yine AB'deki en yüksek oranlardan biridir⁶⁰.

Romanya’da kamu sağlık sigortası sistemi vardır. Ancak, nüfusun yalnızca %86'sı sigortalıdır. Sağlık hizmetlerine erişim, kayıt dışı ödemelerin yüksek oranda olması ve kırsal alanlarda az sayıda doktor yoğunluğu ile sınırlıdır. Sorunlar göreceli olarak az miktarda yapılan kamu harcaması, sağlık personelinin geniş çapta göç etmesi ve yaygın yolsuzluk nedeniyle ağırlaşmaktadır. Ebeveynlere verilen fazla izin hakkı, Romanya'daki aile politikasının ana aracı olmuştur. Ebeveynler iki yıla kadar ebeveyn izni talep edebilirler ve ebeveyn izni döneminde ve altı ay boyunca iş güvenlikleri vardır ve görevden alınamazlar. Birçok emekli yoksulluk sınırının altında veya yakınında yaşamaktadır. Küçülen ve yaşlanan nüfusu olan bir ülke olarak Romanya, yurtdışındaki Romen doktorlardan geri dönmek isteyenlere hibe yardımı sağlayan Ulusal İnsan Kaynakları Merkezini kurmuştur⁶¹.

2.2.5.11. Slovakya’da Sosyal Harcamalar

Slovak eğitim sistemi genel olarak zayıftır. Eğitime yapılan kamu harcamaları artmış olsa da eğitim seviyesi hala AB’deki en düşük seviyeler arasındadır. Öğretmenlerin eğitimi yetersiz ve öğretmenlik mesleği çekici değildir. Slovakya, endüstri odaklı ekonomisi için ihtiyaç duyulan vasıflı işçi sıkıntısı ile karşı karşıya kalmaktadır. Slovak sosyal koruma sistemi standart sosyal riskleri kapsamaktadır. Ülkenin nispeten tekdüze gelir dağılımı, son zamanlarda artan istihdam ve oluşturulan sosyal politikalar nedeniyle, gelir eşitsizliği ve yoksulluk riski nispeten düşük kalmaktadır. Ancak, bölgeler ve etnik gruplar arasında önemli

⁵⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Poland>) Erişim : 26.06.2019

⁶⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Romania>) Erişim : 26.06.2019

⁶¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Romania>) Erişim : 26.06.2019

farklılıklar vardır. Romanlar sosyal dışlanma riski en fazla olan grup olmaya devam etmektedir⁶².

Az gelişmiş ve uzun süreli bakım sistemi, yaşlı ve zayıf insanların sosyal katılımını ihlal etmektedir. Slovakya, tüm sakinlere birinci, ikinci ve üçüncü basamak bakım, ilaç ve tıbbi cihazlar sağlayan zorunlu bir sağlık sigortası sistemine sahiptir. Devlet, çocukların, öğrencilerin, emeklilerin, (kayıtlı) işsizlerin ve doğum iznindeki kadınların sağlık sigortası masraflarını karşılamaktadır. Sekiz yıllık hazırlık döneminden sonra, yeni e-sağlık sistemi Ocak 2018'de faaliyete geçmiştir. Slovakya'da, ailelerin geleneksel yapıları oldukça güçlüdür. İki yaşın altındaki çocukların anneleri nadiren çalışır, altı yaşın altındaki çocukları olan kadınların (25-49) istihdam oranı sadece %40 seviyelerindedir. Çocuk bakım tesisleri sınırlıdır ve doğum oranlarındaki artışa karşılık verememektedir. Özellikle üç yaşın altındaki çocuklar için çocuk bakım hizmeti neredeyse bulunmaz olmaya devam etmektedir. Slovakya, 2008 yılında Dünya Bankası kalkınma yardımını almaktan vazgeçmiştir ve o zamandan beri kalkınma yardımcısı bağışında bulunmaktadır. Bununla birlikte, resmi kalkınma yardımı (ODA), GSYH'nın %0,33'ü olan AB hedefinin büyük ölçüde altında kalmıştır⁶³.

2.2.5.12. Slovenya'da Sosyal Harcamalar

Slovenya eğitim sistemi, uluslararası karşılaştırmaya göre nispeten iyi bir şekilde ilerlemektedir. 2018 yılında Slovenya'da yükseköğretim sistemini daha esnek hale getirmek, toplumsal cinsiyet farkını kapatmak ve uluslararasılaşma süreçleriyle bağlantılı bürokratik yükleri hafifletmek için Yüksek Öğretim Yasası değiştirilmiştir. Slovenya sağlık sistemi, zorunlu bir kamu sigorta sistemi tarafından yönetilmektedir. Bu program temel sağlık hizmetlerine evrensel erişimi garanti etmektedir ancak tüm masrafları ve tedavileri kapsamamaktadır⁶⁴.

Slovenya'daki kadınlar arasındaki istihdam oranı AB ortalamasının üzerindedir ve altı yaşın altındaki çocukları olan annelerin istihdam oranı AB'deki en yüksek oranlardan biridir. Son on yılda, anaokullarına kayıtlı çocukların sayısı yaklaşık %50 oranında artmıştır.

⁶² Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Slovakia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁶³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Slovakia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Slovakia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

Slovenya, kullandıkça öde emeklilik sistemine sahiptir ve yaşlılar için istihdam oranı düşüktür. Emeklilik yaşı erkekler ve kadınlar için 65, en az 40 yıllık emeklilik hizmeti alan işçiler için 60 olacak şekilde düzenlenmiştir⁶⁵.

2.2.6. Altıncı ve Son Genişleme Dönemi Ülkelerinde Sosyal Harcamalar

2.2.6.1. Hırvatistan'da Sosyal Harcamalar

Yerel ve bölgesel özerk yönetim birimleri, 3.000'in üzerinde çeşitli fayda ve hizmeti kümülatif olarak finanse etmektedir. Yerel ve bölgesel yönetim birimlerindeki sosyal yardımların ve harcamaların miktarı ekonomik gelişmelerinin derecesine ve sosyal sorunların yaygınlığına bağlıdır. Ekonomik olarak daha gelişmiş şehirler ve belediyeler tipik olarak daha çok sayıda sosyal faydayı finanse eder ve kişi başına daha yüksek sosyal harcamalara sahiptir (Stubbs ve Zrinščak, 2015:407).

Hırvatistan'da eğitim sistemi verimsizdir, çıktıları AB standartlarının gerisinde kalmaktadır. STEM konularındaki gelişmelere özel olarak odaklanan bir müfredat reformu devam etmektedir. Yoksulluk ve sosyal dışlanma büyük problemlerdir. Sağlık sistemi kapsayıcıdır, ancak kalite bölgeye göre büyük farklılıklar göstermektedir. Ülkede çocuk ödenekleri artmaktadır ve yeni önlemler öğleden sonra çocuk bakım hizmetini uzatacaktır. Son reformlar, emeklilik sisteminin sürdürülebilirliğini arttırmıştır ancak emekli yoksulluk oranları yüksektir. Hırvatistan sınır politikalarını sertleştirerek düzensiz göçmenlere acil durumlar dışında temel ihtiyaçlara ulaşmalarında yardımcı olmayı yasadışı kılmaktadır⁶⁶.

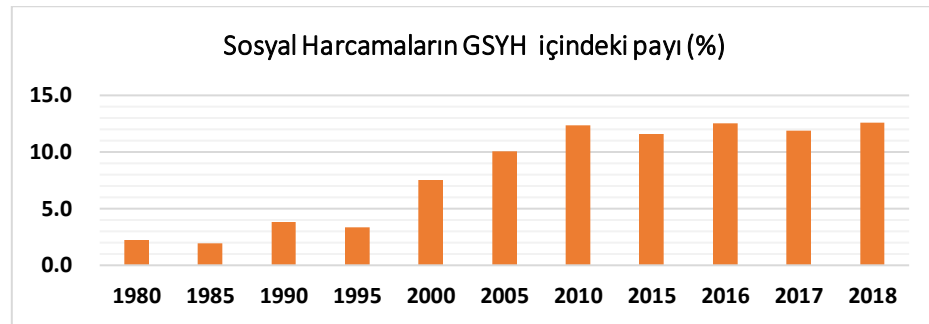
2.3. Türkiye'de Sosyal Harcamalar

1980'de Türkiye'nin sosyal politikasında yaşanan dönem, sosyal harcamaların yapılmasını dışa dönük ekonomik rejimden dışa dönük piyasa yönelimli politikalara ve finansal liberalleşmenin yol açtığı neo-liberal bir gündemin yaygınlığına doğru bir kayma ile gerçekleştirmiştir (Boratav ve Ozugurlu, 2006). Bu istikrarsızlık dönemi, popülizmi ve ekonomik halka açıklık döngüsünü yineleyen kısa ömürlü koalisyon hükümetleridir. Türkiye'de, olgun refah devleti olmayan diğer birçok toplumda olduğu gibi, sosyal politika,

⁶⁵Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Slovenia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

⁶⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Croatia/Social_Policies) Erişim : 26.06.2019

1980 sonrası düzensiz kapitalizm döneminde ülkenin küresel ekonomiye entegrasyonundan sonra daha çok önem kazanmıştır (Aybars ve Tsarouhas. 2010:753). Grafik 2.2’de yaklaşık olarak son 30 yılda Türkiye’de yapılan sosyal harcamaların GSYH içindeki payı gösterilmektedir. AB ülkelerine kıyasla düşük bir paya sahip olan Türkiye, 2000 yılına göre 2018 yılında sosyal harcamalara ayırdığı payı %100 arttırmıştır.

Grafik 2.2. Türkiye’de yapılan sosyal harcamaların GSYH içindeki payı (%)
Kaynak: SOCX veritabanından elde edilen veriler ile tarafımızca oluşturulmuştur.

Yıllar geçtikçe, Türkiye eğitime erişimin arttırılmasında önemli ilerleme kaydetmiştir. Türkiye, 2014-2015 eğitim öğretim yılında neredeyse evrensel temel eğitime giriş yapmıştır. Aynı yıl ortaokul kayıt oranı %79,4 dür. Hükümet aktif olarak yeni “4 + 4 + 4” eğitim yasasına uymak için ortaokul kayıtlarını genişletmeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte, Türkiye Küresel Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporunda (Dünya Ekonomi Forumu, 2017) 144 ülke arasında 131. sırada yer almıştır. Eğitimin kalitesiyle ilgili olarak, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) 2015, Türkiye'nin performansı çok umut vaat etmemektedir. Her ne kadar Türkiye'nin puanları zaman içinde önemli ölçüde iyileşmiş olsa da ve öğrenci performansındaki eşitsizlik azalmış olsa da Türkiye'de ortalama 15 yaşında birinin okuma, matematik ve fen için performansı tatmin edici değildir. PISA sonuçlarına göre, Türk öğrencilerin %31,2'si matematik, fen bilimleri ve okuma konusunda yetersiz kalmıştır. Türkiye matematik testinde 420 puan alarak 72 ülke arasında 49.sırada yer almıştır. Türkiye, 72 ülke arasında fen bilimlerinde 52. ve okumada 50. sırada yer almıştır. PISA 2015 sonuçları, Türkiye'deki öğrencilerin büyük bir bölümünün ne okuduğunu anlamadığını göstermektedir (OECD, PISA 2015 Key Findings for Turkey, 2017).

Hükümet eğitim kalitesini yükseltmeye çalıştığı için, eğitim harcamaları ulusal bütçedeki en büyük kalem haline gelmiştir. Eğitim harcamaları şu anda bütçenin yaklaşık

dörtte birini oluşturmaktadır. Devlet bütçesinden eğitime tahsis edilen miktarın GSYH oranı, 2000'de %2,5'ten 2014'te %4,9'a yükselmiştir.

2003 Sağlıkta Dönüşüm Programı, Türkiye'nin sağlık sisteminde erişim, sigorta kapsamı ve hizmetler bakımından önemli gelişmeler sağlamıştır. Özellikle anne ölüm hızı, 2005 yılında 100.000 canlı doğumda 28.5 ölümden 2015 yılında 16 ölüme düşmüştür. Ayrıca bebek ölümlerinde 2005 yılında 1000 canlı doğumda 20.3 ölümden 2016'da 11'e keskin bir düşüş olmuştur. Sonuç olarak, Türkiye, Binyıl Kalkınma Hedefini her iki konuda da gerçekleştirmiştir. Son zamanlarda, Türkiye'de sağlık sistemi politikalarının geliştirilmesi, planlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi güçlendirilirken, Sağlık Bakanlığı ve alt birimlerinin yeniden yapılandırılmasına yönelik yeni yasalar getirilmiştir. Sağlık Bakanlığının koruyucu sağlık hizmetleri alanındaki çalışmalarını desteklemek için yeni bir halk sağlığı kurumu kurulmuştur (Sağlık Bakanlığı, 2016). Sağlık hizmetlerinde kilit zorluk, sağlık hizmetlerine olan talep arttıkça, nüfus yaşlandıkça ve yeni teknolojiler ortaya çıktıkça maliyetleri kontrol altında tutmaktır. GSYH'nın içindeki toplam sağlık harcamaları 2003'ten bu yana düzenli bir şekilde artarak, 2015 yılında %5,4'e ulaşmıştır. 2015'te bu harcamaların %78'i kamu kaynakları tarafından finanse edilmiştir (WHO, 2017).

Türkiye'nin yeni Yabancılar ve Uluslararası Koruma Yasası 2014'te yürürlüğe girmiştir. Türkiye, düzenli göç için giderek daha fazla bir hedef ülke haline gelmiştir. Aynı zamanda, düzensiz göç için kayda değer bir transit ve hedef ülke olmaya devam etmektedir. Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş, Türkiye ekonomisine ağır bir yük getirmiştir. Mültecilerin kilit kalkınma ihtiyaçları eğitim, barınma ve istihdamla ilgilidir. Türkiye, okul, sağlık ve sosyal hizmetlerle donatılmış mülteci kamplarında çok sayıda mülteciye ev sahipliği yaparken, mültecilerin yaklaşık %60'ı şehirlerde yaşamaktadır. Şubat 2017'de, İçişleri Bakanı, Türkiye'nin Suriye iç savaşının başından beri sağlık, eğitim, beslenme, mülteciler için sosyal ve diğer hizmetler için 22,5 milyar Euro'nun üzerinde para harcadığını belirtmiştir (Güleç ve Balçık, 2018:195). Hükümet, yıllık resmi kalkınma yardımı (ODA) harcamalarını 2010 yılında 967 milyon ABD dolarından, 2016 yılında 6,2 milyar ABD dolarına çıkarmıştır. Böylece Türkiye, insani yardım konusunda dünyanın önde gelen ülkelerinden biri haline gelmiştir. Türkiye'nin ikili kalkınma işbirliğinin ana sektörleri; insani yardım ve mülteci desteği, yönetim ve sivil toplum, eğitim, sağlık ve nüfustur⁶⁷.

⁶⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/Turkey>) Erişim : 26.06.2019

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL HARCAMALAR İLE SOSYAL POLİTİKALAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ

Bu bölümde AB ülkelerinde ve Türkiye’de uygulanan sosyal politikalar ile sosyal harcamalar arasındaki ilişki 2015, 2016, 2017 ve 2018 yılları kapsamında araştırılmıştır. Analizde OECD tarafından geliştirilen Sosyal Harcama Veritabanı (SOCX) ve BertelsmannStiftung şirketi tarafından geliştirilen SGI2018 anketi sonucunda elde edilen Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleri (SGI) verileri kullanılmıştır. Analiz Avrupa Birliği ülkeleri (Almanya, Avusturya, Belçika, İngiltere, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Güney Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan) ve Türkiye’yi kapsamaktadır. Analize geçmeden önce sosyal harcamalar ve sosyal politikalarla ilgili literatüre değinilecektir.

3.1. Literatür

Refah devletinin sosyal harcamaları ifade eden boyutu ve ekonomik etkinlik arasındaki ilişki, refah devleti literatüründe veya politika uygulamalarında tartışılan önemli bir konudur. Castles ve Dowrick (1990), genel kamu harcamalarını ekonomik açıdan değerlendiren on sekiz OECD ülkesinin verisi ile 1985 dönemini kapsayan bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonuçlarına göre, kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi azaltacağı hipotezini reddederek sosyal harcamaların ekonomik büyümeyi besleyeceği öne sürülmektedir.

Avrupa ülkelerinde görülen refah devleti modelleri içinde, 1980’lerde pek çok tasarruf tedbiri alınmış olmasına rağmen, toplam sosyal harcamalar hem reel hem de GSYH’nin bir yüzdesi olarak artmaya devam etmiştir. Yılmaz (2006) çalışmasında, her ne kadar pek çok ülkede hastalık, yaşlılık, işsizlik ve sosyal yardım amaçlı ödemelerde kesintiler

yapılmış olsa da toplam sosyal harcamaların bütçedeki artışının engellenemediğini ve bütün Avrupa ülkelerinde bütçe açıklarının yükseldiğini anlatmıştır.

Özer ve Balseven (2015), sosyal bir sınıfın değil bütün vatandaşların refah ve mutluluğunu sağlayan, yoksullar, bakıma muhtaç yaşlılar, çocuklar ve işsizler için özel programların oluşturulması; işsiz, yoksul, düşkün ve hastaları koruyan bir sosyal devlet anlayışının gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Ancak, artan sosyal harcamalara rağmen halen yüksek gelir eşitsizliği ve yoksulluk oranları izlenmektedir.

Zwiers ve Koster (2015), sosyal harcamaların kentsel ve kentsel olmayan yoksulluk üzerindeki etkisini araştırarak refah devleti araştırmalarını kentsel eşitsizlik araştırmalarıyla ilişkilendirmişlerdir. Araştırmalarında lojistik regresyon analizi yönteminden faydalanarak sosyal harcamaların etkilerinin ülkeler arasında eşit dağılmadığını göstermişlerdir.

Sjöberg vd. (2010), işsizlik sigortasının güvensizliği ve belirsizliği azalttığını ve bunun sonucunda da refahı arttıracığını teorik olarak ortaya koymaktadır. Ek olarak, Bandelj ve Mahutga (2010) devlet geri çekildiğinde ve özel sektör genişlediğinde refah düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

21 tane gelişmiş sanayileşmiş ülkenin analizinde, Flavin vd. (2014), bireylerin devlet harcamalarının artışında daha tatmin edici bir yaşam sürdüğünü bildirmiştir. Hessami (2010), devletin büyüklüğü ile vatandaşların yaşam kalitesi arasında ters eğimli bir ilişki bulmuştur. Jung vd. (2016), daha büyük bir refah devletinin, diğer ülkelerin aksine kaynakların yeniden dağıtılması yoluyla bazı vatandaşların refahını artırdığı sonucuna varmıştır.

Pacek ve Radcliff (2008) tarafından refah politikalarının daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesiyle birlikte, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi temel toplumsal ihtiyaçların meta olmaktan çıkarılması ve sosyal ücret göstergelerinin yaşam doyumu üzerinde güçlü pozitif bir etki bıraktığı anlaşılmıştır. Ouweneel (2002), işsizlik parası yardımlarının refah üzerindeki güçlü ve olumsuz etkisini bulmuştur.

Svensson (2005)'in çalışmasına göre; devletin büyüklüğü, gelir dağılımında düşük gelirli insanlar için refah üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır. Analizde kamu

kaynaklarının etkin kullanımı ile ilgili iki faktör olduğunu göstermiştir. İlki, kamu makamının özel kazanç için kötüye kullanılması olarak tanımlanan yolsuzluktur. Diğeri, harcamaların ademi merkezîyetçiliğinin, hükümetin büyüklüğü ile refahı arasındaki ilişkide rol oynamasıdır.

Paulo Silva Lopes (2002); devletlerin yapmış olduğu sosyal harcamaların halkın refah ve sosyal yönlerden istenen seviyeye ulaşmasında doğrudan gözlenebilir bir sonucu olmadığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda, çalışmada genç nüfusa yönelik sosyal yardım ve fırsat eşitliğini ön plana alan çalışmaların birbirini takip eden dönemler içerisinde etkisini gösterebileceği ve bunun bir süreç olduğu dile getirilmiştir.

Turan vd. (2016) sosyal politika modelinin oluşumunun uzun süreli bir deneyime dayandığına atıfta bulunmuş ve sosyal hizmetlerin artırılması ve erişimin genişletilmesinin politikadan çok uygulanma sürecine bağlı olduğunu vurgulamışlardır. Yine benzer olarak, istikrarlı modellerde başarı sağlanırken sürekli değişime uğrayan modellerin verimlilikte düşük olduğu değerlendirilmiştir.

Karadağ (2018), yerel bazda yapılan sosyal yardımların planlanmasında eksikliklerin olabileceğini ve doğru yönlendirilmeme gibi sorunlarla karşılaşacağına değinmiş sonuç olarak sosyal refahı destekleme harcamalarından çok planlama ve doğru hedefe yönelmenin önemini vurgulamıştır.

Kurt (2009) ülkelerin sosyal harcamalarında nüfus artışına dikkat çekmiş ve farklı devlet politikalarının sosyal refah düzeyindeki etkilerini anlatmıştır. Farklılık gösteren politikaların olumsuz etkileri anlatılmış ve olumsuz sonuçlar sergilenmiştir.

Haile ve Niño-Zarazúa (2018) gelişmekte olan dünyada hüküm süren ve devletin sosyal harcamalarında gözle görülür şekilde artış durumlarında bile, sanayileşmiş ülkelerde gözlenen seviyelere yaklaşmak için yıllarca sürebilen insani gelişme başarılarındaki önemli boşluklara dikkat çekmektedir. Bulguları hükümetlerin sosyal sektörlere yaptığı harcamaların, daha az gelişmiş demokratik kurumlara sahip ülkelerde daha az etkili olsa bile toplumların refahını artırabileceğine işaret eden çalışmaları desteklemektedir.

Koray (2007) çalışmasında koşula bağlı ve koşulsuz yapılan sosyal yardımlarla birlikte sosyal refahı birçok yönden ele almış ve başarıları arasında nicel birçok gösterge sunmuştur. Çalışma desteğinin önemini daha çok vurgulamış ve nakdi desteklerin refah gelişiminde gözlemlenebilir bir katkısı olmadığını örneklemiştir.

Lopes (2002) yaptığı çalışmada, Sahra Altı ülkelerindeki sosyal göstergelerdeki eğilimleri ve bunların en yaygın kullanılan ölçeklendirilmiş devletin sosyal harcama ölçütleriyle ilişkisini analiz etmiştir. Ülkeler arası istatistiksel analiz sonucunda hem kişi başına hem de GSYH'nın bir payı olarak sosyal harcamaların sosyal politika çıktılarıyla bir ilgisi olduğu, ancak sosyal harcamaların bütçe tahsislerindeki payını göstermediği elde edilmiştir.

Berkay (2013) çalışmasında ülkelerde oluşan sosyal devlet harcamalarının önemli bir gelişme izlediğini belirterek, son zamanlarda sosyal harcamaların içindeki sosyal güvenlik harcamalarının boyutunun gelişimini irdelemektedir. Şenkal ve Sarıpek (2007) çalışmalarında krizler ve ekonomik durgunlukların Avrupa devletlerinde değişikliklere sebep olduğunu özellikle 1980'den sonraki yıllarda uygulanan sosyal politika hizmetlerinin yoğun kurullarla yürütüldüğü ve kamuda kısıtlamalar yapıldığı üzerinde durmuşlardır.

Gökbunar vd. (2008) çalışmalarında refah devletinin nasıl bir gelişimin içerisinde olduğunu küreselleşmenin etkisiyle sosyal refah harcamalarının değişimini incelemişlerdir.

Özdemir (2007) çalışmasında refah, devletin refahı, sosyal politika gibi kavramların tanımlamalarını yaparak oluşum sürecine değinmiş ve devletin müdahale eden konumunda olması gerektiğini savunmuştur. Kesgin (2012) çalışmasında yerel yönetimlerin yoksulluk üzerinde çalışmalarının günümüzde giderek daha fazla yoğunluk kazandığını, Türkiye'de ise sosyal yardım, sosyal konut, sosyal belediyecilik, sosyal hizmet gibi ifadelerle bu noktaya önem verildiği üzerinde durulmuştur.

Koçak ve Tiryaki (2011) çalışmalarında refah devletinin oluşumunu ve gelişimini incelemiş sonrasında gelişmiş ülkelerin ve Türkiye'nin sağlık harcamaları yönünden karşılaştırmasını ele almışlardır. Temelli (2003) çalışmasında ülkemizde sosyal harcamaların bütçenin ne kadarında yer aldığını ve bu durumun sosyo-ekonomik yaşama etkisini

araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal harcamaların azaldığına faiz ödemelerinin artış gösterdiğini tespit etmiştir.

Özdemir (2010) çalışmasında son yıllarda devletin ekonomi içindeki müdahalesinin arttığını buna bağlı olarak harcamaların artış gösterdiğini ve küreselleşme ile birlikte sosyal devlet anlayışında da belirgin bir artış olduğunu anlatmıştır. Fakat artan harcamaların artarak devleti ekonomik olarak zorladığı üzerinde durmuştur. Yolcuoğlu (2012) çalışmasında sosyal politika kavramından yararlanarak Türkiye’de sosyal politikaya bakış açısı geliştirmiş ve sosyal politika ile sosyal hizmetin uygulamalarla geliştirilmesi üzerine dikkat çekmiştir.

Literatürde yapılan çalışmalar sosyal harcamalar ve bu harcamaları belirleyen unsurlar üzerine odaklanmıştır. Ancak sosyal harcamalar ile sosyal politikaların çıktıları arasındaki ilişkinin yönünü ve boyutunu analiz eden çalışma sayısı sınırlıdır. Örneğin Lopes (2002) yaptığı çalışmada ülkelerin sosyal göstergelerindeki eğilimlerini ve bunların en yaygın kullanılan ölçeklendirilmiş devlet sosyal harcama ölçütleriyle ilişkisini analiz etmiştir. Ülkeler arası istatistiksel analiz sonucunda hem kişi başına hem de GSYH’nın bir payı olarak sosyal harcamaların sosyal politika çıktılarıyla bir ilgisi olduğu, ancak sosyal harcamaların bütçe tahsislerindeki payını göstermediği elde edilmiştir.

3.2. Yöntem

AB ülkelerinde ve Türkiye’de uygulanan sosyal politikalar ile sosyal harcamalar arasındaki ilişkinin araştırılması için korelasyon, basit doğrusal regresyon ve çoklu regresyon analizleri kullanılacaktır.

3.2.1. Korelasyon

İki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve derecesinin belirlenmesi korelasyon ile mümkündür. İki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin derecesi “r” simgesiyle gösterilen korelasyon katsayısı ile ölçülür. Korelasyon katsayısı iki değişkenin değişimlerinde, ne dereceye kadar uygunluk olduğunu belirler. Fakat, hiçbir şekilde neden sonuç ilişkisi kurmaz. Modelin değişkenlerinden hangisinin bağımsız, hangisinin bağımlı değişken olduğu bilinmediği durumlarda ilişkinin derecesinin belirlenmesinde oransal bir ölçü olan korelasyon katsayısından faydalanılır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 değerleri arasında

değişmektedir. Korelasyon katsayısının işareti pozitifse değişkenlerden birinin değeri artarken (azalırken), diğerinin de arttığını (azaldığını) gösterir. Tam tersi olarak korelasyon katsayısının işareti negatifse değişkenlerden birinin değeri artarken (azalırken) diğer değişkenin değerinin azaldığını (arttığını) gösterir. Bu durumda, ters yönlü bir ilişki söz konusudur. Korelasyon katsayısı, değişkenler arası ilişki kuvvetlendikçe 1'e ve ilişki azaldıkça 0'a yakınsamaktadır (Yüzer, 2009). Teorik olarak korelasyon katsayısı Eşitlik 3.1'de gösterilmektedir.

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i}{\sqrt{\sum_{i=1}^n x_i^2 \sum_{i=1}^n y_i^2}} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} \quad (3.1)$$

3.2.2. Basit Doğrusal Regresyon

Değişken niceliklerin bulunduğu her türlü sistemde, bazı değişkenlerin diğer değişkenler üzerindeki etkilerini incelemek gerekmektedir. Değişkenler arasında basit veya karmaşık işlevsel ilişkiler olabilir. Böyle durumlarda bu tür işlevsel ilişkiler bazı matematiksel yöntemlerle elde edilebilir. Bu yöntemlerin başında Regresyon analizi gelmektedir. İstatistiksel anlamda regresyon sözcüğü ilk olarak 1875 yılında Francis Galton tarafından "regression to mediocrity" deyiminde kullanılmıştır (Richter ve Piepho, 2018). Regresyon analizi, değişkenler arasındaki işlevsel ilişkilerin araştırılması için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Herhangi bir değişkenin bir veya birden fazla değişkenle arasındaki ilişkiyi matematiksel bir fonksiyon şeklinde ifade eden fonksiyona Regresyon denklemi adı verilmektedir. Regresyon analizi yardımıyla açıklayıcı değişkenlerin yani bağımsız değişkenlerin çeşitli değerlerine karşılık açıklanan değişkenin yani bağımlı değişkenin ulaşacağı değer tahmin edilir. Bir bağımsız değişkenin kullanıldığı regresyon analizine basit doğrusal regresyon analizi ve iki ve ikiden fazla bağımsız değişkenin kullanıldığı regresyon analizlerine de çoklu doğrusal regresyon analizi denilmektedir (Tanrıverdi, 2018:134).

Basit doğrusal regresyon analizi, bağımlı değişken ile tek bir bağımsız değişken arasındaki doğrusal ilişkinin derecesini ve bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki

etkilerinin hesaplanmasında kullanılır. Basit doğrusal regresyon analizinde bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişki Eşitlik 3.2 ile ifade edilmektedir.

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_i + \varepsilon_i \quad (3.2)$$

Burada, Y_i değişkeni bağımlı değişkeni ifade etmektedir. β_0 değişkeni regresyon doğrusunun kesişim değerini (anakütle modelinin katsayıları), β_1 değişkeni regresyon doğrusunun eğimini ve X değişkeni de bağımsız değişkeni göstermektedir. ε_i ise rassal hata terimidir.

3.2.2.1. Basit Doğrusal Regresyon Analizinin Varsayımları

- Y 'ler, X 'lerin artı rassal hata teriminin fonksiyonudur ($y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$).
- X değerleri sabittir ya da rassal X değişkenlerinin hata terimleri $\varepsilon_i (i = 1, 2, \dots, n)$ 'den bağımsız gerçekleşmiş değerleridir.
- Hata terimleri $\varepsilon_i (i = 1, 2, \dots, n)$ ortalaması 0, varyansı σ^2 olan rassal değişkenlerdir.
- Rassal hata terimleri $\varepsilon_i (i = 1, 2, \dots, n)$ birbiriyle ilişkisizdir (Şenesen, 2010:245).

3.2.2.2. Basit Doğrusal Regresyonda Parametre Tahmini

Regresyon denklemindeki bilinmeyen parametreler olan β_0 ve β_1 tahmin etmek için pek çok yöntem vardır fakat yaygın olarak en küçük kareler yöntemi (EKK) kullanılmaktadır. EKK yöntemi, belli varsayımların sağlanması halinde bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ortalama ilişkiyi gerçeğe en yakın şekilde tahmin eden yöntemdir. EKK yönteminin değişkenler ve hata terimine ilişkin bazı varsayımları bulunmaktadır (Tarı, 2010: 22-27).

1. Hata terimi stokastik bir değişkendir. Yani, hangi değeri veya sonucu alacağı önceden bilinmeyen, değeri şansa bağlı olarak tesadüfi bir şekilde ortaya çıkan değişkendir.
2. Hata teriminin ortalaması sıfırdır. Bağımsız değişkenin aldığı değere göre hata terimi de çeşitli değerler almaktadır. Bu değerlerin ortalaması sıfıra eşittir.
3. Hata terimi normal dağılımlıdır. Hata teriminin normal dağılımlı olması, hata terimlerinin kendi sıfır ortalaması etrafında simetrik bir dağılım göstermeleridir.
4. Hata terimi sabit varyanslıdır. Yani, hata terimi varyansları bağımsız değişkendeki değişmelere göre değişmeyip sabit kalmaktadır.

5. Hata terimleri arasında ilişki (otokorelasyon) yoktur. Yani, hata terimleri birbirinden bağımsız olup, birbirlerini etkilememektedir.
6. Bağımsız değişken ile hata terimi arasında bir ilişki olmayıp, bağımsız değişken sabit değerlidir.
7. Bağımsız değişkenler arasında güçlü bir ilişki (çoklu doğrusal bağlantı) yoktur.
8. Bağımsız değişken stokastik olmayıp, ölçme hataları yoktur.

EKK yöntemi, hata kareleri toplamını minimum yapmaya çalışan bir yöntemdir. Hata terimleri gözlenen Y_i değerleri ile beklenen \hat{Y}_i değerlerinin farkından oluşur.

$$\hat{\varepsilon}_i = Y_i - \hat{Y}_i$$

$$\sum_{i=1}^n \hat{\varepsilon}_i^2 = \sum_{i=1}^n (Y_i - \hat{Y}_i)^2 = \sum_{i=1}^n \left(Y_i - (\alpha + \hat{\beta}X_i) \right)^2 = \text{Minimum}$$

Hata kareler toplamının minimum olabilmesi için β_0 ve β_1 parametrelerine göre birinci dereceden türevleri alınıp 0'a eşitlenir. Sonuç olarak, β_0 ve β_1 parametrelerini hesaplamak için Eşitlik 3.3'deki formüller elde edilir.

$$\hat{\beta}_0 = \underline{Y} - \hat{\beta}_1 \underline{X}$$

$$\hat{\beta}_1 = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \underline{X})(Y_i - \underline{Y})}{\sum_{i=1}^n (X_i - \underline{X})^2}$$

(3.3)

β_1 parametresi, bağımsız değişkendeki bir birimlik değişme meydana geldiğinde, bağımlı değişkende meydana gelecek ortalama değişim miktarını belirtir. β_0 parametresi ise sabit hata ölçüsüdür (Tanrıverdi, 2018:136).

3.2.3. Belirlilik Katsayısı

Belirlilik Katsayısı (R^2), kurulan modelin başarılı olup olmadığını anlamak için kullanılan bir ölçüdür. Regresyon doğrusunun, gözlemlere ne derece yakın olup olmadığı oldukça önemlidir. Bu doğru gözlemlere yakınsa uyum iyi ve model başarılı, aksi takdirde uyum iyi değil ve model başarısızdır. Belirlilik katsayısı, bağımlı değişkende meydana gelen

değişmelerin yüzde kaçının bağımsız değişken veya değişkenlerde meydana gelen değişmeler tarafından açıklanabildiğini gösterir. Belirlilik katsayısı, 0 ile 1 arasında değişir. 0 ise, Y 'deki değişmeyi X'in hiç açıklayamadığı ortaya çıkar. 1 ise, Y 'deki değişmenin tamamı X tarafından açıklanıyor demektir.

$$R^2 = \frac{\text{Açıklanan Değişim}}{\text{Toplam Değişim}} = \frac{\sum_{i=1}^n (\hat{Y}_i - \underline{Y})^2}{\sum_{i=1}^n (Y_i - \underline{Y})^2}$$

3.2.4. Çoklu Regresyon

Basit doğrusal regresyonda, bağımlı değişken tek bir bağımsız değişken tarafından etkileniyorken çoklu regresyon analizinde, birden çok bağımsız değişken tarafından etkilenmektedir. Bağımlı değişken ile k – 1 sayıda bağımsız değişken arasındaki çoklu regresyon ilişkisi genel olarak,

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \dots + \beta_k X_{ki} + \varepsilon_i$$

şeklinde gösterilir. Bu ilişkide, bağımlı değişken k – 1 tane bağımsız değişkenin doğrusal bir bileşimidir. Çoklu regresyon modelinin varsayımları da, basit regresyon modeli için verilen varsayımların uzantısıdır. Bağımsız değişkenler arasında güçlü ve tam bir ilişki (çoklu doğrusal bağlantı) yoktur.

Çoklu regresyon modelinde β_0 regresyon sabitidir. Yani X'ler 0'a eşit olduğunda Y'nin değerini verir ve regresyon doğrusunun Y eksenini kestiği noktayı gösterir. $\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ 'lar kısmi regresyon parametreleridir. İlgili bağımsız değişkenlerin Y üzerindeki kısmi etkilerini gösterirler (Tarı, 2010:65).

3.2.4.1. Çoklu Regresyonda Parametre Tahmini

Çoklu regresyon analizinde parametre tahmini yapmak için EKK yöntemi kullanılabilir. Basit doğrusal regresyon analizine benzer olarak hataların kareleri toplamının minimum yapılması amaçlanır.

$$\sum_{i=1}^n \varepsilon_i^2 = \sum_{i=1}^n (y - \beta_1 x_{1i} - \beta_2 x_{2i} - \dots - \beta_k x_{ki})^2$$

Bu eşitlik cebirsel olarak açılıp, β 'lara göre kısmi türev alınırsa normal denklemler elde edilir. $\widehat{\beta}_1$ ve $\widehat{\beta}_2$ normal denklemlerden hesaplandıktan sonra $\widehat{\beta}_0$ değeri de

$$\widehat{\beta}_0 = \underline{Y} - \widehat{\beta}_1 \underline{X}_1 - \widehat{\beta}_2 \underline{X}_2$$

eşitliği ile bulunur (Tarı, 2010: 67).

3.2.4.2. Çoklu Belirlilik Katsayısı

Çoklu belirlilik katsayısı, birden çok bağımsız değişkenli modellerde, bağımlı değişkende meydana gelen değişmelerin modeldeki bağımsız değişkenler tarafından açıklanabilen oranını verir. R^2 büyüdükçe Y'deki değişimin modelin bağımsız değişkenleri ile açıklanan yüzdesi de büyür ve regresyon doğrusunun gözlemlere uyumunun iyiliği artar.

$$R^2 = \frac{\text{Regresyona Bağlı Değişim}}{\text{Toplam Değişim}} = \frac{\sum_{i=1}^n (\widehat{Y}_i - \underline{Y})^2}{\sum_{i=1}^n (Y_i - \underline{Y})^2}$$

Modele yeni bir bağımsız değişken eklenince R^2 değeri azalmayıp, tersine genellikle artmaktadır. Bunun nedeni, yeni bir değişkenin eklenmesiyle R^2 formülünde payın değeri artarken paydanın aynı kalmasıdır. Bu sıkıntıyı ortadan kaldırmak için serbestlik derecesini hesaba katan düzeltilmiş belirlilik katsayısı (düzeltilmiş R^2) kullanılır.

$$\underline{R}^2 = 1 - (1 - R^2) \frac{n - 1}{n - k}$$

ile ifade edilir (Tarı, 2010: 75).

3.3. Veri

Bu çalışmada sosyal harcamalar ile sosyal politika arasındaki ilişkiyi araştırmak için iki temel veri setinden faydalanılmıştır. Bunlardan birincisi OECD tarafından geliştirilen Sosyal Harcama Veritabanı (SOCX), ikincisi ise BertelsmannStiftung tarafından geliştirilen Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleridir (SGI).

3.3.1. Sosyal Harcama Veritabanı (SOCX)

Sosyal harcamalar ile ilgili veriler, sosyal politika istatistiklerini toplamak için OECD tarafından geliştirilen Sosyal Harcama Veritabanından (SOCX) elde edilmiştir. SOCX,

program düzeyinde kamu ve (zorunlu ve gönüllü) özel sosyal harcamalar ve ayrıca net sosyal harcama göstergeleri hakkında güvenilir ve uluslararası olarak karşılaştırılabilir istatistiklere sahiptir. Sosyal Harcama Veritabanı 1980 yılından itibaren tutulmakta ve 35 OECD ülkesini kapsamaktadır. Bu nedenle, araştırmacılara ülkeler arasındaki sosyal harcamaları analiz etmek ve karşılaştırmak için kullanılabilir bir araç olarak görülmektedir. OECD Sosyal Harcama Veri Tabanı (SOCX), ülke bazlı ve ülke karşılaştırmalı çalışmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Hong, 2014:651).

OECD Sosyal Harcama Veri Tabanı, 1990'larda uluslararası olarak karşılaştırılabilir sosyal politika analizini kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiştir. SOCX'te yer alan sosyal harcama kalemleriyle ilgili ayrıntılı bilgi, sosyal politikanın etkilerine ilişkin çeşitli analiz türlerine izin vermektedir. SOCX'teki detay, ulusal ve uluslararası sosyal koruma politikasının derinlemesine incelenmesine olanak sağlar. Ayrıca, kullanıcıların analitik ihtiyaçlarını karşılayacak bir harcama grubu oluşturmaya olanak tanır. Hem OECD analistleri hem de dış araştırmacılar, SOCX'te olduğu gibi sosyal harcamaların kompozisyonundaki eğilimler ve değişiklikler hakkındaki bilgileri kapsamlı olarak kullanmaktadır. SOCX ayrıca toplam dokuz sosyal politika alanında gruplandırılmış kamu ve özel sosyal harcamaları ve ilgili uluslararası karşılaştırmalarını kolaylaştırmak için gayri safi yurtiçi hasıla; gayri safi milli gelir, toplam devlet harcaması ve kişi başına düşen sosyal harcamalar gibi bilgilere sahiptir. SOCX, sosyal programların finansmanı hakkında bilgi içermemektedir. OECD Sosyal Politika Bölümü, şu anda 35 ülke için mevcut olan net sosyal harcama göstergelerinin kalitesini artırmak için OECD Vergi Politikası ve Yönetimi Merkezi ile birlikte çalışmaktadır (OECD, 2019:6).

3.3.2. Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleri (SGI)

Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleri (SGI), 21. yüzyılın başında Avrupa Birliği devletlerinin karşılaştığı merkezi sosyo-politik sorunlardan biri olan sürdürülebilir sosyal politika çıktılarının nasıl elde edileceği ve uzun vadede nasıl odaklanılacağı sorusuna değinmektedir. Ekonomik küreselleşme, sosyal eşitsizlik, kaynak kıtlığı ve demografik değişim gibi zorluklar, politikacıların hızlı bir şekilde adapte olmalarını gerektirmektedir. İdeal olarak, hükümetler akılda kalıcı uzun vadeli sonuçlarla hareket etmelidir. Bu, şimdiki ve gelecek nesiller için yaşam kalitesini koruyan veya geliştiren politika sonuçlarının

oluşturulmasını içerir. Aynı zamanda bu düşünce hükümetlerin, toplumlarının ekonomik, sosyal ve çevresel sistemlerinin uzun vadeli sağlığını korumak zorunda oldukları anlamına gelir. Aksine, çoğu hükümet kısa vadeli hareket etme eğilimindedir. Kamu borcunun artması, katılım fırsatlarının eşitsiz dağıtılması ve doğal kaynakların israf edilmesi, bugün ve gelecek nesiller için önemli olumsuz etkilere neden olarak AB devletlerinin genel sürdürülebilirliğini engellemektedir. Bu sorunlara cevap arayan Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleri projesi, AB hükümetlerinin uzun vadeli hareket etme kapasitelerini desteklemeyi ve böylece daha sürdürülebilir politika sonuçları elde etmeyi amaçlamaktadır⁶⁸.

SGI projesi, günlük politika oluşturma çalışmaları için geçerli pratik bilgiler sağlamak amacıyla kanıta dayalı analiz kullanan bir izleme aracıdır. SGI projesi kapsamında, Avrupa Birliği devletlerinin ve Türkiye'nin sosyal politika göstergelerini de içeren çapraz ülke karşılaştırmaları yapılmıştır. Güçlü ve zayıf yönlerin yapıldığı uluslararası bu karşılaştırma, öğrenme süreçlerini aktif hale getirirken, aynı zamanda karar vericiler ve halk için hayati reformlara da dikkat çekmektedir. Ayrıca, Eurostat veritabanında da 17 tane sürdürülebilir gelişim göstergesi (SDI) bulunmaktadır. Ancak, incelemek istediğimiz sosyal politika alanlarına tam olarak karşılık gelmediğinden dolayı SGI veritabanı dikkate alınmıştır.

Çalışmamızda 8 sosyal politika alanı (eğitim, sosyal içerme, sağlık, aileler, emeklilik, bütünleşme, güvenli yaşam ve küresel eşitsizlikler) ele alınmaktadır. Sürdürülebilirliği artırmak için tasarlanan sosyal politikalar, bireylerin kendi değerlerine göre hareket etme ve yaşama fırsatlarını sürdürmeyi veya artırmayı ve böylece topluma yüksek derecede katılım sağlamayı içerir. Siyasi, sosyal ve ekonomik sistemler, bireylere kendilerini gerçekleştirmeleri için önemli fırsatlar sağlayacak şekilde oluşturulmalıdır. Geniş tabanlı sosyal katılımın sağlanması, hastalık, kaza, yaşlanma, sakatlık ve işsizlik gibi risklere karşı korunma sağlamaktan daha fazlasını içerir. Sosyal politikalar bütünleştirici olmalı ve toplumdaki bireylerin aktif olarak katılmaları için yetki vermelidir. Hiç kimse güvende hissetmekten, sağlıklı ve iyi bir meslek sahibi olmaktan, siyasi katılımı uğraşmaktan, sosyal ilişkilerden zevk almaktan sistematik olarak dışlanmamalı kültürel hayata katılabilme ve elverişli çevresel koşullarda yaşamalıdır.

⁶⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (<https://www.sgi-network.org/2018/About>) Erişim : 26.06.2019

SGI'nin temelindeki nicel veriler resmi istatistik kaynaklarından, özellikle AB kurumları tarafından sağlananlardan alınmıştır. SGI proje ekibi bu nicel verileri merkezi olarak toplarken, nitel veriler 100'den fazla uzmandan oluşan küresel bir ağdan çok aşamalı bir anket ve onaylama süreciyle elde edilmektedir. Her ülke iki ülke uzmanı (siyaset bilimci ve iktisatçı) ve her biri SGI kod çizelgesinde yer alan sorulara cevap veren bölgesel bir koordinatör tarafından değerlendirilir. Ülke raporları daha sonra her bir uzman tarafından yapılan ve yorumları içeren yinelemeli bir değerlendirme süreci aracılığıyla üretilir. SGI anketi, 1 (en düşük puan) ile 10 (en yüksek) arasında kesin değerlendirmelere izin veren pek çok cevap seçeneği içerir. Her soruya verilen yanıt hem sayısal bir skor hem de verilen puanı doğrulayan ve gösteren yazılı bir cevap içerir. Çevrimiçi anket süreci boyunca uzmanlar, ülkelerin tamamı için nicel göstergelere referans olarak bakmakta ve değerlendirmeler sağlam deneysel verilere dayanarak yapılmaktadır.

Sürdürülebilir yönetim göstergesi “*Sosyal politikalar eşit ve adil bir toplumu sağlar mı?*” sorusunun cevabını yedi tane ana gösterge ve her bir ana göstergenin altında yer alan alt göstergeleri kapsayacak şekilde açıklamaktadır. Ana göstergeler eğitim, sosyal içerme, sağlık, aileler, bütünleşme, güvenli yaşam ve küresel eşitsizliklerden oluşmaktadır. Alt göstergeler ve açıklamaları EK de gösterilmektedir. Sosyal politika göstergeleri, SGI anketinde Eğitim (P7), Sosyal İçerme (P8), Sağlık (P9), Aileler (P10), Emeklilik Maaşları (P11), Bütünleşme (P12), Güvenli Yaşam (P13) ve Küresel Eşitsizlikler (P14) şeklinde kodlanmıştır. Eğitim politikası (P7_1), sosyal içerme politikası (P8_1), sağlık politikası (P9_1), aileler politikası (P10_1), emeklilik maaşları politikası (P11_1), bütünleşme politikası (P12_1), güvenli yaşam politikası (P13_1) ve küresel eşitsizlikler politikası (P14_1) her faktöre ait nitel olarak belirtilen kategorik politika değişkenleridir. Aşağıda SGI ana göstergeleri açıklanmıştır.

3.3.2.1. Eğitim

Bir hükümetin eğitim politikası, farklı eğitim sistemleri (okul öncesi, ortaöğretim, liseler, üniversiteler vb.) arasında kaynakların en verimli şekilde tahsis edilmesiyle herkes için yüksek kaliteli öğrenmeyi ne ölçüde kolaylaştırdığının değerlendirilmesidir. Eğitim sisteminin kuruluşuna bakılmaksızın eğitim politikasının yetenekli bir işgücü sağlamaya katkısına, lise ve yükseköğretim mezunlarının çıktısına ve eğitime eşit erişime öncelik verilmesine odaklanılmalıdır. Bir ülkenin uluslararası rekabet edebilirliği için eğitim

eşitsizliği insan potansiyelinin boşa harcanması anlamına gelmektedir. Devlet, eğitim politikasında kaliteyi, eğitime erişimde eşitliği ve kaynak tahsisinde verimliliği sağlamalıdır. Eğitim politikası altındaki göstergeler bizlere ülkelerdeki eğitim politikası ne ölçüde yüksek kaliteli, adil ve verimli bir eğitim ve öğretim sağlıyor? sorusunun cevabını vermektedir⁶⁹.

3.3.2.2.Sosyal İçerme

Sosyal dışlanmanın çeşitli risklerini azaltmak, sosyal politikanın temel bir görevidir. Yoksulluğun önlenmesi ve toplumda fırsat eşitliği için koşulların sağlanmasının sağlanması böyle bir politikanın temel unsurlarıdır. Yoksulluğa ek olarak, sosyal dışlanma ve sosyoekonomik eşitsizliklerin değerlendirilmesinde takdir edilme arzusu gibi dışlanmanın ek boyutları da dikkate alınmalıdır. Sosyal içerme politikası altındaki göstergeler bizlere ülkelerdeki sosyal politika ne ölçüde toplumdaki dışlanmayı ve ayrılmayı önüyor? sorusunun cevabını vermektedir⁷⁰.

3.3.2.3.Sağlık

Hükümetlerin, halk sağlığı politikaları, nüfusun olası en yüksek payı ve mümkün olan en düşük maliyetiyle yüksek kalitede sağlık bakımı sağlamayı amaçlamalıdır. Kaliteli sağlık hizmetleri, sağlık hizmetlerine eşit erişim ve maliyet verimliliği dikkate alınmalıdır. Sağlık politikası altındaki göstergeler bizlere ülkelerdeki sağlık hizmetleri politikaları ne derece kaliteli, kapsayıcı ve düşük maliyetli sağlık hizmetleri sağlamaktadır? sorusunun cevabını vermektedir⁷¹.

3.3.2.4.Aileler

Geleneksel aile modelleri, anneleri kazançlı istihdamdan çıkmaları ve ev ve çocuk bakımı çalışmalarına odaklanmaları için sınırlamaktadır. Aileler politikası, optimal bir aile destek sisteminin, kadınların tam veya yarı zamanlı bir işe girip girmemek ya da ne zaman devam etmek istediklerine karar vermelerini serbestçe verebilmeleri gerektiği varsayımına dayanmaktadır. Aile politikası altındaki göstergeler bizlere ülkelerdeki aile destek

⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Education/Education_Policy) Erişim : 26.06.2019

⁷⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Social_Inclusion_Policy) Erişim : 26.06.2019

⁷¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Health/Health_Policy) Erişim : 26.06.2019

politikaları, kadınların ebeveynliği işgücü piyasasına katılımı birleştirmesini ne ölçüde sağlar? sorusunun cevabını vermektedir⁷².

3.3.2.5.Emeklilik Maaşları

Optimum emeklilik sistemi, emekli olduktan sonra yaşlılar arasında yoksulluğu önlemeli ve sistemin mali istikrarını yitirmeyen dağıtım ilkelerine dayanmalıdır. Emekliler, aktif işgücü ve yeni nesil arasında eşitlik sağlamalıdır. Bu hedefler doğrultusunda hükümetler tarafından kamu emeklilik sistemleri, kamu ve özel emeklilik planlarının bir karışımı veya özel emeklilik planları gibi farklı emeklilik sistemleri sağlanabilir. Emeklilik politikası altındaki göstergeler bizlere ülkelerdeki emeklilik maaşı politikası ne ölçüde yoksulluğun önlenmesi, nesiller arası eşitlik ve mali sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirmektedir? sorusunun cevabını vermektedir⁷³.

3.3.2.6.Bütünleşme

Bütünleşme politikası, toplumdaki göçmenlerin veya göçmen toplulukların durumu hakkında çok çeşitli kültürel, eğitim ve sosyal politikalar içeren entegrasyonla ilgili politikaları kapsar. Göçmenlerin entegrasyonunu destekleyen politikalar, göçmenlerin işgücü piyasasına ve eğitime eşit erişimini, aile birleşimi ve siyasi katılım fırsatlarını, uzun süreli ikamet etme hakkını, milliyetçiliğe giden etkili yolları ve ayrımcılık ve eşitlik politikalarından korunmalarını sağlayacaktır. Bütünleşmenin amacı zorla asimilasyonu engellemektir. Bütünleşme politikası altındaki göstergeler bizlere ülkelerdeki politikalar, göçmenlerin topluma bütünleşmesini ne kadar etkili bir şekilde destekliyor? sorusunun cevabını vermektedir⁷⁴.

3.3.2.7.Güvenli Yaşam

Güvenli yaşam politikası, vatandaşları suç, terör ve uluslararası alanda daha fazla örgütlenmiş benzeri tehditler gibi güvenlik risklerine karşı koruma amaçlarının, iç güvenlik

⁷² Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi)https://www.sgi-network.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Families/Family_Policy Erişim : 26.06.2019

⁷³ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sgi-network.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Pensions/Pension_Policy) Erişim : 26.06.2019

⁷⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi) (https://www.sginetwork.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Integration/Integration_Policy) Erişim : 26.06.2019

politikalarının birçok farklı yol ve kombinasyonu ile sağlanabileceği varsayımına dayanmaktadır. Etkili bir politika, yerel istihbarat ve polis topluluklarının iç entegrasyonu ve yerel stratejileri gibi hedefleri içerir. Sadece kamu düzeni ve emniyet harcamaları iç güvenlik politikasının etkinliği hakkında çok az şey söylerken, güvenli yaşam politikasının maliyet / fayda oranını değerlendirmek için dikkate alınması gerekir. Ülkeler arası görüş ayrılığından kaynaklanan güvenlik tehditlerine yönelik güvenlik politikalarının güvenilirliği ve etkinliği güvenli yaşam göstere puanlarını çok etkilenmemektedir. Güvenli yaşam politikası altındaki göstergeler bizlere ülkelerdeki iç güvenlik politikası vatandaşları güvenlik risklerine karşı ne kadar etkili koruyor? sorusunun cevabını vermektedir⁷⁵.

3.3.2.8. Küresel Eşitsizlikler

Hükümetler, insiyatif göstererek ve sorumluluk üstlenerek veya uluslararası çerçeveler içinde gündem belirleyici olarak hareket ederek, gelişmekte olan ülkelerde eşit sosyo- ekonomik fırsatları teşvik etmek için uluslararası çabalara aktif ve tutarlı bir şekilde katılmanın kapsamını araştırmaktadır. Ayrıca, hükümetler eylem ve politikalarının bu bağlamda uluslararası stratejilerle ne derece uyumlu olduğunu da incelemektedir. Küresel eşitsizlikler, hükümetlerin hem resmi olarak hem de pratikte Birleşmiş Milletler'in Binyıl Kalkınma Hedefleri ve 2015 sonrası kalkınma gündemleri gibi küresel çerçevelerde ifade edilen sınırların ötesinde sosyal içermeyi şekillendirdiği ve ilerlettiği ölçüde yok edilebilir. Gelişmekte olan ülkelerin küresel pazarlara serbest erişimini sağlamak için hükümetin adil bir küresel ticaret sistemini ne ölçüde desteklediği ve yerli üreticiler için ithalat veya sübvansiyon tarifeleri gibi korumacı ticaret engelleri bu amaca aykırı davranmaktadır. Küresel sosyal politika altındaki göstere bizlere hükümet, gelişmekte olan ülkelerde eşit sosyo- ekonomik fırsatları teşvik etmede ne kadar etkin ve tutarlı bir taahhüt göstermektedir? sorusunun cevabını vermektedir⁷⁶.

3.3.3. Değişkenler

⁷⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi)

(https://www.sginetwork.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Safe_Living_Policy) Erişim : 26.06.2019

⁷⁶Ayrıntılı bilgi için bkz: (Çevrimiçi)

(https://www.sginetwork.org/2018/Policy_Performance/Social_Policies/Global_Inequalities/Global_Social_Policy) Erişim : 26.06.2019

Değişken sayısının gözlem sayısından fazla olması ve nitel ile nicel değişkenlerin analizinde karşılaşılan zorluklardan dolayı nitel değişkenler analize dahil edilmemiştir. Kişi başına düşen sosyal harcama verisi sadece 2015 yılı için Polonya hariç diğer ülkeler için mevcuttur. Bulgaristan, Hırvatistan, Güney Kıbrıs, Malta ve Romanya'ya ait veriler tüm yıllar için eksik olduğundan bu ülkeler analize dahil edilmemiştir. Analizde kullanılan ülkelere ait değişkenlerin açıklayıcı istatistikleri EK 2'de gösterilmektedir. Yapılan analizlerde IBM SPSS Statistics 23 paket programı kullanılmıştır.

3.4. Bulgular

Çalışmada ilk olarak sosyal harcamalar ile sosyal politika arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu amaçla OECD sosyal harcama veri tabanından elde edilen sosyal harcamalarının GSYH'daki payı ile BertelsmannStiftung SGI tarafından elde edilen sosyal politika anket puanları kullanılmıştır. Bu aşamada, modele dahil edilecek değişkenler ile model kurulup test edilmeden önce sosyal politika ve sosyal harcamalar değişkenlerinin normal dağılıma sahip olduğu varsayımı test edilecektir. Regresyon analizinin ilk varsayımlarından biri olan bağımlı değişkenin normalliğinin sınanması gözlem sayımız 50'den küçük olduğu için Shapiro Wilk testi ile yapılmıştır.

$$H_0: \text{Veriler normal dağılıma uygundur.}$$

$$H_1: \text{Veriler normal dağılıma uygun değildir.}$$

Tablo 3.1. Normallik Testi

Yıl	Değişken	Test istatistiği	p
2018	Sosyal Harcamalar	0,974	0,754
	Sosyal Politikalar	0,989	0,994
2017	Sosyal Harcamalar	0,978	0,858
	Sosyal Politikalar	0,968	0,622
2016	Sosyal Harcamalar	0,975	0,794
	Sosyal Politikalar	0,960	0,434
2015	Sosyal Harcamalar	0,971	0,702
	Sosyal Politikalar	0,954	0,358

2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ait sosyal harcamalar ve sosyal politikalar için p değerleri ve test istatistikleri Tablo 3.1'de gösterilmektedir. Testte sosyal harcamalar ve

sosyal politikalar için tüm yıllarda p değeri anlamlılık düzeyinden (0.05) yüksek çıktığı için H_0 hipotezi kabul edilmiştir. Dolayısıyla veriler normal dağılıma uygundur.

3.4.1. Korelasyon Analizinden Elde Edilen Bulgular

Çalışmada kullanılan sosyal harcamalar ile sosyal politika değişkenleri arasındaki korelasyon katsayısı 0.05 önem seviyelerinde, önem kontrolleri yapılarak 2018 yılına ait korelasyon matrisi Tablo 3.3’de, 2017 yılına ait korelasyon matrisi Tablo 3.4’de, 2016 yılına ait korelasyon matrisi Tablo 3.5’de ve 2015 yılına ait korelasyon matrisi Tablo 3.6’da verilmiştir. Kişi başına düşen sosyal harcamaların verisi sadece 2015 yılı için mevcut olduğundan 2015 yılı için ayrıca kişi başına düşen sosyal harcamalar ile sosyal politika arasındaki korelasyon katsayısına da bakılmıştır ve Tablo 3.7’de gösterilmektedir.

Tablo 3.2. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2018 yılına ait korelasyon

	Sosyal politika	Sosyal harcamalar
Sosyal politika	1	0,303*
Sosyal harcamalar	0,303*	1

*:p<0.05

Tablo 3.2’de, korelasyon değerlerine ait önem testleri sonucunda, incelenen değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiki olarak önemli bulunmuş olup (p<0.05), 2018 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında pozitif yönlü orta düzeyde (0.303) bir önceki yıla göre biraz azalmış bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 3.3. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2017 yılına ait korelasyon

	Sosyal politika	Sosyal harcamalar
Sosyal politika	1	0,371*
Sosyal harcamalar	0,371*	1

* p<0.05

Tablo 3.3’de, korelasyon değerlerine ait önem testleri sonucunda, incelenen değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiki olarak önemli bulunmuş olup (p<0.05), 2017 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında pozitif yönlü orta düzeyde (0.371) bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 3.4. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2016 yılına ait korelasyon

	Sosyal politika	Sosyal harcamalar
Sosyal politika	1	0,326*
Sosyal harcamalar	0,326*	1

*:p<0.05

Tablo 3.4’de, korelasyon değerlerine ait önem testleri sonucunda, incelenen değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiki olarak önemli bulunmuş olup (p<0.05), 2016 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında pozitif yönlü orta düzeyde (0.326) bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 3.5.Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait korelasyon

	Sosyal politika	Sosyal harcamalar
Sosyal politika	1	0,345*
Sosyal harcamalar	0,345*	1

*:p<0.05

Tablo 3.5’de, korelasyon değerlerine ait önem testleri sonucunda, incelenen değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiki olarak önemli bulunmuş olup (p<0.05), 2015 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında pozitif yönlü orta düzeyde (0.345) bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 3.6: Sosyal politika ve kişi başına düşen sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait korelasyon

	Sosyal politika	Sosyal_pc
Sosyal politika	1	0,648*
Sosyal_pc	0,648*	1

*: p<0.05

Tablo 3.6’da, korelasyon değerlerine ait önem testleri sonucunda, incelenen değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiki olarak önemli bulunmuş olup (p<0.05), 2015 yılında sosyal politika ve kişi başına düşen sosyal harcamalar arasında pozitif yönlü yükseğe yakın orta düzeyde (0.648) bir ilişki tespit edilmiştir.

Çalışmada öncelikle sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki ilişki ortaya konularak yıllara göre sonuçlar ele alınmıştır. Önceki bölümlerde bahsedildiği gibi (1.3), sosyal politika ve sosyal harcamalar giderek birbirine yakınlaşmaktadır. Kişi başına düşen sosyal harcamalar arttıkça ülkelerin sosyal politika göstergeleri de artmaktadır. Korelasyon analizlerine genel olarak bakıldığında, ülkelerin yapmış olduğu sosyal harcamaların GSYH

içindeki payı arttıkça, sürdürülebilir yönetim göstergelerinden oluşan sosyal politika göstergeleri de artmaktadır.

Sosyal harcamalar ve sosyal politika üzerinde gdp_pc (ülke başına düşen milli gelir) değişkeninin etkisi olduğu düşünüldüğünden gdp_pc değişkeni kontrol değişkeni olarak ele alınıp her yıl için kısmi korelasyonlar hesaplanmıştır ve sırasıyla Tablo 3.7, Tablo 3.8, Tablo 3.9 ve Tablo 3.10'da gösterilmektedir. Ek olarak, kişi başına sosyal harcamalar ile sosyal politikalar arasındaki ilişki 2015 yılı için hesaplanmış ve Tablo 3.11'de gösterilmektedir.

Tablo 3.7. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2018 yılına ait kısmi korelasyon

Kontrol Değişkeni		Sosyal politika	Sosyal harcamalar
gdp_pc	Sosyal politika	1	0,251*
	Sosyal harcamalar	0,251*	1

*: p<0.05

2018 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki korelasyon değeri 0,303 iken gdp_pc değişkeni sabit tutulduğunda korelasyon değerinin 0,251'e düştüğü Tablo 3.7'de görülmektedir. Ülke başına düşen milli gelir değişkeninin etkisi ortadan kaldırıldıktan sonra sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki gerçek ilişki %17 oranında azalmaktadır.

Tablo 3.8. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2017 yılına ait kısmi korelasyon

Kontrol Değişkeni		Sosyal politika	Sosyal harcamalar
gdp_pc	Sosyal politika	1	0,340*
	Sosyal harcamalar	0,340*	1

*: p<0.05

2017 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki korelasyon değeri 0,371 iken gdp_pc değişkeni sabit tutulduğunda korelasyon değerinin 0,340'a düştüğü Tablo 3.8'de görülmektedir. Ülke başına düşen milli gelir değişkeninin etkisi ortadan kaldırıldıktan sonra sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki gerçek ilişki %8 oranında azalmaktadır.

Tablo 3.9. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2016 yılına ait kısmi korelasyon

Kontrol Değişkeni		Sosyal politika	Sosyal harcamalar
gdp_pc	Sosyal politika	1	0,244*
	Sosyal harcamalar	0,244*	1

*: p<0.05

2016 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki korelasyon değeri 0,326 iken gdp_pc değişkeni sabit tutulduğunda korelasyon değerinin 0,244'e düştüğü Tablo 3.9'da görülmektedir. Ülke başına düşen milli gelir değişkeninin etkisi ortadan kaldırıldıktan sonra sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki gerçek ilişki %25 oranında azalmaktadır.

Tablo 3.10. Sosyal politika ve sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait kısmi korelasyon

Kontrol Değişkeni		Sosyal politika	Sosyal harcamalar
gdp_pc	Sosyal politika	1	0,241*
	Sosyal harcamalar	0,241*	1

* : p<0.05

2015 yılında sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki korelasyon değeri 0,345 iken gdp_pc değişkeni sabit tutulduğunda korelasyon değerinin 0,241'e düştüğü Tablo 3.10'da görülmektedir. Ülke başına düşen milli gelir değişkeninin etkisi ortadan kaldırıldıktan sonra sosyal politika ve sosyal harcamalar arasındaki gerçek ilişki %30 oranında azalmaktadır.

Tablo 3.11: Sosyal politika ve kişi başına düşen sosyal harcamalar arasında 2015 yılına ait kısmi korelasyon

Kontrol Değişkeni		Sosyal politika	Sosyal_pc
gdp_pc	Sosyal politika	1	0,217*
	Sosyal_pc	0,217*	1

* : p<0.05

2015 yılında sosyal politika ve kişi başına düşen sosyal harcamalar arasındaki korelasyon değeri 0,648 iken gdp_pc değişkeni sabit tutulduğunda korelasyon değerinin 0,217'ye düştüğü Tablo 3.11'de görülmektedir. Ülke başına düşen milli gelir değişkeninin etkisi ortadan kaldırıldıktan sonra sosyal politika ve kişi başına düşen sosyal harcamalar arasındaki gerçek ilişki %66 oranında azalmaktadır.

Ülke başına düşen milli gelir en önemli kalkınma göstergelerinden biridir. Milli geliri yüksek olan ülkelerin sosyal politikaları da gelişmiş düzeydedir. Dolayısıyla ülke başına düşen milli gelir etkisi ortadan kaldırılarak bakıldığında genel olarak, sosyal politika ile sosyal harcamalar arasındaki ve sosyal politika ile kişi başına düşen sosyal harcamalar arasındaki gerçek ilişkinin azaldığını söyleyebiliriz.

4.3.2. Regresyon Analizinden Elde Edilen Bulgular

Regresyon analizi, bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi tanımlama ve bu ilişkinin derecesini hesaplama ile ilgilidir. Korelasyon analizi bulgularına göre sosyal harcamalar ile sosyal politika göstergeleri arasında orta düzeyde bir korelasyon (ilişki) bulunmuştur. Analizin ikinci aşamasında sosyal politikaları etkileyen faktörler regresyon analizi kullanılarak incelenecektir. Bu şekilde, sosyal politika faktörlerinin, sosyal politika üzerinde önemli bir etkiye sahip olup olmadığı araştırılmış olacaktır.

Çoklu doğrusal regresyon modellerinde sosyal politika değişkeni bağımlı değişken olarak alınmış ve sosyal politika göstergesini etkileyen alt göstergeler bağımsız değişken olarak alınarak regresyon analizleri yapılmıştır. Bağımsız değişken olarak kullanılan alt göstergelerin birbirleri arasındaki korelasyonlar EK3 de verilmiştir. Bağımsız değişkenler arasındaki yüksek korelasyon değişkenlerin benzer bilgiler sağlaması ve dolayısıyla her bir değişkenin etkisini ayırmada güçlüğüne sebep olacağından bunlar arasındaki düşük korelasyon regresyon analizinin sonuçlarının daha doğru olması açısından tercih edilmektedir. Buna göre, EK3 de görüldüğü gibi bağımsız değişkenler arasında düşük korelasyon olduğu gözlenmektedir.

Sosyal politika göstergesinde yer alan değişkenlerin etkisini araştırmak amacıyla çoklu regresyon modeli oluşturulmuştur. Bağımlı değişken olarak sosyal_politika ve bağımsız değişkenler olarak eğitim, sosyal içerme, sağlık, aileler, emeklilik, bütünleşme, güvenli yaşam ve küresel eşitsizlikler faktörlerinde yer alan alt faktörler alınmıştır. Belirlenen değişkenlere ait değerler kullanılarak IBM SPSS 23 Statistics programı ile yapılan regresyon analizinin sonuçları 2018 yılı için Tablo 3.12’de, 2017 yılı için Tablo 3.13’de, 2016 yılı için Tablo 3.14’de ve 2015 yılı için Tablo 3.15’de gösterilmektedir.

Araştırmada, mevcut bağımsız değişkenleri, modelin açıklayıcılık gücüne göre eleme yaparak değişken sayımızı azaltabilmek ve aralarında doğrusal bağlantı olan değişkenleri eleyebilmek için step – wise (adımsal) regresyon yöntemi denenmiştir.

Tablo 3.12. 2018 yılı için regresyon analizi sonuçları

Bağımlı Değişken: Sosyal politika		Regresyon Analizi			
Açıklayıcı Değişkenler	Beta	Z-Beta	Std. hata	t-istatistiği	p
P8_6	0,482	0,398	0,148	3,257	0,004
P11_2	0,039	0,466	0,009	4,246	0,000
P10_2	0,013	0,266	0,006	2,342	0,030
Sabit	0,685	-	0,820	0,836	0,413
R ²	0,816				
Düz.R ²	0,788				
F-istatistiği	29,579				
N	23				
p	0,000				

Tablo 3.12’de yaşam memnuniyetinin, 0 – 2 yaş arası çocuk bakımının ve 55- 64 yaş arası nüfusun istihdamının sosyal politika göstergesi üzerinde etkisi olduğu bulunmuştur. 2018 sonucu elde edilen regresyon modeline göre, diğer göstergeler sabit tutulduğunda yaşam memnuniyeti %1 arttırıldığında sosyal politika göstergesi %48 artmaktadır. 55 – 64 yaş arası nüfusun istihdamı %1 arttığında, sosyal politika göstergesi %3 artmaktadır ve son olarak resmi çocuk bakımına kayıtlı 0 – 2 yaş arası çocukların payı %1 arttığında sosyal politika göstergesi %1 artmaktadır.

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama oranını ifade eden R² değeri 0,816 ve modelin anlamlılığını belirten F testi 29,579 olarak bulunmuştur. Regresyon analizi ile seçilen üç değişkenin (p<0,05) yapılan testler sonucunda önemli olduğu belirlenmiştir. Regresyon modelinde sosyal politikanın %81,6’sının alt göstergeler tarafından açıklandığı ve modelin geçerli (p<0.05) olduğu tespit edilmiştir.

2017 sonucuna göre, Tablo 3.13’de yaşam memnuniyetinin, mevcut sağlık harcamalarının, 25 – 64 yaş arası en az üniversite mezunu nüfusun, okul öncesi eğitime yapılan kamu harcamalarının GSYH içindeki payının ve polise güven duyan insanların sosyal politika üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. 2017 yılında elde edilen regresyon modeline göre, diğer göstergeler sabit tutulduğunda, yaşam memnuniyeti %1 arttığında sosyal politika göstergesi %25 artmaktadır. Mevcut sağlık harcamaları %1 arttığında, sosyal politika göstergesi %27 artmaktadır. Okul öncesi eğitime yapılan kamu harcamalarının GSYH içindeki payı %1 arttığında sosyal politika göstergesi %70

artmaktadır. 25 – 64 yaş arası üniversite mezunu olan nüfusun payı ve polise duyulan güven %1 arttığında, sosyal politika göstergesi %4 oranında artmaktadır.

Tablo 3.13. 2017 yılı için regresyon analizi sonuçları

Bağımlı Değişken: Sosyal politika		Regresyon Analizi			
Açıklayıcı Değişkenler	Beta	Z-Beta	Std. hata	t-istatistiği	p
P8_6	0,255	0,207	0,131	1,944	0,068
P9_2	0,275	0,268	0,079	3,492	0,003
P7_3	0,044	0,403	0,010	4,565	0,000
P13_4	0,044	0,379	0,010	4,256	0,000
P7_6	0,705	0,243	0,232	3,042	0,007
Sabit	-1,217	-	0,690	-1,763	0,095
R ²	0,903				
Düz.R ²	0,876				
F-istatistiği	33,358				
N	23				
p	0,000				

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama oranını ifade eden R² değeri 0,903 ve modelin anlamlılığını belirten F testi 33,358 olarak bulunmuştur. Regresyon analizi ile seçilen beş değişkenin (p<0,05) yapılan testler sonucunda önemli olduğu belirlenmiştir. Regresyon modelinde sosyal politikanın %90,3'ünün alt göstergeler tarafından açıklandığı ve modelin geçerli (p<0.05) olduğu tespit edilmiştir.

2016 sonucuna göre, Tablo 3.14'de yaşam memnuniyetinin, 25 – 64 yaş arası en az üniversite mezunu olan nüfusun payının, mevcut sağlık harcamalarının payının, 20 – 24 yaş arası hem okumayan hem de çalışmayan nüfusun payının ve ulusal parlamentodaki kadınların koltuk sayısının oranının sosyal politika üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. 2016 yılında elde edilen regresyon modeline göre, diğer göstergeler sabit tutulduğunda, yaşam memnuniyeti %1 arttığında, sosyal politika göstergesi %37 artmaktadır. 25 – 64 yaş arası en az üniversite mezunu olan nüfusun payı %1 arttığında sosyal politika göstergesi %3 artmaktadır. Mevcut sağlık harcamalarının payı %1 arttığında sosyal politika göstergesi %24 artmaktadır. 20 – 24 yaş arası hem okumayan hem de çalışmayan nüfusun payı %1 arttığında

sosyal politika göstergesi %3 azalmaktadır ve ulusal meclisteki kadınların koltuk sayısının oranı %1 arttığında sosyal politika göstergesi %2 artmaktadır.

Tablo 3.14. 2016 yılı için regresyon analizi sonuçları

Bağımlı Değişken: Sosyal politika		Regresyon Analizi			
Açıklayıcı Değişkenler	Beta	Z-Beta	Std. hata	t-istatistiği	p
P8_6	0,379	0,321	0,134	2,832	0,011
P7_3	0,036	0,315	0,011	3,278	0,004
P9_2	0,242	0,255	0,077	3,162	0,005
P8_3	-0,031	-0,224	0,013	-2,381	0,029
P8_5	0,020	0,205	0,009	2,251	0,037
Sabit	1,942	-	0,823	2,361	0,030
R ²	0,900				
Düz.R ²	0,872				
F-istatistiği	32,471				
N	23				
p	0,000				

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama oranını ifade eden R² değeri 0,900 ve modelin anlamlılığını belirten F testi 32,471 olarak bulunmuştur. Regresyon analizi ile seçilen üç değişkenin (p<0,05) yapılan testler sonucunda önemli olduğu belirlenmiştir. Regresyon modelinde sosyal politikanın %90,0'ının alt göstergeler tarafından açıklandığı ve modelin geçerli (p<0.05) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3.15. 2015 yılı için regresyon analizi sonuçları

Bağımlı Değişken: Sosyal politika		Regresyon Analizi			
Açıklayıcı Değişkenler	Beta	Z-Beta	Std. hata	t-istatistiği	p
P8_6	0,587	0,576	0,096	6,139	0,000
P11_2	0,025	0,278	0,008	3,172	0,005
P7_3	0,032	0,282	0,011	3,084	0,006
Sabit	0,187	-	0,496	0,377	0,710
R ²	0,896				
Düz.R ²	0,879				
F-istatistiği	54,515				
N	23				
p	0,000				

2015 sonucuna göre, Tablo 3.15’de yaşam memnuniyetinin, 55 – 64 yaş arası nüfusun istihdamının ve 25 – 64 yaş arası en az üniversite mezunu olan nüfusun payının sosyal politika üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. 2015 yılında elde edilen regresyon modeline göre, diğer göstergeler sabit tutulduğunda, yaşam memnuniyeti %1 arttığında sosyal politika göstergesi %58 artmaktadır. 55 – 64 yaş arası nüfusun istihdamı %1 arttığında sosyal politika göstergesi %2 artmaktadır ve son olarak 25 – 64 yaş arası en az üniversite mezunu olan nüfusun payı %1 arttığında sosyal politika göstergesi %3 artmaktadır.

Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama oranını ifade eden R² değeri 0,896 ve modelin anlamlılığını belirten F testi 54,515 olarak bulunmuştur. Regresyon analizi ile seçilen üç değişkenin (p<0,05) yapılan testler sonucunda önemli olduğu belirlenmiştir. Regresyon modelinde sosyal politikanın %89,6’sının alt göstergeler tarafından açıklandığı ve modelin geçerli (p<0.05) olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Sosyal harcamalar ve sosyal politikalar arasındaki ilişki gelişen ve küreselleşen dünyada toplumların refah seviyeleri açısından birbirinden ayrılmasında etkili bir yol gösterici olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmada AB üyesi ülkeler ve Türkiye'deki sosyal harcamalar ile sosyal politika göstergeleri arasındaki ilişki incelenmiştir. AB üyesi ülkelerin ve Türkiye'nin farklı sosyal politikalara sahip olmalarına rağmen 2015-2018 yılları arasında sosyal politika göstergeleri ile sosyal harcamaları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani, ülkelerin sosyal harcamaları arttıkça sosyal politika göstergelerinde az da olsa bir artış gerçekleşmektedir. Dolayısıyla devlet tarafından yapılan sosyal harcamaların sosyal refah düzeyinde yüksek seviyeye ulaşmada doğrudan etkili olmadığı belirlenmiştir. Örneğin AB ülkeleri arasında sosyal harcamalara GSYH içinde en yüksek pay ayıran ülke olan Fransa, daha düşük pay ayıran (Finlandiya, Danimarka, Estonya vd.) ülkelerin sosyal politika puanına ulaşmamaktadır.

Kişi başına düşen sosyal harcamalar ile sosyal politika göstergeleri arasında pozitif yönlü yükseğe yakın ilişki bulunmuştur. Ülkelerin vatandaşlarına yapmış olduğu bireysel bazda harcama miktarını arttırmasının sosyal politika gösterge puanlarına fazlasıyla olumlu yansıdığı anlaşılmaktadır. Analiz yapılan yıllara göre, halkın yaşam memnuniyeti ile ülkelerin sosyal politika puanları yüksek oranda ilişkilidir. Sosyal politika göstergelerini etkileyen faktörlere baktığımızda incelediğimiz yıllar itibarıyla diğer göstergeler sabit tutulduğunda yaşam memnuniyetine yapılan %1 oranında sosyal harcamanın sosyal politika göstergelerine %25-%58 aralığındaki oranlarda etki ettiği görülmektedir. Diğer yandan sağlık alanında yapılan %1'lik sosyal harcama miktarının %24-%27 aralığında sosyal politika göstergelerini etkilediği bununla birlikte okul öncesi eğitime yapılan %1'lik harcamanın da sosyal politika göstergelerini %70 oranında arttırdığı belirlenmiştir.

Ülkelerin sosyal harcamalarını toplumun yaşam memnuniyeti, sağlığı ve toplumdaki okul öncesi bireylere yönelik olarak gerçekleştirmesinin sosyal politikalarında başarıya ulaşmasında etkili alanlar olduğu görülmektedir. Her ne kadar yaşam memnuniyeti ve benzeri alanların belirlenmesi ile ilgili problemler olsa da çalışmada bu alanlarla sosyal

politika göstergeleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İleriki çalışmaların bu alanlara odaklanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adema, W. (2001): ‘Net Social Expenditure; 2nd Edition’, OECD Labour Market and Social Policy Occasional Paper 52, August 2001, Ref JT00111869, Paris: OECD
- Akbaş, D. (2009). Avrupa Birliği Sosyal Politikası (Master's thesis), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aybars, A. I., & Tsarouhas, D. (2010). Straddling two continents: Social policy and welfare politics in Turkey. *Social Policy & Administration*, 44(6), 746-763.
- Aydın, M. K. (2017). Sosyal devletin temelleri. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 11-19.
- Aydın, M. K., & Çakmak, E. E. (2017). Sosyal Devletin Dönüşümü. *Sakarya İktisat Dergisi*, 6(4), 1-11.
- Bandelj, N., & Mahutga, M. C. (2010). How socio-economic change shapes income inequality in post-socialist Europe. *Social Forces*, 88(5), 2133-2161.
- Berkay, F. (2013). “1980-2010 Döneminde Sosyal Refah Devleti Çerçevesinde Türkiye’de Sosyal Güvenlik Harcamalarının Gelişimi”, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 4 (9), 1-20.
- Bıyıklıoğlu, M. (2004) İç Borçların Sosyal Harcamalara Etkisi: Türkiye Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Yönetim, Eğitim ve Ekonomik Perspektifler Dergisi*, 5(2), 45-58.
- Buğra, A., & Keyder Ç. (2015) Sosyal Politika Yazıları, İletişim Yayını, İstanbul.
- Castles, F. G., & Dowrick, S. (1990). The impact of government spending levels on medium-term economic growth in the OECD, 1960-85. *Journal of Theoretical Politics*, 2(2), 173-204.
- Coşkun, B., Süslü, B., & Pank, Ç. (2019). Türkiye İçin İyi Yönetişim ve Toplumsal Refah İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 33(1).
- Dobre-Baron, O. (2014). The analysis of social protection expenditure of Romania by functions according to the European Union methodology. *Annals of the University of Petroşani. Economics*, 14, 55-84.
- Esping-Andersen, G. (1990). 4 the three political economies of the welfare state. *International journal of sociology*, 20(3), 92-123.
- Fanti, K. A., Kyranides, M. N., Drislane, L. E., Colins, O. F., & Andershed, H. (2016). Validation of the Greek Cypriot translation of the triarchic psychopathy measure. *Journal of Personality Assessment*, 98(2), 146-154.
- Flavin, P., Pacek, A. C., & Radcliff, B. (2014). Assessing the impact of the size and scope of government on human well-being. *Social Forces*, 92(4), 1241-1258.

- Galton, F. (1875). Regression towards mediocrity in hereditary stature. *The Journal of the Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 15, 246-263.
- George, M., & Nikos, P. (2015). Structures and Financing Means of Local Government's Social Policy in Greece. A Case Study of Thessaloniki's Municipalities. *Procedia Economics and Finance*, 33, 287-302.
- Gökbunar, R., Özdemir, H., & Uğur, A. (2008). “Küreselleşme Kıskaçındaki Refah Devletinde Sosyal Refah Harcamaları”, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9 (2), 158-173.
- Haile, F., & Niño-Zarazúa, M. (2018). Does Social Spending Improve Welfare in Low-income and Middle-income Countries?. *Journal of International Development*, 30(3), 367-398.
- Hespanha, P. (1997). *The Portuguese Late Modernization and the Complexities of Social Integration Through Work*.
- Hessami, Z. (2010). The size and composition of government spending in Europe and its impact on well-being. *Kyklos*, 63(3), 346-382.
- Hong, I. (2014). Trends and Determinants of Social Expenditure in Korea, Japan and Taiwan. *Social Policy & Administration*, 48(6), 647-665.
- Jung, M. C., Lee, Y. M., Lee, H. K., Park, J., Raga, S. R., Ono, L. K., ... & Qi, Y. (2016). The presence of CH₃NH₂ neutral species in organometal halide perovskite films. *Applied Physics Letters*, 108(7), 073901.
- Karadağ, Y. (2018) Türkiye’de yerel yönetimlerde sosyal harcamalar: Seçilmiş Büyükşehir Belediyeleri kapsamında bir değerlendirme (Master's thesis, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Koçak, O., & Tiryaki, D. (2011). “Sosyal Devlet Anlayışında Sağlık Politikalarının Önemi ve Sağlıkta Dönüşüm Programının Değerlendirilmesi: Yalova Örneği”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (19), 55-88.
- Koray, M. (2007). Sosyal Politikanın Anlamı ve İşlevini Tartışmak. *Çalışma ve Toplum*, 4(15), 19-56.
- Lindert, Kathy, (2002), *Survey of Social Assistance in OECD Countries*. World Bank.
- Lopes, P. S. (2002). A comparative analysis of government social spending indicators and their correlation with social outcomes in Sub-Saharan Africa (No. 2002-2176). International Monetary Fund.
- Metin, O. (2011). Sosyal politika açısından AKP dönemi: sosyal yardım alanında yaşananlar. *Çalışma ve Toplum*, 1(28), 179-200.
- Mihaylova, S., & Bratoeva-Manoleva, S. (2017). Social transfers and income inequality in Bulgaria. *South East European Journal of Economics and Business*, 12(1), 38-49.
- OECD, D. S. E., Unemployed, N. E. E. T., & Inactive, N. E. E. T. (2016). *Society at a Glance 2016*.
- OECD Society at a Glance, (2019), https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/soc_glance-2019-en.pdf?expires=1559322940&id=id&accname=guest&checksum=AC460CC8D646

[0A52AA568D714A95D14E](#), (30 Mayıs 2019 tarihinde erişim sağlandı).

- OECD (2019), The OECD SOCX Manual, A guide to the OECD Social Expenditure Database, http://www.oecd.org/social/soc/SOCX_Manuel_2019.pdf , (22 Mayıs 2019 tarihinde erişim sağlandı).
- Ouweneel, P. (2002). Social security and well-being of the unemployed in 42 nations. *Journal of Happiness Studies*, 3(2), 167-192.
- Österle, A., & Heitzmann, K. (2016). Reforming the Austrian welfare system: Facing demographic and economic challenges in a federal welfare state. In *Challenges to European welfare systems* (pp. 11-35). Springer, Cham.
- Özer, E. E., & Balseven, H. (2015). Son Dönem Sosyal Devlet Anlayışı ve Sosyal Harcamaların Eleştirel Bir Analizi. VII. Sosyal İnsan Hakları Uluslararası Sempozyumu, 257-279.
- Özdemir, S. (2007). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Özdemir, S. (2010). “Başlangıcından Günümüze Refah Devletlerinde Sosyal Harcamaların Analizi”, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50, 153-204.
- Pacek, A., & Radcliff, B. (2008). Assessing the welfare state: The politics of happiness. *Perspectives on Politics*, 6(2), 267-277.
- Powell, M. (Ed.). (2019). Understanding the mixed economy of welfare. *Understanding Welfare: Social*.
- Schwabish, J. A., Smeeding, T. M., & Osberg, L. (2006). Income distribution and social expenditures. In *The distributional effects of government spending and taxation* (pp. 247-288). Palgrave Macmillan, London.
- Sjöberg, O., Palme, J., & Carroll, E. (2010). Unemployment insurance. In *The Oxford handbook of the welfare state*.
- Stubbs, P., & Zrinščak, S. (2015). Citizenship and social welfare in Croatia: Clientelism and the limits of ‘Europeanisation’. *European Politics and Society*, 16(3), 395-410.
- Svensson, J. (2005). Eight questions about corruption. *Journal of economic perspectives*, 19(3), 19-42.
- Szikra, D., & Tomka, B. (2009). Social policy in East Central Europe: Major trends in the twentieth century. In *Post-communist Welfare Pathways* (pp. 17-34). Palgrave Macmillan, London.
- Şenesen, Ü. (2010). İşletme ve İktisat İçin İstatistik. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Şenkal, A., & Sarıipek, D., B. (2007). “Avrupa Birliği’nin Karşılaştırmalı Refah Modelleri ve Sosyal Politikada Devletin Değişen Rolü”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (2), 146-175.
- Tarı, R. (2010). *Ekonometri*. Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Tanrıverdi, İlyas (2018), *Anfıs Ve Regresyon Analizi İle Enflasyon Tahmini Ve Karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Temelli, S. (2003). “Türkiye’de Sosyal Harcamaların Gelişimi”, *Eğitim Bilim Toplum*, 1(4),

34-45.

- Topuz, S. K. (2009). Türkiye’de sosyal devlet harcamalarının genel eğilimi: 2001–2009 yılları arasında yapılan eğitim, sağlık ve sosyal koruma harcamaları. *Alternatif Politika*, 1(1), 115-136.
- Turan, E., Aydılek, E., & Şen, A. T. (2016). “Avrupa Sosyal Modeli Ve Türkiye’deki Sosyal Politikaların Tarihsel Bağlamda Karşılaştırmalı Analizi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (11), 1-17.
- Vakili-Zad, C. (2007). *Housing Policy in Malta: Malta's Place in the Worlds of Welfare Capitalism*. YMCA Valletta.
- Yılmaz, Gülay Akgül (2006), *OECD Ülkeleri ve Türkiye’de Sosyal Devlet ve Sosyal Harcamalar*, Arıkan Yayınları, İstanbul.
- Yolcuoğlu, G. 2012. Türkiye’de Sosyal Politika Ve Sosyal Hizmetlerin Geliştirilmesi. *Journal of Society & Social Work*, 23(2).
- Yüzer, A. F. (2009). *İstatistik (Vol. 1448)*. Anadolu Üniversitesi.
- World Health Organization (2017) ‘Turkey: WHO Statistical Profile’, Geneva.
- Zwiers, M., & Koster, F. (2015). The local structure of the welfare state: Uneven effects of social spending on poverty within countries. *Urban Studies*, 52(1), 87-102.

EKLER

Ek - 1. Modelde yer alan değişkenler ve açıklamaları

Değişken Adı	Açıklama	Kaynak
Sosyal Harcamalar	Toplam sosyal harcamaların GSYH içindeki payı	OECD
Sosyal Politika	Sürdürülebilir yönetim alt göstergelerinden elde edilen sosyal politika puanı	BertelsmannStiftung, SGI
P7	Eğitim	BertelsmannStiftung, SGI
P7_1	Eğitim politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P7_2	25 - 64 yaş arası en az lise mezunu olan nüfusun payı	BertelsmannStiftung, SGI
P7_3	25 - 64 yaş arası en az üniversite mezunu olan nüfusun payı	BertelsmannStiftung, SGI
P7_4	PISA sonuçları, okuma puanları, matematik ve fen ölçekleri ortalaması	BertelsmannStiftung, SGI
P7_5	PISA sonuçları, okuma ESCS arasındaki ilişkinin gücü	BertelsmannStiftung, SGI
P7_6	Okul öncesi eğitime yapılan kamu harcamalarının GSYH içindeki payı	BertelsmannStiftung, SGI
P8	Sosyal içerme	BertelsmannStiftung, SGI
P8_1	Sosyal içerme politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P8_2	Toplam nüfusun yoksulluk oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P8_3	20-24 yaş arası hem okumayan hem de çalışmayan nüfusun payı	BertelsmannStiftung, SGI
P8_4	Gini katsayısı (%)	BertelsmannStiftung, SGI
P8_5	Ulusal parlamontaki kadınların koltuk sayısının oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P8_6	Yaşam memnuniyeti puanı	BertelsmannStiftung, SGI
P9	Sağlık	BertelsmannStiftung, SGI
P9_1	Sağlık politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P9_2	Mevcut sağlık harcamalarının payı	BertelsmannStiftung, SGI
P9_3	Doğumda yaşam beklentisi (yıl)	BertelsmannStiftung, SGI
P9_4	1000 canlı doğumda bebek ölüm hızı	BertelsmannStiftung, SGI
P9_5	Algılanan Sağlık Durumu “iyi” ve “çok iyi” olan nüfusun payı	BertelsmannStiftung, SGI
P10	Aileler	BertelsmannStiftung, SGI
P10_1	Aile politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P10_2	Resmi çocuk bakımına kayıtlı 0-2 yaş grubunun payı	BertelsmannStiftung, SGI
P10_3	Resmi çocuk bakımına kayıtlı 3-5 yaş grubunun payı	BertelsmannStiftung, SGI
P10_4	Kadın başına doğum sayısının oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P10_5	18 yaşın altındaki nüfusun yoksulluk oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P11	Emeklilik	BertelsmannStiftung, SGI

P11_1	Emeklilik politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P11_2	55 - 64 yaş arası nüfusun istihdam oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P11_3	Yaşlı çalışanların nüfusa oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P11_4	65 yaş üstü kişilerin yoksulluk oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P12	Bütünleşme	BertelsmannStiftung, SGI
P12_1	Bütünleşme politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P12_2	15-64 yaş arası en az lise mezunu olan yabancı doğumluların yerli nüfusa oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P12_3	15-64 yaş arası en az üniversite mezunu olan yabancı doğumluların yerli nüfusa oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P12_4	15 -64 yaş arası yabancı ülkede doğanların işsizlik oranının, yerli doğanlara oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P12_5	15 -64 yaş arası yabancı ülkede doğanların çalışma oranının, yerli doğanlara oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P13	Güvenli yaşam	BertelsmannStiftung, SGI
P13_1	Güvenli yaşam politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P13_2	100000 kişi başına düşen cinayet Geçtiğimiz yıl içerisinde kişiden ya da bir evden çalınan para ya da mülk sahibi insanların oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P13_3	Polise güven duyan insanların oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P13_4	Polise güven duyan insanların oranı	BertelsmannStiftung, SGI
P14	Küresel eşitsizlikler	BertelsmannStiftung, SGI
P14_1	Küresel eşitsizlikler politikası	BertelsmannStiftung, SGI
P14_2	Resmi kalkınma yardımının payı	BertelsmannStiftung, SGI
gdp_pc	Ülke başına düşen milli gelir	BertelsmannStiftung, SGI
sosyal_pc	Kişi başına düşen sosyal harcamalar (dolar)	OECD

Ek - 2. Değişkenlerin açıklayıcı istatistikleri

Değişken Adı	Ülke Sayısı	Ortalama	Std.Sapma	Min.	Maks.
Sosyal Harcamalar	23	22,63	5,55	11,60	32,00
Sosyal Politika	23	6,17	0,98	4,50	7,70
P7_2	23	77,01	15,61	32,60	93,30
P7_3	23	31,34	8,48	15,30	45,90
P7_4	23	496,41	17,63	462,30	529,40
P7_5	23	5,51	2,61	1,76	13,39
P7_6	23	0,57	0,31	0,11	1,29
P8_2	23	9,74	3,35	4,30	16,60
P8_3	23	16,97	7,08	8,40	33,40
P8_4	23	29,94	4,56	24,20	42,10
P8_5	23	28,20	10,12	10,10	44,70
P8_6	23	6,33	0,96	4,70	7,60
P9_2	23	2,74	1,00	1,07	4,95
P9_3	23	79,61	2,83	73,91	83,08
P9_4	23	3,76	2,28	2,10	13,40
P9_5	23	0,74	0,11	0,49	0,93
P10_2	23	28,09	17,44	0,00	65,00
P10_3	23	82,00	14,20	30,90	99,00
P10_4	23	1,59	0,25	1,21	2,11
P10_5	23	12,30	5,72	3,70	24,30
P11_2	23	50,84	11,05	31,40	74,00
P11_3	23	26,13	4,90	11,33	33,43
P11_4	23	5,97	3,19	1,20	13,50
P12_2	23	1,01	0,20	0,79	1,54
P12_3	23	1,10	0,35	0,48	1,87
P12_4	23	1,51	0,52	0,75	2,65
P12_5	23	0,96	0,10	0,82	1,17
P13_2	23	1,75	1,68	0,00	6,70
P13_3	23	12,70	3,01	7,00	21,00
P13_4	23	72,04	9,39	55,00	88,00
P14_2	23	0,38	0,31	0,08	1,09
gdp_pc	23	35938,87	14694,07	21564,00	90656,00
sosyal_pc	23	9408,60	4528,67	2905,90	22661,40

Ek - 3. Ülkelerin SGI indeks değerleri

Ülkeler	2015	2016	2017	2018
Avusturya	6,26	6,24	6,32	6,21
Belçika	6,28	6,18	6,24	6,17
Bulgaristan	4,22	4,33	4,36	5,41
Hırvatistan	5,07	5,09	5,03	5,26
GKRY	5,46	5,48	5,59	5,02
Çekya	6,18	6,14	6,10	6,29
Danimarka	7,69	7,63	7,68	7,72
Estonya	6,65	6,67	6,68	7,05
Finlandiya	7,64	7,40	7,36	7,50
Fransa	6,41	6,42	6,41	6,53
Almanya	6,68	6,70	6,91	7,45
Yunanistan	4,54	4,65	4,82	4,52
Macaristan	4,54	4,57	4,63	5,28
İrlanda	6,33	6,36	6,46	6,59
İtalya	5,38	5,55	5,62	5,73
Letonya	5,10	4,98	5,11	6,29
Litvanya	5,91	6,14	6,02	6,77
Lüksemburg	7,16	7,29	7,31	7,30
Malta	5,11	5,28	5,56	5,91
Hollanda	7,19	7,08	6,91	6,79
Polonya	5,90	5,87	5,42	5,40
Portekiz	5,32	5,39	5,69	5,72
Romanya	4,34	4,34	4,41	5,11
Slovakya	5,33	5,20	5,17	5,61
Slovenya	6,15	6,30	6,31	6,24
İspanya	5,67	5,83	6,05	5,86
İsveç	7,49	7,53	7,52	8,16
Türkiye	4,71	4,87	4,95	4,74
Birleşik Krallık	7,27	7,16	7,06	6,95

ÖZGEÇMİŞ

KİMLİK BİLGİLERİ

Adı Soyadı: Serkan GÜMÜŞTEKİN
Doğum Yeri: Ankara
Doğum Tarihi: 10.01.1990
E – posta: gmtekinserkan@gmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lise: Erzurum Anadolu Lisesi
Lisans: Gazi Üniversitesi / İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi /
Maliye Bölümü
Yabancı Dil ve Düzeyi: İngilizce (Orta Seviye)

İŞ DENEYİMİ: Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü

